TILL BESLÄKTADE SJÄLAR

TANKAR OM LIFVETS MENING OCH MÅL

UTDRAG SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

CAROLINE LEWENHAUPT

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
STOCKHOLM
1920

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Caroline Lewenhaupt** (1865-1936) har digitaliserats från original i juni 2012 av Peter K.

OBS! OCR-texten är en sida före i förhållande till bildsidorna, så den skall flyttas fram en sida. Man måste alltså arbeta baklänges för att det skall bli minsta besväret. Indexerade sidor är klara. Ca en femtedel är nu rättplacerade.

Lifvets outtömlighet.

“Blott den förtjänar friheten och lifvet, som

vet eröfra dem hvar dagM,-----------

J. W. v. Qoethe.

“Det positiva i lifvet består i att lefva ut

det, som just står framför en-------att känna

nuet, att kunna taga itu därmed, detta är lefnadskonst. Ju större sådan man äger, dess positivare är man och dess mer positivt kommer man att upplefva“.

Rahel Varrikagen.

“Ett godt människomaterial skall, måste arbeta sig upp till ljus, till högre höjder, trots alla hinder och alla mörka af grunder i sin natur. Ja, dessa hinder och dunkla djup bli för en i grunden sund natur en sporre att öfvervinna hindren och raskare stiga uppåt dit, där solen lockar med sin värme", Héléne von Schewitsch.

Det finns en olikhet människorna emellan, som går djupare än deras politiska, ja, religiösa meningsbrytningar.

Det är olikheten mellan dem, som se lifvet från den mörka sidan, och dem som se det från den , ljusa. Det finns en benägenhet hos oss alla — hos somliga af oss är den fullkomligt dominerande — att beklaga oss öfver lifvets begränsning,

8

dess torftighet, dess njugghet. Vi ha, så säga vi, blifvit så klent utrustade, så hindrade genom vidriga omständigheter. Och det kan ju ej förnekas, att många hafva skäl nog till en dylik klagan. Denna sida af tillvaron hvilar tungt öfver dem, och det är den sociala uppgiften att minska trycket. Men som individer ha vi ej rätt att gifva efter för detsamma. Där människor så göra, minskas själens spännkraft; de krympa andligen samman allt eftersom de åldras. Aristoteles, hvars finger förnam hvarje den mänskliga naturens pulsslag, har skildrat för oss den ålderdom, som väntar dem. “De äga“, säger han i sin retorik, hvarken “storsinthet eller ädelmod. De ha blifvit så förödmjukade genom de erfarenheter, de gjort af lifvet, att de ej hafva någon åstundan efter höga och underbara ting eller efter någonting annat än lifvets blotta hjälpmedel, Rikedom betrakta de som en nödvändighet, och de ha lärt sig af erfarenheten, hur svårt det är att förvärfva den, och hur lätt den kan gå förlorad." Denna skildring af dessa gamla greker för årtusenden sedan passar in äfven på vår tid. Det är den fullt riktiga beskrifningen på ett lif utan hänförelse och hvad den resulterar uti. Men för visso har naturen ej förelagt oss en så mager uppgift. Hon har bestämdt människan för ett trons, osjälfviskhetens, ett det begränsade ädelmodets lif. — — —Ett fritt, gladt och utvecklingskraftigt väsen kunna vi endast vinna genom att lära oss se lifvet från dess ljusa sida — se det i hela dess outtömliga rikedom.

Då vi vilja lära af naturen, böra vi börja från grunden, med hennes fysiska resurser. Hon gifver utan gräns. Som individer kunna vi känna oss fattiga nog, men som släkte hafva vi ofattbara rikedomar till vårt förfogande. Vi ha knappast mer än börjat ösa ur de kraftkällor, som stå till vår tjänst. Ett radium-elektroskop har uppfunnits, genom hvilket, efter hvad man lär ha räknat ut, en klocka skall kunna hållas automatiskt ringande i trettio tusen år. Och radium är endast ett enda exempel på de krafter, som upplåtits inom den materiella världen — krafter som, allt efter som'vi lära känna dem, skola revolutionera hela vår tillvaro. Vi förbruka en form af kraft endast för att få sikte på en större. Tingens verkliga beskaffenhet känna vi ännu endast helt litet. “Hvad är ett ogräs “, säger Emerson, “ annat än en växt hvars nyttiga egenskaper man ännu ej upptäckt ?“ Gent emot denna naturens gåtskrift stå vi ännu som barn, som ännu ej känna alfabetet. Men hvarje ny bokstaf vi lära är ett nytt värde.

Materiella tillgångar äro dock, när allt kommer omkring, endast lifvets redskap. Det är, när vi komma till lifvet självt, särskildt i dess högre manifestationer, som vi förnimma hela huldheten och gif-10

mildheten i naturens tillvägagångssätt. Dess vana är att gifva på ett rent slösaktigt sätt. Och detsamma kräfver det af sina barn. Geniet kan här ej isolera sig inom sig själf. Det måste rätt-a sig efter det godhetens evangelium, som naturen förkunnar. Och däraf kommer det sig, att dåBeetho-ven komponerade sina symfonier eller Bach sin passionsmusik, så komponerade de för alla tider och för alla själar. Att millioner hänförts af dem, minskar ej med ett jota deras skönhet, deras förblif-vande makt. Det är ett mysterium detta, att en enda mänsklig ande förmår Öppna en källa till hänförelse och glädje, som vi dricka ur i rikaste mått, medan hvarken de eller vi i ringaste mån förminska dess ymnighet. På varje punkt af det högre lifvet står människan i förbund med det outtömliga och odödliga.

Hvad som gäller om konsten gäller också om litteraturen. Kännetecknet på en god bok är att den gifver, och gifver evigt. Den är en vän, som alltid är vid samma gifmilda lynne, redo att skänka en det bästa den äger.----------- -De stora litterära nyda-

narna som dela ut sina håfvor åt människorna — blifva genom självfva arten af sina verk predikare af lifvets outtömlighet.

Och då vi från människans handlingar vända oss till människans inre väsen, så finna vi samma lag skrifven med stora bokstäfver. — Här är alltså en11

outtömlig skatt, hvars rikedom är stadd i en oaflåtlig utveckling. Människosjälens historia är den mest inspirerade

af all historia. Själen är en outtömlig källa, dess rikedomar äro stadda i en härlig, oändlig tillväxt.

Mänskligheten är äfven sådan den är, bortsedt från dess framtid, i sig själf en af de outtömliga källorna. Oaflåtligt erbjuder den oss någon ny öfverraskning. Hur många intresseväckande ting dyka ej oupphörligt upp vid dess vida horisont! Våra medmänniskor äro, om vi blicka tillräckligt djupt in i dem, alltid och allestädes underbara. De stora predikanterna och de stora skriftställarna komma till

denna källa och finna, att den aldrig sinar.---------------

Lifvet inbjuder oss oaflåtligt att se på dess ljusa sidor. Det vill, att vi skola tro på det såsom någonting stort, sagolikt, heroiskt. — — —

Människomas själar, upptagna och öfvorväldigade af lifvets trista sidor, hålla på att förlora blicken för dess storhet. Vi rikta hela vår uppmärksamhet på lifvets hjälpmedel, som om de vore den stora hufvudsaken. De äro dock när allt kommer omkring, ej mycket att göra affär af. Vi behöfva i själfva

verket sålitet till föda, kläder, värme m. m.-----------Ju

enklare den grund är, hvarpå denna del af tillvaron är byggd, ju större frihet äga vi att ösa ur de outtömliga kraftkällorna, de ting som verkligen äro att räkna med. — — —12

I vår tid, ined vår förlamande konvenans, äro vi slafvar snarare än kungar. — — —

Lifvet är ej, efter allt att döma, uttömdt med döden. I stället har själen utvecklat krafter, som dittills dolda inom den själf, afbida den befrielse, som den stunden skänker. Den moderna vetenskapens undersökningar gifva en allt starkare bekräftelse på denna sanning. Mer och mer komma de i harmoni med detta Phsedos ädla uttalande: “Därför

säger jag, att den människa kan hafva ett godt hopp om sin själ, som lagt bort alla kroppens njutningar och prydnader såsom varande för henne främmande och snarare skadliga till sina verkningar, och som i detta lifvet sträfvat efter kunskapens njutningar; som smyckat själen med de juveler, som tillkomma den, hvilka äro måttlighet och rättvisa och mod och duglighet och sanning. Så smyckad, är den redo ätt anträda färden, när dess stund kommer". Detta* var Greklands trosstarkaste försäkran, af Nya testamentet århundraden senare förnyad med ännu större fulltonighet, om lifvets outtömlighet.

J. Brierley.Vår insats i lifvet.

“Lifvet har blifvit oss förlänadt och vi äro skyldiga våra reskamrater att visa dem hur vi ha brukat det ända till slutet. Vi måste visa våra bröder hnr man bör lefva och hur man bör dö.“

H. F. Ami el.

“Ädel vare mänskan, hjälpsam och god . . . Oförtrutet hon verke, hvad nyttigt och rätt är. Förebilda hon må dessa anade väsen !Ä

J. W. v. Goethe.

Det finns riklig anledning till eftertanke i den apokalyptiska idén om en yttersta dom över mänskligheten, vid hvilken stora böcker skola öppnas och uppläsas. Tanken på en slags himmelsk bokföring med sitt särskilda debet och kredit mellan oss och världsalltet kan låta besynnerlig nog, men ju mer vi fundera på saken, desto närmare synes den ansluta sig till den faktiska verkligheten. Lifvet, sådant vi lärt känna det, framkallar ovillkorligen tanken på en osynlig kapitalist, som nedlagt stora kapital i oss och som väntar sig skäligt utbyte. I början föres räkningen utslutande på det ena kontot. Vår tillvaro är då ännu rent passiv, en enda oafbruten14

reception. Vårt inträde i världen, såsom ett litet spädt bylte af öden och äfventyr, ett tunnt segment af oändligheten, en kedjelänk mellan intet och allt, är i och för sig en viktig insats i lifvet, men den är icke vår egen. Själfva det lilla “jag“, som vi nu hålla oss fast vid såsom vår mest centrala tillhörighet, hafva vi icke själfva valt. Att det nya medvetande, som med oss inkom i världen, skulle dyka upp just på denna lilla obetydliga planet i

stället för på en af Sirius* drabanter, att det skulle ske i det nittonde århundradet i stället för det femte eller det femtionde, att det skulle äga denna bestämda fysiska och andliga utrustning, just detta bestämda temperament — dessa och tusen andra afgörelser bland tio millioner möjligheter, få helt och hållet tillskrifvas den store kapitalisten men icke oss

själfva. ----------

Äfven efter vår hitkomst äro vi, i förstone helt och hållet och under återstoden af vårt lif till mycket stor del recipienter och absorbenter. Lifvets hopade kapital slösas frikostigt på oss i hvarje stund. Den stora världsfloden rinner in i vår själ genom myriader öppnade slussar, kvarlämnande alla slags fällningar af sina oändliga rikedomar. Vi insupa både det närvarande och det förflutna, Alla tiders historia, alla länders litteratur öfva sitt inflytande på oss. De må vara oss personligen okända, men15

de skapa den atmosfär vi inandas. Martyrers lidanden, patrioters strider, siares uppenbarelser, vetenskapens eröfringar, äfventyrens frukter, allt detta bidrager till att öka de inkomster vi uppbära. Ja, det finns ingen aritmetik, som kan uträkna allt, livad det kostat af tänkande, af kraftansträngning, af lidande, af allt som utgör de liögsta värdena, att utrusta äfven den ringaste af det nu lefvande släktet. Detta är den ena sidan af denna underbara bokföring. Icke mindre anmärkningsvärd är den andra. Vi upptäcka vid studiet af densamma, att kapitalisten, som vi ha att göra med, hur frikostig han än må vara, dock icke är någon oefterrättlig slösare. Han väntar sig ett bestämdt utbyte och yrkar på att få det. Ingenting är mera underbart än det sätt, hvarpå detta kraf yttrar sig, det sätt hvarpå vi utväljas och skickas åstad till det för oss bestämda arbetsfältet. Det är, som om himlame vore öppnade och våra namn påropades. Ur våra önskningar och våra viljeyttringar, ur våra lefnadsomständigheter och hvad oväntadt som kan hända oss, ur våra medgångar, misstag och motgångar, framgår slutligen ett visst något, som ehuru formlöst, hemlighetsfullt, oberäkneligt, vi dock med undran och bäfvan börja förstå och uppfatta såsom vår egen insats i lifvet.

Formlöst och oberäkneligt säga vi, ty vi hafva16

icke den aflägsnaste aning om hvad vår andel i företeelsernas summa belöper sig till. Vi sakna den rätta måttstocken för beräkningen af det enas eller andras vikt och betydelse. Icke få vi väl tänka oss, att den helige Paulus någonsin drömde om att hans tillfälliga korrespondens, som nedskrefs under ögonblickets brinnande brådska och afhandlade de olika förhållandena å viss tid och ort och måhända

snart föll honom ur minnet, som det ofta händer

oss själfva, när vi väl nedlagt pennan, skulle komma

att intaga ett så betydande rum i en af mänsk-

lighetens heliga böcker och betraktas såsom en dogmernas skattkammare, kärnpunkten och grundvalen för en världs religiösa tro! Ofta är det just hvad människan själf aktat minst, som representerar hennes största afbetalning på sin skuld till lifvet.

Då vi söka tyda människoödenas gåta, äro vi benägna att fästa oss vid de mera lysande och glänsande punkterna i lifvet, som om vi häruti hade att finna förklaringen på de delar däraf, som äro mörka och

dystra. Men så förhåller det sig ingalunda.-----------—

Lyckan under en period af lifvet eller i en viss del af världen är icke något svar på lidandet under en annan period eller i en annan världsdel. Att en så stor del af vår insats i lifvet endast har formejj, af tåligt uthärdande och förrättande af mödosamma17

sysslor, som icke medföra någon synbar belöning, kräfver en djupare lösning. Och vi behöfva icke gå långt för att finna den. Den pessimistiska tolkningen af lifvet begår det stora felet att tro, att våra skenbart gagnlösa och sorgliga erfarenheter hafva fyllt sitt värf en gång för alla, att detta är deras slutliga form och att det enda vi ha att göra är att beklaga förhållandet. Efter all sannolikhet är det däremot så, att dylika erfarenheter endast hafva

begynt sin historia, att dessa skenbara gagnlösheter och ledsamheter äro de grofva ytterlinjerna, do första stadierna af en hel serie omätliga transformationer och resultat, som framtiden kommer att uppenbara. Det är endast ett sådant betraktelsesätt, af ålder den religiösa trons, som sätter oss i stånd att försona oss med det förflutua. Ur denna synpunkt betraktade erhålla själfva våra fel och misstag en förklarande dager, som ger oss kraft att kunna bära dem. Den glädje, vi gingo miste om, och den smärta som kom i stället te sig såsom det kors, som det är vår plikt att med manligt tålamod bära för att kunna göra vår förnämsta, en gång bestämda insats i lifvet. Midt i drabbningens vimmel stå vi, glade att vår anförare betrodt oss med en så viktig post och fast beslutne, att det förtroende han visat oss icke skall komma på skam.

Men vår insats i lifvet är ännu stadd i utveckling; Till besläktade själar. 218

hos några utaf oss är den ännu blott i sin linda. Hvilken form de ännu felande delarne komma att taga är en hemlighet; så många af de faktorer, som därvid spela in, äro ännu dolda för oss. Men en af dessa faktorer ligger dock alltid inom vâi*t maktområde, och det är vår egen vilja. Ingen förening af alla naturkrafter på vår planet kan för ett enda ögonblick mäta sig med de möjligheter, som ligga inneslutna i den mänskliga viljekraften. I dess hemliga verkstad utsmidas människoöden. Den förening af frihet och nödvändighet, som där förefinnes, är ett mysterium, som vi troligen aldrig skola få klarhet i. Måhända ligger den närmaste lösningen i den af Hegel formulerade satsen: “Det är endast sådana vi äro i oss själfva, som vi kunna utveckla oss, och dock är det vi själfva som utveckla oss“. Trots alla de täta sofistiska nät, som blifvit hopspunna kring detta ämne, har människan dock alltid trott på sin frihet. Plutarchos ger ett vackert uttryck åt denna uråldriga tro, då han på tal om Homeros säger: “Skalden framställer aldrig någon gudomlighet såsom beröfvande människan bruket af sin fria vilja, endast såsom ett eggande moment för viljan. “ Han skildar icke de himmelska makterna såsom frambringande våra beslut, endast de idéer, som leda till våra beslut!“ Men denna lifsafgörande kraft måste för att blifva oss till gagn öfvas och stärkas. Det19

högsta af livad vi människor kunna åstadkomma är att fatta ett beslut och stå fast därvid. Kan en människa icke fatta ett beslut för en hel lifstid, så må hon fatta ett beslut för en enda dag. Hennes viljekraft under morgondagen skall genom denna ansträngning blifva märkbart större. Världens frigörelse, det jordiska paradisets ankomst, beror icke på kapitalets hopande, men på viljans frälsning och samlande af hela sin kraft på ett ädelt lif. Tänkom oss, hur mänskligheten skulle lyftas mot lycksalighetens höjder, om denna härliga sentens hos Tertullianus blef ve oss till ett oryggligt beslut: “Att önska ondt, att göra ondt, att tala ondt eller att tänka ondt om hvem det vara må, är oss alla lika förbjudet utan undantag “.

Här är ett bidrag till lifvet, det ädlast tänkbara, som hvar och en af oss kan lämna. Må vara, att vi ej kunna öka världens rikedomar genom stora uppfinningar eller snillrika verk. Må vara, att det ej blef oss förunnadt att utföra de ting, som vi mest af allt traktade efter att få utföra. Men i en riktning utbreder sig dock för oss ett härligt frihetens rike. Det är, då det gäller att förhjälpa världen till ett nytt, ett kristet sinnelag. När vi såsom en daglig själftuktan beslutsamt förkväfva inom oss hvarje framspir ande kärlekslös tanke om vår nästa, när vi hjälpa vår broder genom att låta honom löga sina20

dagliga vedermödor i den atmosfär, som utstrålar från vår egen tro, när vi génom Guds nåd och egen inre kamp lyckats frambringa denna den ädlaste och skönaste af alla skapelser, ett rikt utveckladt inre lif,, skola vi hafva tillgripit de bästa möjliga medel för att inlösa vårt lifs stora skuld. Världens rikaste tillgång utgöres af de själar, den frambringar. Låt oss se till, att vår egen blir en värdig insats.

J. Bnerley.Optimism.

“Tvinga dina tankar, utestäng dö mörka tankarna och frambesvärj de ljusa och goda. Det ligger större visdom i rådet att sluta sina ögon för det fula i lifvet än människor vanligen vilja medgifva“.

Green.

“Fulländning växer fram ur det ofulländade; Ofullkomligheten bevisar att där äfven måste finnas fullkomlighet; nederlag vittna omkommande tiders triumferande segrar; disharmoni uppstår på det att den må lösas i harmoni;

sjukdom förstör på dét atthälsianmå förnya".

R. Browning.

Kunde vi fritt välja, stode vår förmåga 1 jämnhöjd med vår åtrå att i mänskliga företag lyckas, då skulle, förmodar jag alla människor vara optimister. De flesta af oss betrakta helt visst lyckan såsom målet för all jordisk sträfvan. Viljan att blifva lycklig sporrar filosofen och fursten lika väl som skorstensfejaren. Huru hög och vis, huru enfaldig och ringa människan än må vara, hon känner och vet att lyckan är hennes rätt.

Det är af största intresse att närmare studera de skiftande lyckoideal som behärska människor. På22

hvilka underliga ställen söka de ej tillvarons lifs-källa! Huru många söka ej lyckan i sambandet af rikedomar! Andra tro sig finna den i höghet och makt, andra åter i utöfvandet af skön konst, i sysslandet med litteratur. Några få söka den i förvärf-vandet af kunskaper värda att ägas, i upptäcksfärder i sitt inre, i sin själs dolda gömmor.

De flesta människor mäta lyckan efter de fysiska njutningarnas och de materiella ägodelarnas måttband. Kunde de nå det mål de satt sig före och skönja vid horisonten, huru lyckliga voro de icke då! Förutan den eller den gåfvan, utanför den eller den omgifningen, i hvilken förtviflan skulle de ej försjunka! Men lyckan mätes icke med dylika mått!

Min tidigaste erfarenhet var ett språng från ondt till godt. Om jag också försökte, skulle jag ej kunna orda om betydelsen af denna momentana i rörelse sättande kraft ut ur mörkret. Att bröst-gänges röra sig framåt är en vana som plötsligt blef min i frihetens första ögonblick, det ögonblick då jag kastades in i en bländande ljusvärld. Det första ord jag lärde mig att intelligent nyttja blef mig ett medel att lefva, tänka, hoppas. Mörkret kan aldrig mer kvarhålla mig i fångenskap. Jag har sett en skymt af den andra stranden och lefver nu i hoppet att en gång nå den.28

Deri som undsluppit fångenskapen, den som känt sig genombäfvas af frihetens salighet, kan den någonsin blifva pessimist?

Min optimism är ingen stilla, blid, oreflekterad resignation. — — —

Jag lefver i en skön dröm, men den drömmen är aktuell, är det närvarande — ej grått och kyligt, utan soligt varmt, ej naket, utan iklädt tusen välsignelser. “Illusionernas grymme förrädare“ kallade en diktare det onda i världen. Han hade orätt. Det onda utvecklar det godas rikaste möjligheter. I beröring med det onda har jag genom kontrastverkan lärt mig sanningens, kärlekens och godhetens skönhet.

Ty det är ett misstag att så fördjupa sig i det goda, att man ignorerar det onda, ty den som ignorerar det onda är ej på vakt för fiendens öfverfall. Där finns en farlig okunnighetens och likgiltighetens optimism. — — —

Optimism, som ej räknar med försakelser liknar ett hus byggt på sanden. Människan måste förstå det onda, måste hafva stått i innerligt förbund med sorgen för att våga kalla sig optimist med hopp om att andra skola känna sig öfvertygade om att hon har en fast hållpunkt för den tro som bär henne.24

Jag vet hvad det onda är. En och annan gång i mitt lif har jag brottats med det och till en tid känt dess förödande inflytande öfver mitt själslif. Således talar jag med erfarenhetens kunskap, när jag påstår att det onda ej har annan uppgift än den att för oss vara ett slags själslig gymnastik. . Just emedan jag kämpat med det onda på lif och död är jag förmäten nog att kalla mig optimist. Med öfvertygelser värme kan jag säga att den kamp som det onda nödvändiggör är en af lifvets största välsignelser. Den kampen stärker oss, förvandlar oss till hjälpsamma, oegennyttiga män och kvinnor. Den blottar för oss tingens själ och lär oss att om också världen är fylld af synd och sorg och lidande af alla slag, så är den äfven fylld af vapen mot all denna ve och jämmer. Min optimism har således ej sitt fäste i det ondas obefintlighet, utan i en glad förtröstan på det godas seger genom villiga krafter att bekämpa det onda. Min sträfvan går ut på att föröka gåfvan Gud förlänat mig, gåfvan att upptäcka och se det goda spira hos alla och i allt. Jag gör det goda till en del af mitt lif. Världen är besådd med det goda, Vänder jag ej min tro på detta i praktisk verksamhet på det åkerfält som blifvit mitt, blir det godas skörd för mig — ingen.

Min optimism har sålunda sin rot i tvenne världar, mitt eget jag och sedan i allt som omgifver25

mig. Jag fordrar att världen skall vara god ooh se — den . lyder mig. Jag proklamerar världens godhet, och händelsernas gång bilda en kedja som bevisar min proklamation vara öfverväldigande sann. Jag öppnar min själs dörrar för . allt hvad godt och ljufligt är, men tillsluter dem svartsjukt för det som är ondt. Sådan är makten och kraften hos denna sköna, målmedvetna öfvertygelse, som utan räddhåga med öppet visir går till mötes oppositionen. Om jag-händelsevis ej råkar på det goda blir jag aldrig modfälld. Man kan ej intala mig hopplöshet. Tvifvel och misströstan äro lika med panik hos en klen och fattig fantasi, en panik som aldrig öfverrumplar ett starkt hjärta, aldrig gör sig till herre öfver ett sundt sinne.

Jag längtar efter att kunna utföra ett stort, ett ädelt arbete. Det är dock min förnämligaste plikt, min största glädje att fullborda ringa uppgifter som om de vore stora och ädla. Det är min tjänst att utfundera huru jag bäst skall kunna möta de kraf som hvarje dag ställer på mig, att fröjdas öfver att andra förunnas göra det som förmenas mig. Green, historikern, säger oss att världens framåtskridande ej endast berott af de mäktiga insatser dess hjältar och märkesmän gjort, utan lika fullt och väl af hvarje ärligt uppfylldt arbete af dess minsta och ringaste26

tjänare. Den tanken eldar och leder mig genom en mörk och vidsträckt värld. Jag älskar allt det goda som utföres af andra, ty deras verksamhet är mig en borgen för, att det goda och det sanna står orubbligt fast, antingen jag kan eller inte kan göra någon större insats.

Jag hoppas och tror att intet händer som kommer mitt hopp och min tro på skam. -----------------

Filosofien vittnar om den mänskliga intelligensens sträf van att frigöra sig från den materiella världens nedtyngande kraft, som stäcker människoandens flykt uppåt mot det klara tänkandets universum.

Djup allvarlig optimism bör framväxa, synes det mig, ur en orubblig tro på Guds befintlighet i individen. Ej en aflägsen, oåtkomlig världsskapare ocli styresman kan i oss föda en rätt optimism, men väl en Gud, som är oss alltid och innerligt nära, en Gud, hvilken är allestädes närvarande, ej endast i hafvet, i jorden, i skyarna utan i hvarje hjärtats ädlaste impuls, en Gud, som är allt lifs ursprung och hvarje själs fäste och medelpunkt.

Filosofien lär mig att vi veta endels, att vi se skuggor, att allt på jorden växlar, skiftar och är förgängligt. Den odödliga, oöfvervinneliga själen omfattar sanningen, famnar universum och gör skug-27

gorna till verklighet, de skiftande växlingarna til i ett lefvande moment i evighetens stora tystnad, till en rad i fullkomlighetens oändliga skripta, det onda till ett “gif akt“ på vägen till det goda.

Filosofiens utveckling, är historien om människo-andens tillväxt och lif. Utanför ligger den stora mängden af händelser som vi kalla historia. Skådande ut öfver dessa händelser och Guds vägar ser jag dem taga form och gestalt.

Människans historia är framåtskridandets stora epos. Jag ser ett underbart samband emellan den yttre och den inre världen, en ståtlig symbol, hvilken uppenbarar det mänskligas och gudomligas samlif, filosofiens läror återuppståndna i lefvande lifvet. Allt som tjänat till stoff för människans historia gömmer i sig det godas ande och skänker mening och innehåll åt det hela.

Jämföra vi vår egen tid med en förgången, finna vi i all modern statistik en solid grund för en förtröstansfull jublande världsoptimism. I lifvets bästa »stunder glöder och bränner under tviflet, oron och materialismen, som omgifver oss, en fast tro på det godas slutliga seger.

Lyssna till pessimisten! Man skulle ju kunna tro att civilisationen bivuakerat någonstädes borta i me-28

deltiden och sedan dess ej lyssnat till några order om frammarsch. Han begriper ej att evolutionens naturliga rörelse är vågens, ett fram och ett tillbaka, ett upp och ett ned. Strax intill målet slungas världsutvecklingen ett stycke tillbaka för att med förnyade krafter tvingas framåt och uppåt. På ett eller annat sätt blir oafbruten medgång till sist svaghet, ständig framgång ett slutligt nederlag. En till-bakaslagen i truppstyrka , sätter in all sin energi på att återvinna förlorad terräng. Genom nederlagen lär man sig att segra..............

. Samhäilssämvetet är vaknare och känsligare i vår tid än i tider som flytt. — — —

Ett af tidens vittnesbörd om ett vaknande samhällsintresse är omsorgen om arbetsklassens väl. För hundra år sedan — hvem brydde sig väl då om hur den fattige bodde, om hans hem någorlunda fyllde krafven på en människovärdig tillvaro, om det var rymligt, bekvämt och soligt? I “den gamla goda tiden“ ödeläde kolera och tyfus hela landsträckor, och pesten smög omkring som årlig fruktad „ gäst i de flesta Europas hufvudstäder.

Våra arbetare hafva ej endast bättre bostäder, bättre arbetslokaler. Arbetsgifvarna erkänna deras rätt att sträfva efter mer än endast arbetsförtjänsten. I den moderna industrikamp, som hissnande förtager29

oss andan, skönja vi blott dunkelt de principer söln ligga till grund för denna kamp, I erkännandet af människans rätt till lifvet, till friheten, till upplyftande, förädlande lifsglädje, har en samhörighetskänsla, sådan Burke drömde sig den, allt mer trängt igenom det allmänna medvetandet. Den starke är villigare att taga hänsyn till den svagare, arbets-gifvaren till arbetstagarens kraf och i allt detta ser optimisten — tidens tecken;

Det högsta resultatet af uppfostran är tolerans. Långt tillbaka i tiden kämpade människan för sin tro och gick i döden för den, men det tog henne sekler att lära sig ett annat slags mod, modet att erkänna andras tros- och samvetsfrihet. Fördragsamhet är samhällets grundprincip. Fördragsamhet är det salt som konserverar det bästa och finaste människosjälen. tänkt. Intoleransen har åstadkommit större förödelser i stad och på land, ty inga jordbäfningar, cykloner eller öfversvämningar hafva beröfvat nationer så många ädla impulser, så många storsinta män och kvinnor, hvilka hetsats till döds af denna furie.

Med undran och sorg skådar jag tillbaka till bi-gotteriets och ofördragsamhetens ohyggliga tider. Jag ser Kristus föraktad och fastnaglad vid korset. I hans spår ser jag skaran af lärjungar och vittnen förföljas, brännas, marteras. Jag sitter i deras midt,80

hvilkas upplysta sinnen revoltera möt medeltidens råa okunnighet och vidskepelse. De anklagas för kätteri, för häxeri och dömda skyldiga släpas de till eldprofven, vattenprofven, bålen. Och i dag. Hör jag ej och ser huru Israels barn förföljas och dräpas af dem som bekänna Kristus och bedyra sig älska honom? De drifvas från land till land, jagas från tillflyktsort- till tillflyktsort; de stympas, gisslas, allt under det att de under martyriets frampressade nödskri bekänna den tro de med sådan bergfast ståndaktighet hållit fast vid. Samma intolerans, som pressar juden till jorden, kastar sig lik en tiger öfver kristna non-konformister, sliter Abilgen-sare och Yaudois i stycken samt lämnar deras ben att multna i bergens hålor och grottor. Långsamt, långsamt ser jag molnen skingra sig och ändtligen hör jag protester ljunga emot bigotteriets koryfeer. Fördragsamhetens återhållande hand lägges på inkvisitionens, och människovännen uttalar fridens ord öfver de förföljdas skaror. I stället för skränet “Ned med kättarne! Dränk dem! Bränn dem!41 blir nu människosjälen föremål för deltagande och intresse. Det uppstår en inbördes känsla af vördnad för förborgade tankar och de frestelser ingen ser.

Broderskapets idé går som en morgonrodnad upp för världen, bådande en ny dag. Den vidgar hjärtan och sinnen och i dess ljus ser man sekternas och31

bekännelsernas trånga gränser. Stora tänkare, sådana som Lessing, utmana världen att tala rent ut, säga hvilket som är mest gudalikt, de hetsiga striderna om läror och dogmer eller den kärlek som i hvarje människa ser en broder och en like. Föråldrade meningar och ofördragsamhet sjunka allt mer till jorden, vissna och dö. Fiendskapen och afunden man och man emellan vika undan för ett generösare sinne, som ej tillåter att människan uppoffras för former eller att hon beröfvas den tro som blifvit hennes lifs tröst och styrka. Det ena århundradets kätteri blir det nästföljandes ortodoxi. Vår tids tolerans har skapat en broderskapskänsla emellan olika tänkande, en känsla som tvingar oss att tro på en tid, då vi ej längre famlande och sökande irra emellan kyrkor, utan i naturens oändliga, oförstörbara tempel tillbedja Gud i anda och sanning.

Pröfvostenen för all öfvertygelse är hur den praktiskt tager sig ut i lifvet. Ligger det sanning i påståendet att optimism tvingar världen framåt, pessimism håller den tillbaka, då är det farligt att underblåsa en pessimistisk filosofi. Den som tror att världssmärtan öfverväger lifsglädjen, och den som gifver denna sin tro uttryck, ökar blott denna smärta. Schopenhauer var lifsfientlig. Var han fast öfvertygad om att denna vår värld endast och

uteslutande32

är en jämmerdal, så gjorde han orätt uti att pro-mulgera en lära som beröfvar människan lusten att taga upp kampen för tillvaron. Gaf honom lifvet aska i stället för bröd, så var det helt säkert hans eget fel. Lifvet är ett slagfält, och rättvisan skall där segra om vi modigt sköta våra kanoner.

Låt pessimism få draga in i själen och lifvet blir strax upp- och nedvändt-, en fåfängans marknad, där afunden hångrinar och självviskheten sitter i högsätet. Ingen annan bot gifves för individuell oeh social oordning än självglömska och självöfvervinnelse. “Låtom oss äta, dricka och vara glada", ropar pessimisten, wty i morgon måste vi dö.“

Jag betraktar det som en plikt mot mig själf och andra att vara lycklig och därigenom undgår jag ett moraliskt elände. — — —

Hvem vågar väl låta sin oförmåga att hoppas, sin bristande godhet, kasta en skugga öfver den, hvars mod är af den art att han bär sina pröfningar som om de vore förmåner? Optimisten tvekar ej, famlar ej hit och dit ty han vet att hans nästa hindras att hålla jämna steg i ledet om han gifver tappt. Utan fruktan marscherar han framåt och håller fast vid plikten att tiga. Hvarje hjärta har sin börda och bör ensam bära dem. Omständigheternas jämklo tager han i sin hand och brukar den som verktyg88

med hvilket han röjer undan de hinder som hopa sig i hans väg. Han arbetar som om himlens och jordens tillvaro berodde på honom.

Vi hafva sett huru världens filosofer — ordets förkunnare och lärare — i regel varit optimister; äfvenså handlingens män — ordets görare.

Optimisten tror, hoppas, arbetar och segrar. Han står alltid midt i solljuset. Plötsligt upplefver han det vidunderliga, det outsägliga och han välkomnar det. Hans själ möter sitt eget och uppstämmer en jublande sång vid hvarje ny upptäckt, vid hvarje ny seger öfver svårigheter, vid hvarje nytt plus till mänsklig utveckling i lycka.

Våra filosofer och världens store arbetare hafva varit optimister. Våra mest betydande författare och skalder likaså, därom vittna deras verk . och den framgång som blifvit deras.

Hvarje optimist följer med utvecklingen och påskyndar den, under det att hvarje pessimist hindrar och fördröjer den.

Optimism är den tro, som föder företagsamhet och framgång. Intet lyckas utan hopp.----------------Värl-

dens profeter hafva alltid varit hoppfulla och förtröstansfulla, i annat fall skulle deras ideal stått nakna och öfvergifna på torgen, utan försvarare, utan efterföljare-

Till besläktade själar.

334

Ehuru ännu mycket ondt står oss åter att bekämpa och begråta, ett ondt vi ingalunda blunda för, fylles dock optimistens själ af hopp. Hans trosartiklar finna intet uttryck för misströstans ve, ty han tror på Guds eviga kärlek och rättfärdighet. Bär ej historien vittne om människans triumftåg framåt och uppåt? För hvarje gång det gifves ett “halt“ i denna frammarsch, sker det för att samla sig med förnyade krafter till ett mäktigt språng mot målet. Tiden är icke ur led. Hafva några af de tempel störtat samman, i hvilka vi dyrkat och tillbedt, så hafva vi på samma heliga mark byggt nya, högre och renare än de som fallit i spillror. Hafva vi förlorat en del af våra förfäders fysiskt heroiska egenskaper, så hafva vi ersatt dem med själens höghet, som motstår det onda och förbinder de slagnas sår. Allt hvad människan i forna tider gjort till sitt, är vårt och mer än det, ty deras dagdrömmar äro våra upp-lefvelser. Se där källan till vårt hopp och vår tro! I solskenet af en djup och varm optimism målar min fantasi “på framtidens förlåt än härligare triumfer". Ur den väldiga kampen emellan stormakter och system ser jag hur det långsamt ljusnar, bådande en tid af en aldrig förut anad andlig storhet — då det ej skall finnas några nationer, endast ett folk; en tid då endast en lag gifves: fridens; endast en åtrå:

harmoniens; endast ett medel: arbetet; endast en läromästare: Gud.“Jag tror på Gud; jag tror på människan; jag tror på själens herravälde öfver lekamen. Jag tror att det är en helig plikt att tro på sig själf och andra, att stödja och uppmuntra sig själf och andra. Jag tror att man bör afhålia sin tunga från bittra ord om Gud och hans skapade värld, att ingen människa äger rätt att klandra det som Gud funnit vara godt och tusentals människor sträfvat att bibehålla godt. Jag tror att vi så böra skicka oss, att vi allt mer och mer närma oss den dag, då ingen kan finna ro i sitt hjärta så länge en medmänniska lider. “ Så lyda mina trosartiklar, och en bär alla de öfriga, den, att hålla dem så högt, att tidens stormar ej kunna tillintetgöra dem, att hålla fast vid dem i all nöd och sorg och motgång. Optimism är harmonien som råder emellan människans själ och Guds ande, i jublande lofsång öfver allt hans verk såsom godt.

Selen Keller.Makter och krafter.

“Alltid när vi tänka, bygga vi af osynliga substanser något, som drager till sig krafter — att hjälpa oss eller skada oss, beroende på arten af de tankar vi utsändt.“

P. Mulford.

Vi måste utan återvändo uppbygga idealet af oss själfva; därmed draga vi till oss element, hvilka alltid hjälpande medverka attförtäta den ideala tankebilden till realitet.---------—

Verkligt lefvande lif är ett oändligt mångskiftande tillstånd, ett öppnande af andliga strömbanor, på hvilka ett ständigt utbyte af krafter och idéer äger rum mellan skilda andar på samma ut-

vecklingshöjd--------------det är källsprången, hvilka

upprinna i det eviga varat!

En källa till ungdom, kroppens och själens ungdom, är förmågan att ögonblickligen göra hela sin mentala apparat positiv, när lägre gröfre tankar äro i närheten, men att förhålla sig negativ, eller receptiv gent emot uppbyggande strömmar!

Att alltid bära modet likt en eldsflamma framför sig! . Att frukta ingenting och att kalla ingenting omöjligt!37

Att icke hata någon enda individ — endast undvika hans villfarelse!

Att älska alla — men dela ut sitt förtroende med

försiktighet och vishet! —-------------

Det gifs en högsta makt och härskande kraft, som genomtränger och lifvar allt. Vi äro del af denna kraft.

Och i denna egenskap är förmågan oss gifven att genom ihållande tyst åstundan, bön eller önskan draga in i oss alltmer af de medfödda egenskaperna hos denna högsta makt. Hvarje vår tanke är en realitet — en kraft. Hvarje tanke är en byggnads-sten i vårt blifvande öde — till godt eller till ondt. — — —

Sätt aldrig några gränser för framtida möjligheter. — — —

De målmedvetna människorna hålla lifvets tömmar med starka händer; de styra sakernas gång med ringa arbete, utan jäkt, med klara högburna hufvuden! — — —

En allmän villfarelse särskildt bland de bästa människorna ligger däri att de grubbla allt för mycket på sina fel och sålunda göra dessa större. Bättre är att leda till sig tankar af styrka, mod, glädje och tillförsikt, att af dessa tankar uppbygga jagets bild och att helt enkelt icke tänka för mycket på sina fel. — — —38

Bed dag och natt det oändliga medvetandet om högre vishet kraft och glädje, och detta i en sinnesstämning hvilken ödmjukt erkänner det oändliga medvetandets öfverlägsenhet — se där hvad som betyder att i sanning hängifva sig åt det högsta godas flodvåg, ty allt högre kunskaps strömmar genomflyta då vårt vara, som står i rätta riktningen för att uppfånga dessa vågor, hvilka så småningom skola, bära oss från våra fel mot det bättre och det bästa. Vi föras med tiden in i andra omgifningar, på nya lefnadsvägar och i närheten af dem,

efter hvilka vårt djupaste behof trängtar. —--------------

Förmågan att lätt mottaga tankar kan blifva en källa till svaghet såväl som till kraft. Just de sensitivaste, högst utvecklade andarné i nutiden hafva ofta de svagaste kropparna emedan de omedvetet också absorbera många skadliga vågor utan att hafva en aning om deras blotta existens. Personligt umgänge med olämpliga individer är en hufvudkälla till detta onda.

I samma grad som vi börja söka vårt stöd i den oändliga anden, hvilken skall befria oss från en mångfald af onda krafter, komma alldeles af sig själft materiella hjälpmedel i vår väg — men man må aldrig uteslutande ställa sin lit till någon människovarelse, på oändligheten måste man först och sistförtrösta, den människa vi behöfva, korsar blott enligt hemlighetsfulla lagar vår af ödet utstakade väg och det i rätta ögonblicket för att tjäna oss som stöd och krycka, samt lösa oss ur de onda strömmarnas bann, tills våra andliga lemmar blifvit starka nog att bära oss själfva. — — — Den som mer och mer får del af den oändliga anden, regene-ras allt hastigare fysiskt och psykiskt, krafterna växa med sina verkningar, all fruktan försvinner, då det blir uppenbart att ingenting finnes att frukta för den som flyter i det oändliga godas tankeström!

Sedan förefaller det rent af underbart, hur allt hvad till det materiella hörer, så till synes utan ansträngning och utan mycken möda från vår sida tillfaller oss. Yi betrakta med förvåning människomas jäktande och girighet. Just genom dessa ogynnsamma egenskaper drifva de ifrån sig skatterna, som de trakta efter. Den kunskapen börjar växa inom oss att det lif till hvilket vi äro kallade innebär uppstigande till allt högre grader af lycka, att mödosam kamp blir alldeles öfverflödig, emedan alla denna världens ting följa andliga strömningar. Allt hvad vi önska lugnt, utan otålighet, men fast och bestämdt, väntar oss på den väg vi vandra! Inga gränser äro satta för den makt, hvarunder tankeströmmarna lyda! I människans förmåga att betjäna sig af mentala vågor af finaste art och40

en högre intensitet ligger magiens hemlighet.---------

Tro är substansen af det som önskas. — — — Vänta endast kraft och styrka för morgondagen!

Hvarje inbillning är en osynlig realitet; ju längre, ju intensivare den fasthålles desto mer af densamma kommer att omsättas i den form af “varat" hvilken man kan känna, se och beröra, korteligen varseblifva med de yttre sinnena. Låtom oss därför drömma — så mycket som möjligt! Vakna — under dagen — låtom oss drömma om kraft och hälsa! Då skall tanken också under natten uppsöka samma regioner och detta skall verka hjälpande. Men om vi under dagen grubbla på sorger och bekymmer, talar all sannolikhet för att denna dystra idékrets under vår sömn drar till sig likartade tankeströmmar från alla håll och vi således komma att vakna dubbelt olyckliga. — — — Människorna åsamka siglidande och olycka, genom det dåraktiga och okunniga bruk de göra af sina mentala krafter. Allt efter beskaffenheten af våra tankar under dagen hopa vi guld eller explosivämnen för vårt kommande öde. Ju fullkomligare abstraktionen är, desto vidsträcktare och kraftigare förmår den mentala makten att verka på tusentals mils afstånd. Allt hvad man kallar ockulta krafter, telepatiens fenomen och annat dylikt åstadkommes på denna väg. Hvilken tankebild som helst kunde om den gestaltades med behöflig in ten-41

sitet — ögonblickligen materialiseras. I hvarenda människa finnes fröet till dessa krafter nedlagda.

Tron är den grodd hvarur alla underverk spira! Men ur denna grodd kan såväl ondt som godt skjuta upp. Ett träd af ondt kan växa ur densamma, ett träd i hvars krona mången kraxande olycksfågel bygger sitt näste.

Vår sorgsna och dystra fantasi är tron på olyckan.

—------Man måste med hvarje fiber af sin varelse

hängifva sig åt tankar på lycka och hälsa. Vecka efter vecka, månad efter månad, år efter år måste man så att säga drömma fram sin egen bild “fri från allt ondt", ända tills denna dröm förvandlas till en fix idé, till en andra natur och sålunda omedvetet återverkar på kroppen.

— — — — — — — — f — — — —. — — —

Bed denna bön: Vi bedja, vi önska att komma

allt närmare det oändliga medvetandet, att blifva allt klarare medvetna om dess realitet, att erhålla bevis på denna realitet, att lära huru man kan förtrösta på detsamma intensivt och fullständigt.

Vi vilja renas från allt tvifvel. Vi bönfalla om att blifva upptagna i det oändliga medvetandets gemenskap, så att det må ledsaga oss som en vän, så att vi i verkligaste och djupaste mening känna, huru detta verkligen är den stora realiteten, som inträнger i, hjälper och verkar i det dagliga lifvets42

obetydligaste ting såsom i de stora lagarna för världs-alltet! Hvilande i denna kraft bedja vi om känslan af frid och af lugn gent emot allt lidande, säkerhet för olycka, sjukdom och allt ondt som människorna frukta, så att vi i sanning kunna säga: “ Och vandrar jag också genom dödsskuggans dal, fruktar min själ intet“.

Det sinnestillstånd, vi oftast befinna oss i, är en kraft, som länkar händelserna för eller emot oss! — — — Hvarje andlig längtan, hvilken vi någon viss tid hysa, bringar oss att i lifvet möta

saker och ting, som motsvara denna längtan.---------------

Öfva konsten att vänta framgång. Lugn väntan på framgång är öfver hufvud det bästa, mest fruktbärande sätt som finns på jorden, att använda sin tankekraft!

Ått frukta olycka, att förutse hinder, att grubbla på möjliga svårigheter — detta är ruinerande och

är den säkraste vägen till armod. —--------------

Olycka är skuld eller bristande insikt. — — — Ingen kan hafva framgång i en sak, som han ej i tanken ständigt utvecklar och fullkomnar. Alla stora företag äro tankar om och om igen, andligen genomlefda, innan de antogo verklighetens form. — — —

Sann själaspis består i ständigt nya tankar, en alltjämt sig föryngrande lif suppfattning, växlande och48

innehållsrikare tydningar af allt som sker inom och utom oss! Att dagligen lära sig betrakta tingen med friska Ögon, att dagligen öfverflygla gårdagens planer, åsikter och mål — detta är det själstillstånd, genom hvilket själen blir mäktig att dagligen mottaga “lifvets bröd“ som förnyar kroppen. — — —

För att i sanning lefva, för att med åren växa både till själs- och kroppskraft, för att genomvandra hvarje fas af tillvaron med allt mer stigande glädje, under det decennierna glida fram, för att slutligen besegra den sista stora vedersakaren “döden“, måste en städse fortgående afsöndringsprocess af gamla tankar äga rum ! Tankar som fyllt sitt ändamål skola rymma platsen för nya, — alldeles som en brunn, hvilken för att gifva det klaraste vattnet, först måste länsas från det gamla!

I samma mån som människan genom vetande stegrar krafterna i och omkring sig, lär hon att stiga ned i den stora lifsutveckligen, att bringa sig själf i harmoni med stumma makter som förvandla hennes dödliga del till odödlig, i det de utan återvändo ånyo uppbygga densamma af allt finare element. — — —

Tro är den intuitiva kraften att känna en sanning, hvilken ännu icke nått vår rent mentala sfär. Denna44

tro ägdes af Kolumbus, då han var viss om tillvaron af en ny världsdel; hon äges af en hvar som tror på sin stjärna, och hon representerar en verklig lefvande makt i människan, en makt som på outgrundliga vägar bär människan fram mot hennes mål. Den som beder om tro, om möjligheter, hvilka ännu förefalla honom själf främmande och oerhörda, han beder tillika om möjligheten att upptäcka grunden för den nya sanningen. Den som ihärdigt och fast sträfvar efter sanning och endast sanning kommer att nå densamma, och hela sanningen betyder makten att utföra det skenbart omöjliga. Den människa kan icke fullt helt och för alltid blifva befriad från ondt som söker efter något annat

stöd för sin tro än det oändliga medvetandet. I

denna mening måste hvarje själ hvila helt i sig

själf! Ingen, som är beroende af andra kan draga

till sig den högsta kraften; han kan på så sätt endast låna eller absorbera främmande tro. Detta må understundom verka aldrig så kraftigt, det är dock byggdt på sanden; endast från den lefvande källan inom oss själfva är skilsmässa omöjlig, hon kväller inom oss, för oss, enär hon hämtar sitt tillflöde från det eviga.

Den bästa bönen kommer medvetet och omedvetet städse att lyda så: “Må min tro alltjämt växa.1'

Prentice Mulforä,Till strids för viljekraften.

“Det är ej hvad människan vet utan hvad hon vill, som bestämmer hennes värde eller värdelöshet, hennes makt eller vanmakt, hennes lycka eller olycka!“

O. A. Lindner.

“Det, som är skönt och en man värdigt, är viljans kamp och seger!“

O, Feuillet.

“Mod — är allt — andligt mod nämligen!“ Rahel Varnhagen.

För hvarje lefvande varelse gäller blott ett: att lefva. Begäret att lefva, lefva så väl, så rikt som möjligt, det är den urdrift, den eviga, framåt drifvande kraft, som gömmer sig under alla våra sträfvanden. Det är denna kraft, som vidmakthåller världens gång. Allting lyder den, sädeskornet, hvars grodd spirar upp ur jorden och för första gången hälsas af solens ljus, kycklingen, som nyss lämnat ägget, barnet som öppnar sin späda själ för tillvarons skiftande intryck. Människan säger visserligen ibland, att lifvet är idel elände, att det vore bäst om det aldrig funnes till.46

Men detta hindrar icke lifvet att fortfara, det hejdar icke den omätliga, osynliga, i varat utmynnande strömmen eller kommer jordens fruktbarhet och hafvets vidunderliga alstringsförmåga att utsina. Lifvet är; detta är världsalltets grundsanning, hvilken icke allenast erkännes af nästan alla skapade varelser; de snarare öfverlämna sig däråt i hänryckning eller förtviflan.

Men att blott lefva är icke nog. Ur en viss synpunkt kan detta till och med vara ganska likgiltigt. Hufvudsaken är att lefva väl. Frågan om att lefva väl eller illa har ingen betydelse för varelser, hvilka ledas endast af dunkla drifter och icke kunna handla annorlunda än de göra. För människan däremot är den viktigare än allt annat. En myra behöfver blott födas för att blifva en myra. Hon sköter sitt värf, gör sitt arbete och fyller sin plats. Men för att vara människa är det icke nog att blott vara född. Födelsen är för människan endast början till en lång och mödosam utveckling. Denna utveckling beror till en del på henne själf, af det mål hon föresätter sig och af de ansträngningar hon gör för att nå detta. För hvar och en af oss inträder följ* aktligen den stund, då, det gäller att bestämma, hvaråt vi skola ägna oss och huru vi skola använda vårt lif. I annat fall är det fara värdt, att vi gå miste därom eller att vi förspilla den utan urskill-47

ning och tvärtemot dess ändamål. Ingen människa kan väl vara likgiltig för en sådan olycka. I själfva verket ägnar hvar och en sitt lif och sina krafter åt det i hans ögon värdefullaste. Man borde därför vara angelägen om att söka fullständig klarhet beträffande den viktiga frågan: Hvad är af största betydelse för människan? Hvad fordras i första rummet för att lefva väl? För min del tvekar jag icke att svara, att det viktigaste är att förskaffa sig kraft, och att den kraft, människan framför allt behöfver här i lifvet är viljekraft. Man må hafva sitt dagliga uppehälle, nöjen och glädje, man må äga alla rikedomens eller begåfningens företräden: utan viljekraft är man en omständigheternas lekboll, en slaf, af det bröd man förtär, af den kvinna man älskar eller af de ägodelar man besitter.

Om man äger förstånd och tankens skärpa, om man inom sig hopat vetande om människor och ting: utan viljekraft förblifver vetandet fruktlöst och den skönaste tanke ett frö utan grodd.

Låt vara, att man har ett känsligt samvete, ängsligt skiljer på godt och ondt: utan viljekraft lämna vi de onda i ostörd besittning af jorden, orättvisan i besittning af makten, och vårt samvete förmår ej mer än komma oss att sucka öfver missförhållanden, mot hvilka vi ej kunna ingripa.

Å andra sidan, du må vara fattig, beröfvad all48

glädje och styfmoderligt behandlad af naturen: med viljekraft förvandlar du allt ondt till godt, alla dessa brister i tillgångar och alla fiender till dina bundsförvanter.

Om än din bildning, är knapphändig och dina kunskaper om människor och ting obetydliga: med viljekraft skall du förstå att draga nytta af ditt ringa vetande; du skall omsätta det i handling; du skall troget använda ett helt lif på uppgifter, hvilka de förvetna eller de betänksamma blott ägna en kort stunds uppmärksamhet för att strax därefter rikta den på andra föremål. Och med tillhjälp af några få, men med kraft häfdade sanningar skall du bryta dig igenom liksom macedoniernas falang, hvilken, oansenlig till antal och utseende, slog persernas omätliga, lysande men klenmodiga här. — — — Sök att komma i besittning af viljekraft, af elt osläckligt begär efter det godas bevarande och det ondas förintelse, och du skall blifva ett värn för rättvisan och en förstörande murbräcka mot det ondas bålverk. Du skall blifva en samlad och fruktansvärd kraft, hvilken likasom kanonkulan flyger mot målet utan att kunna hejdas.

Hvad skall du icke kunna uträtta, om du äger både begåfning, kunskaper, samvete och materiella tillgångar och ställer allt detta uti viljekraftens tjänst.49

. Viljekraften är världens härskarinna,. Godheten, kärleken, behaget, allt, som är tilldragande eller ägnad t att väcka vår beundran, erhåller först genom viljekraften sitt värde. Hvad är väl behof utan kraft, kärlek utan mod, godhet utan fasthet? Endast lysande laster!

Viljekraften är den starkaste af alla makter.

. Om jag anställer en jämförelse mellan viljekraften och hvad man plägar kalla styrkan, den styrka, om hvilken man har sagt att den är själfva rättvisans herre, häpnar jag öfver hvilken afgjord öfvervikt viljekraften äger. Hvad skulle väl styrkan ensamt kunna uträtta? Kan väl oxen med sina horn hejda andens flykt? Kan lejonets tand sönderslita sanningen? Kan friheten inspärras i fängelse? Öfver-röstas rättvisans stämma af kanonernas åskor? Nej!. Och lika litet förmår hvarje materiell kraft emot den moraliska styrkan. Den förra upphör, där den senare börjar. Det finnes blott en enda fästning, som. aldrig kan betvingas, och denna är: ett modigt och starkt hjärta.. Man skulle aldrig kunna uppräkna alla de välsignelsens skatter, som framspringa ur en enda yttring af sann inre frihet. Och då en människa möter en sådan på sin väg, darrar hon, ty hon. känner fläkten ifrån det osynligas värld.. — - -—

Hvarje yttring af moralisk styrka i hvad grad eller under hvilka omständigheter den än framträder, Till besläktade själar. 450

gör städse på oss ett oförlikneligt intryck. Känslan för moralisk storhet är, Gud vare lofvad, ännu icke utdöd hos oss. Öfver alla störtade majestät har åtminstone detta hållit sig upprätt uti världens aktning. Ack, hvarför skall väl vår beundran därför uppblandas med bitter saknad? Vi skåda hän mot densamma med samma känsla som de sjuka mot hälsan, de landsflyktiga mot sitt fädernesland. Hemlig smärta, tärande hemsjuka blanda sig uti vår ödmjuka hyllning.

Hvad som i högsta grad fattas vår tid är det djupa och trygga lugn, som själsstyrkan skänker. Gynnade i många hänseenden äro vi svaga och fattiga på karaktärens vägnar. Vi förefalla att vara alldeles utblottade på moralisk styrka. Det är af denna anledning, som vårt civiliserade samhälle stundom synes oss likna ett af dessa präktiga fartyg, hvilka vetenskap, konst och industri utrustat med de underbaraste maskiner och med den kostbaraste inredning, men hvilkas kolförråd tagit slut på det vida hafvet. Det stolta skeppet är då blott ett vrak, som kastas omkring, ett byte för vind och vågor.

Vi böra alltså framför allt söka förvärfva oss tillräcklig drifkraft. — — —

Människans mål år att blifva en makt i det rättas tjänst. — — — Att tro på lifvet är att tro, att det är strid, uti hvilken det rätta måste segra.51

Det är således vår plikt att samla krafter, kämpa, lida, om så fordras, men att aldrig öfverge hoppet.

Den förnämsta trossatsen är att tro på lifvet; det svåraste kätteri är hopplösheten.

G. Wagner.

“Endast den starke tvingar ödefc, den svage sjunker ned.“

J. C. F. Schiller. “Undergång och frälsning komma båda inifrån.*

Epiktet.Framgång inom oss själfva.

Jag såg bergen stå Tysta, underbara stora,

De sågo ut Öfver landet När det gyllene ljuset sken Öfver aflägsen döm och spira.

Och jag hörde en röst, som kallade “Kom upp högre, kom upp högre, Från låglandet och träsket,

Från jordiska önskningars töcken, Från det tomma själfviska jäktet, Från själfviskhetens bojor:

Kom upp högre, kom upp högre.11

James G Clark.

Det materiella är öfvergående, tillfälligt, det mentala och andliga är det verkliga och eviga. Vi få icke bli slafvar under vanor och villkor. Det materiella kan aldrig allena medföra lycka — och mycket mindre tillfredsställelse. Sådant ligger djupare. Samtalet mellan Jesus och den rike ynglingen är mycket betydelsefullt för oss alla, särdeles i denna ärelystna, kämpande, oroliga tid.

Öfverflöd af lif beror icke endast på våra materiella besittningar, utan i första rummet på vårt sinnes och vår andes rikedomar. En värld af sanning53

innehålles i dessa ord: “Lif är det, som vi ärö lefvande vakna inför. Det är icke tidsföljd, ett längdmått, utan något, som omfattar och innefattar. Att endast vara vaken och intresserad för sin aptit, sina nöjen, för lyx och fåfänga, ära eller rikedom, och icke för godhet och vänlighet, renhet och kärlek, historia, poesi och musik, blommor, Gud och eviga förhoppningar, det är bara att vara död.“

Hvarför vara så ifrig att vinna hundra tusen eller miljoner tunnland jord eller så och så många miljoner kronor? Snart, kanske förr än du fattar det; måste allt lämnas. — — —

Jesus har sagt: “Hvad gagnar det on människa, om hon vinner hela världen, men förlorar sin själ?“ Och just här ligger hela sakens kärnpunkt. All den tid, som användes för att samla dessa ting utöfver en rimlig mängd, är lika mycken tid tagen från lifvet — från sinnets och andens angelägenheter. I utvecklandet ocli fullföljandet af dessa ligger all verklig tillfredsställelse. En elementär lag bestämmer så.

Vi hafva gjort underbara framsteg eller snarare ha utvecklat underbar skicklighet i samband med de materiella tingen. Vi behöfva gå tillbaka och få fatt om den rätta tråden och utveckla samma skick* lighet i att dana lifvet självt.

Föga underligt, att hjärnor äro ofruktbara, att54

nerver äro förstörda, att nervösa åkommor och kronisk trötthet icke äro undantag utan snarare regel! Föga underligt, att sanatorier alltid äro fulla, att hospitalen äro fulla och öfverfulla — och alltid flera under byggnad! Icke under att så många människor, så många präktiga människor brytas ned och så många mista sitt lif i åldern från femtio till sextio år, då de skulle vara i sina bästa år, i sin fulla mannakraft, just i den ålder, då de äro bäst skickade att njuta af lifvet och mest i stånd att i högsta mått tjäna sina medmänniskor på grund af rikare växt, erfarenhet, medel och alltså också tid. Jesus hade rätt — hvad gagnar det? Och tänk på de verkliga rikedomar, som man under tiden gått miste om.

När det andligt sköna och sanna i lifvet tillspillo-gifves, därför att man ger sig åt och låter sig behärskas af det materiella, så blir det ett af de hårda straff en obeveklig lag pålägger, att de finare mänskliga förnimmelseorganen, som just möjliggöra verklig njutning och tillfredsställelse, så att säga torka ihop. En

förkrympt, hopskrumpen mänsklig varelse, alltid medveten om sin egen belägenhet, presenteras ofta för världen — den eviga typ, som mästaren hade för ögat, när han sade: “Du dåre i denna natt skall man kalla din själ ifrån dig.“ Den hvilkens hela eller blott främsta sysselsättning blir att bygga allt55

större och större lador som förvaringsrum för dén hopade spannmålen blir ur stånd att se och fatta, att lifvet själf t och de ting som höra till det, äro af oändligt större värde än lador eller hus, åkrar, hjordar, värdepapper eller järnvägsskenor. Allt detta har sin plats och är af värde, men de kunna aldrig blifva lifvet självt. — — — Lifvet och dess mångfaldiga möjligheter till utveckling och verklig förnöjelse — lifvet och allt som hör till det — är något oändligt större än de nakna tillbehören till lifvet.

Hvilka oändliga vägar till verklig glädje, hvilken frid i sinnet, hvilken stillhet i själen kan blifva alla människors besittning, som äro vakna inför lifvets inre möjligheter. —-----------

Emerson säger: “Stora män äro de, som se, att andlighet är starkare än någon materiell kraft, att tankar regera världen. “ Och detta är sant icke blott beträffande världen i allmänhet, utan ock beträffande det individuella lifvet.

En af de stora hemligheterna till allt verkligt, lyckligt lif är utan all fråga, att man i sitt lif vinner och iakttager de rätta måtten. Det materiella här sin plats — och en mycket viktig plats. Dårar voro vi i sanning, om vi ignorerade eller sökt ignorera detta faktum. Vi kunna emellertid icke utan till vår skada sätta vagnen före hästen. Ting kunna56

bidraga till lycka, men ting kunna icke bringa lycka

— och i sanning dystert och ofärdigt och stympat och förkrympt blir enhvars lif, som icke är i stånd att se och fatta detta faktum. Evigt sant är det, att lifvet är mer än maten och kroppen mer än kläderna.

Allt lif rör sig från ett inre centrum utåt. Sådant det inre, sådant det yttre! Som vi tänka blifva vi, — — — Tankar äro krafter — lika skapar lika, och lika attraherar lika. Det hör därför oss till att välja, om vi i första hand skola intressera oss för lifvets stora andliga krafter och gåfvor, eller om vi blott skola intressera oss för det materiella i lifvet.

Men det finns en underbar lag, som vi ej få förlora ur sikte. Den innebär, att när vi bli tillräckligt vakna inför de inre krafterna och gåfvorna, lifvets inre källsprång, så skall icke blott det materiella följa i naturlig och hälsosam ordning, utan det skall också intaga sina rätta proportioner. Det skall intaga sin rätta plats.

Det var detta stora fundamentala lifsfaktum, som Jesus vidkändes och hade i sinnet, då han sade: “Söken först Guds rike, och allt detta skall tillfalla eder* —, han menade, såsom han så klart utsade, andens och själens rike, hvilka ligga öppna och tillgängliga för ledning från den gudomliga vishet, som är den mänskliga själen medfödd, när denna ledning sökes, och när vi förmedels en riktig sinnesförfattning57

åstadkomma de villkor, hvarigenom den kan träda i kraft i det individuella lifvet.

Det stora värdet af den Gud, som Jesus lärde, är att han bor uti oss. Han är i sanning Emanuel

— Gud med oss. Lagen måste iakttagas — villkoren måste uppfyllas. “Herren är när eder, om I ären nära honom; och om I söken honom, skall han låta sig finnas af eder.“ “Den lefvande Gudens ande bor i eder.“ Om någon af eder brister i vishet, då må han utbedja sig sådan från Gud, som gifver åt alla villigt och utan hårda ord, och den skall blifva honom gifven. “Men han bedje i tron, utan att tvifla.“ Att bön bäres af en gudomlig lag, som förhjälper till upplåtandet af vishetens inre källådror, hvilket i sin ordning leder till makt, var väl bekant för Jesus, ty hans lif bevisade detta till öfverflöd.

Hans stora fallenhet för de ting, som höra till andens värld, satte honom i stånd att intuitivt se, förstå och göra bruk af detta. Och Jesus gjorde ingen hemlighet, han dolde ingenting beträffande källan till sin makt. I klara och omisskänneliga ord har han talat om den — och hvarför skulle han göra annat? Det var sanningen, sanningen om detta inre rike, som skulle göra människor fria, som han kom för att uppenbara. “De ord, som jag talar till eder,

talar jag icke af mig själf, men Fadern som bor i mig gör gärningarna.'4 Min Fader verkar intill nu58

och jag verkar... Ty såsom Fadern har lif i sig själf, så har han gifvit Sonen att hafva lif i sig själf.. . Jag kan intet göra af mig sjä!/.“ Och såsom han följde de villkor, genom hvilka denna högre upplysning kan gifvas, så måste också vi göra. Den föreskrift, som Jesus gaf med hänsyn till bönen, rörde sig otvifvelaktigt om den metod, som han fann så effektiv och som han själf begagnade. Huru ofta få vi icke

höra, att han drog sig undan upp på berget för

att få stillhet, för att umgås med sin Fader, så

att förnimmelsen af enhet med Gud måtte bevaras

okränkt. I denna ständiga förnimmelse — jag och Fadern äro ett — låg hans ovanliga insikt och makt. Och det bestämda påstående, som han gjorde på tal om sina egna krafter — såsom jag är, -skolen I vara — ådagalägger klart möjligheterna af mänsklig utveckling och mänskliga framsteg, eftersom han upptäckte och lefde och sedan uppenbarade vägen.

Om icke denna gudomliga källa af vishet och kraft vore hvarje mänsklig själs arfvedel, så låge det en klar osanning i Jesu ord: “Ty den som beder han

får, den som söker han finner, och för den som

klappar skall det upplåtas. “ Godt är det att veta,

att man har denna inre källa till vägledning och

vishet, som ständigt blifver alltmer distinkt, mera klar och ofelbar i sin ledning, allt eftersom man upplåter sig själf för den. — — — — —-------------------------------—59

Icke att problem och pröfningar icke skola komiiia. De skola komma. Det har aldrig funnits och skall aldrig finnas ett lif, som är fritt ifrån dem. Lif är icke fattbart på andra villkor. Men den underbara källan till tröst och styrka, källan som gifver frihet från oro och frihet från fruktan, är förståendet af det faktum, att den ledande och danande kraften finnes inom oss. Den blir aktiv och rådande i samma grad, som vi fatta den och kunna upplåta oss självva för den, så att den gudomliga intelligensen och kraften kan tala till och verka genom oss.

Förståndig fysisk öfning medför större kroppslig styrka och kraft. Ett aktivt och vaket själslif, med andra ord själslig aktivitet, alstrar större intellektuell förmåga. Och under samma allmänna lag står utvecklingen och bruket af andlig kraft. Men ehuru detta är det viktigaste af allt, emedan det mera fundamentalt har att göra med lifvet självt, äro vi mest böjda för att försumma det. Och de förluster som härröra från denna försummelse, kunna knappast beräknas.

Att få sitt lifs medelpunkt i rätt ordning innebär, att man tillser, att alla lifvets verk och händelser och resultat flöda ut från denna medelpunkt i ordnad följd. En modern insiktsfull författare har sagt: “Förståendet af, att Gud är till och är allt som verkligen finns, skall ställa dig på en grund, från hvilken du60

aldrig kan drifvas. “ Att veta att den makt, som är Gud, är den makt som verkar i oss, är en kunskap af utomordentlig vikt.

Att veta, att den oändliga vishetens och kraftens ande, som är den skapande, den drifvande och bärande kraften i allt lif, tänker och verkar i och genom oss som vårt eget lif och det i samma mån vi medvetet och afgjordt åstunda att den skall blifva den ledande och besjälande kraften i vårt lif, och att till fullo upplåta sig själf för dess anvisningar och följa dem, det är att uppnå det tillstånd af medveten enhet med det gudomliga, som Jesus upptäckte, lofde och uppenbarade och som han lärde som den naturliga och normala lifsmetoden för alla människor.

Vi äro så upptagna af det sinnliga lifvets angelägenheter, att vi alldeles omedvetet bli behärskade, styrda af de sinnliga tingen. Nu ser och känner man i sitt reala lif väl till det förhållandet, att lifvets källor alla rinna upp

inifrån och att det inre alltid leder och styr det yttre. Så sker alltid i kraft af den elementära lagen af orsak och verkan — vare sig vi veta det eller ej. Men skillnaden ligger i detta: Den som är lifvets mästare allierar sig medvetet och bestämdt i sinne och ande med den stora centrala kraften och regerar sin värld inifrån. Den som är en slaf under omständigheterna gör icke detta antingen på grund af brist på ärlig åstundan61

eller på grund af svaghet i viljan, och i brist på ledande och dirigerande kraft drifver han med strömmen och blir så en omständigheternas slaf.

En djupt insiktsfull människa har sagt: “Att vi

icke spontant se och känna Gud, såsom vi se och känna hvarandra, och därmed visa oss äga en gudomlig natur, liksom vi visa oss hafva en sinnlig natur, det beror därpå, att denna natur ännu ligger latent och i viss mening slumrande inom oss. Dock förbinder vår inre gudomliga natur oss lika direkt och vitalt med Guds väsende och rike inom, bortom och öfver världen, som vår sinnliga natur förbinder oss med den värld, som är utom OS3. Och liksom det sinnliga medvetandet väckes och stadfästes därigenom, att man genom sinnena igenkänner, och träder i förbindelse med den yttre världen, så måste gudsmed-vetandet också väckas genom ett motsvarande igenkännande af och förbindelse med Guds väsen och rike förmedels intuition — den inre människans andliga sinne. . . Den sanna bönen — den tysta bönen — är den enda dörr, som Öppnar själen för Guds direkta uppenbarelse och därigenom åstadkommer förverkligandet af det gudomliga i oss.“

Såsom nyckeln till sinnevärlden är aktivitet så är nyckeln till andligt ljus och andlig makt stillhet. Det individuella medvetandet måste bringas i harmoni med det kosmiska medvetandet. — — —62

Inom människan finnes något, söm upplyses och vinner kraft genom beröring med Guds ande. Vi kunna bringa våra själar i rapport, i sådan harmoni och förbindelse med den oändlige gudomlige anden, att han talar i oss, vägleder oss och därför handlar genom oss såsom vårt eget jag. Tack vare denna förbindelse blifva vi upplysta genom gudomlig vishet och stärkta genom gudomlig kraft. Det blir därför vår uppgift att handla och verka under ledning af denna högre vishet och stärkta af denna högre kraft. Den ändlige anden kommer då med alla sina begränsningar i självfva sin medelpunkt i rapport med den oändlige anden, dess källa. Det ändliga blir därigenom den kanal, hvarigenom det oändliga kan verka och verkligen verkar.

Att upprätta denna förbindelse, att aktualisera detta gudsmedvetande, så att det icke må vara för ett enda upphöjdt ögonblick, utan blifva konstant och kontinuerligt, så att hvarje tanke stiger upp och hvarje handling går fram från detta inre centrum, det är det högsta goda som kan komma en människa till del. Intet större finns. Det är intet annat än förverkligandet af Jesu maning: “Söken först Guds rike och hans rättfärdighet, så faller eder allt detta till.* Det var vid samma tillfälle han sade: “Sörjen icke för edert lif.M Edert sinne och vilja stå under63

den gudomlige andens ledning; hvarje eder handling göres under denna ledning och så skall allt som hör till edert lif komma i sin rätta ordning. Sörj en därför icke för edert lif.

När en människa finner sin medelpunkt, när hon får sin medelpunkt i den Oändlige, då försiggår hennes återlösning och förlossning. Hon förlossas från sinnenas bojor. Hon lefver därefter under andens ledning, och detta är frälsning. Det är ett nytt lif som hon inträdt i. Hon lefver i en ny värld, emedan hennes vyer äro helt nya. Hon lefver nu i himmelriket. Himmel betyder harmoni. Hon har bragt sitt eget personliga sinne och lif i harmoni med det gudomliga sinnet och lifvet. Hon blir en Guds medarbetare.

Det är genom sådana människor, som Guds planer och syftemål utföras. De höra icke blott utan de tolka för andra Guds röst. De äro vår tids och alla tiders profeter. De göra Guds verk i världen och finna däri sin egen högsta tillfredsställelse och lycka.

Malph Waldo Trine.Själslifvets tysta i det dolda verkande krafter.

“Det gifves ögonblick i allas vårt lif, då vi uppfånga glimtar af ett lif — vårt lif — som ligger öfver det vi nu lefva. Vi upptäcka att vi lefva under våra möjligheter. Vi längta efter förverkligandet af det lif, som vi känna borde vara.“

R. W, Trine.

Instinktsmässigt märka vi, att inom oss finnas krafter och gåfvor, af hvilka vi endast ofullständigt göra bruk, och andra, som vi knappast alls utnyttja. Praktisk metafysik, en mera förenklad och konkret psykologi, all psykologisk vetenskaps välkända lagar bestyrka oss i denna slutledning.

William James, han som på efct så utmärkt sätt hänförde psykologi, filosofi och äfven religion till lifvet i högsta potens, gjorde heder åt sitt kall och beredde hela mänskligheten en oerhörd tjänst, då han så klart utvecklade det faktum, att vi inom oss hafva stora kraftreservoirer, som vi hittills knappast ens begynt att tappa ur. De människor, som ha vakna Ögon för dessa inre hjälpmedel — dessa ledande,danande och uppehållande krafter och gåfvor, som höra till själens och andens rike — finna3 aldrig bland dem, som fråga: “Är lifvet värdt att lefva?" För dem har lifvet blifvit mångfaldigt — två- tio,

— hundrafaldt.

Felet är i regeln icke det, att vi ej äro intresserade af dessa saker, ty instinktmässigt känna vi, att de äro betydelsefulla, och våra erfarenheter styrka oss ytterligare i denna åsikt. Nej, det dagliga lifvets tryckande omsorger — i den stora massan fall lifvets nödtroftiga utkomstproblem, som efter allt för. nittionio af hundra är hufvudproblemet — allt tycks sammangadda sig för att hindra oss att ägna dem den tid och uppmärksamhet, som vi känna? att vi borde skänka dem. Men vi förlora därvid oerhörda hjälpmedel för vår dagliga lifs vandel.

Medels kroppen och dess förnimmelsevägar stå vi i intimt samband med den fysiska världen omkring oss. Genom själen och anden stå vi i samband med den oändliga makt som är den lif gifvande, den uppehållande kraften — lifskraften — på alla objektiva, materiella områden. Det är genom sinnets förmedling, som vi äro i stånd att medvetet förbinda dessa båda. Grenom detsamma är det möjligt för oss att fatta de lagar, som ligga till grund för andens verkningar, och att upplåta oss själfva för dem, så att de kunna blifva vårt lifs rådande krafter. Det Till besläktade själar. 566

finns en gudomlig strömfåra, som i frid och trygghet skall bära oss i sitt sköte, om vi äro visa och nitiska nog att finna och följa den. Att kämpa mot strömmen är alltid svårt och ovisst. Att följa strömmen lättar resans mödor. I stället för att ständigt känna oss osäkra och till och med förbi af trötthet genom blotta ansträngningen att komma igenom, få vi njuta af vägens behag, liksom ock förmåga att till vår granne, som också är på väg, tillropa ett uppmuntrande ord eller räcka en hjälpande hand.

Det naturliga, normala lifvet är genom en gudomlig lag ställdt under andens ledning. Det är allenast, när vi underlåta att söka och följa denna ledning eller när vi med berådt mod undandraga oss dess inflytande, som osäkerhet uppstår, berättigade önskningar blifva ouppfyllda och kränkta lagar medföra sitt straff.

Lifvet är icke så invecklat, om vi icke envist framhärda att så göra det. Det Högsta Väsendet, den skapande Makten verkar endast genom lag. Vetenskap och religion äro endast olika infartsvägar för vårt förstående af lagen. När båda äro verkliga och äkta, fullständiga de hvarandra och deras resultat äro identiska.

Genom andens förmedling blef vo de gamla hebreiska profeterna i stånd att uppfatta och förkunna vissa67

det naturliga och normala lifvets underbara lagar — som nu bekräftas af den psykologiska vetenskapens välkända lagar och som i våra dagar framkalla identiska resultat i stora skarors lif ibland oss, — när de sade: “Och dina öron skola höra en röst bakom dig som säger: “Detta är vägen, vandra på den, då du vänder åt högra sidan och när du vänder åt vänstra."

Och åter: “Herren är med dig, så länge du håller dig till honom: och om du söker honom, skall han finnas af dig;“ “men om du Öfvergif ver honom,

skall han öfvergifva dig.“-----------------“Anbefall din

väg till Herren, förtrösta på honom, och han skall låta faran gå öfver. “ Alla dessa satser betyda något af mycket bestämd art, eller också betyda de ej något alls. Om de äro verkliga uttryck för realiteter, så behärskas och

regeras de af vissa bestämda och oföränderliga lagar.

Dessa män gåfvo oss emellertid ingen upplysning om de lagar, som ligga till grund för vissa inre krafters och gåfvors verkningar; kanske ägde de själfva ingen kännedom därom. Det fanns hos dem en intuitiv uppfattning af sanningen. Vår tids vetenskapliga ande var för dem någonting fullkomligt okändt. Släktets förkofran, den vetenskapliga andens utveckling med hänseende till sökandet och finnandet af sanningen ställa oss oändligt öfver dem i somliga saker,68

medan de i andra voro långt framför oss. Men ett faktum står fast, och detta är det väsentliga: Om det nämnda var verkliga realiteter i dessa tidiga hebreiska profeters lif, så är det verkliga realiter äfven i vårt lif, den dag i dag är; eller om det icke var verkliga fakta, så är det dock fakta, som fortfarande ligga inom möjlighetens värld, endast väntande på att föras ut i verklighetens värld.

Dessa män voro icke ovanliga i den bemärkelsen, att den Oändliga Makten, Gud Allsmäktig, talade till eller kunde tala till dem allena. De äro typer, de äro exempel på huru hvilken människa som helst genom åstundan och vilja kan upplåta sig själf för den gudomliga visdomens ledning och i sitt lif förverkliga en ständigt växande känsla af gudomlig kraft. Ty i sanning: “Gud är densamma i går och i dag och i all evighet. “ Hans lagar äro oföränderliga såväl som orvggliga.

Ingen af dessa män lärde oss alltså, huru vi skola igenkänna den gudomliga rösten i vårt inre eller blifva i alltjämt fortskridande grad ett förkroppsligande af den gudomliga Makten. De gåfvo oss dock kanske allt hvad de voro i stånd att gifva. Sedan kom Jesus, efterträdaren till denna långa rad af lysande hebreiska profeter, med en högre förståelse för den osynliga världens realiteter, — det högsta förkroppsligandet af gudomlig verklighet och uppen-
69

barelse. Med större kunskap om sanningen än de, gjorde lian större ting än de.

Han icke allenast gjorde dessa gärningar, utan han visade också, huru han gjorde dem. Han icke endast uppenbarade vägen, utan allvarligt och ifrigt anropade han sina åhörare att följa den. Han låter oss veta sin kunskaps och sin makts hemlighet. “De ord, som jag talar till eder, talar jag icke af mig själf, men Fadren som förblifver i mig, han gör själf gärningarna.“ Och åter: “Intet kan jag göra af mig själf." Och han talar sedan om sin afsikt, om sina syften: “Jag har kommit på det att I mån hafva lif och hafva öfver nog.“ Litet senare tilllägger han: “De gärningar, som jag gör, skolen I

ock göra. “ Härmed åsyftas återigen något, af mycke t bestämd art, eller också betyda dessa ord ingenting alls.

De verk, som blifvit utförda, de resultat, som er-nåtts af Jesu egna omedelbara lärjungar och efterföljare och dessas efterföljare i sin ordning lika väl som i den tidiga kyrkan under nära två hundra år efter Kristus, bekräfta alla sanningen af hans lära och ådagalägga ofelbart hvilka frukter som åtfölja den.

Fram igenom de mellanliggande århundradena hafva mångahanda siare, vise och mystiker inom och utom kyrkan, genom sina läror, genom lif och verk likaledes bekräftat sanningen af Jesu lära. Massan70

i den kristna världen har emellertid sedan det tredje århundradet varit så upptagen af olika teorier och läror om Jesus, att den nästan fullständigt gått miste om de verkliga vitala och lifgifvande lärorna af Jesus.

Vi hafva icke blifvit lärda att i första rummet följa hans föreskrifter och tillämpa de sanningar, han uppenbarat, på hvardagslifvets problem. Under de sista fyrtio åren eller något mera kan man emellertid iakttaga ett starkt tillbakagående direkt till Jesu förkunnelse och ett beslut att pröfva dess sanning och göra dess försäkringar effektiva. Också ha på den psykologiska vetenskapens område åtskilliga lagar blifvit klart fastställda och formulerade, hvilka bekräfta alla hans väsentliga läror.

Det finns nu bestämda och noga definierade lagar beträffande tanken som en kraft och de metoder, enligt hvilka den bestämmer våra materiella och kroppsliga villkor. Det finns nu också vissa noga definierade lagar beträffande vårt undermedvetna sinne, dess oaflåtligt verkande krafter, hur det alltid ledes af det aktiva, tänkande förnuftet och huru vi medelst detta medium kunna så att säga på ett intuitivt och effektivt sätt förbinda oss med

dolda kraftkällor.

Det finnes nu väl förstådda lagar, som ligga till grund för andlig suggestion, genom hvilka denna71

kan göras till en oerhörd kraftkälla i vårt eget lif samt tillika ett verksamt medel för att hos en annan väcka till lif drifkrafter till hans helbregdagörelse, till utformande af hans lefnadsvanor, hans karaktärs-bildning. Det finns ock väl etablerade fakta icke endast i fråga om värdet utan den absoluta nödvändigheten för oss af perioder af eftertanke och stillhet, då vi äro ensamma med vår varelses urkälla, då vi bringa våra yttre kroppsliga sinnen till tystnad och fullfölja de villkor, under hvilka Andens röst kan tala till oss och genom oss och Andens kraft uppenbaras i och genom oss.

Ett land är stort, endast i mån som dess folk är stort. Dess folk är stort i den mån, som det träffar det rätta målet mellan själens och andens lif

— alla lifvets ädlare krafter och känslor — och dess yttre yrkesorganisation och verksamhet. . När denna senare öfvergifves, när den växer stor på det förras bekostnad, då inträder oundvikligen förfallet, -som bebådar den nationens undergång, och dess tid är räknad alldeles på samma sätt och enligt samma lag som alla andra nationers före densamma, hvilka sökt omkasta lifvets gudomliga ordning.

Människosjälen och dess välfärd är den högsta angelägenhet, som någon stat kan ägna sin uppmärksamhet åt. Om man erkänner eller underlåter att erkänna värdet af densamma inom andra folk, det72

afgör en nations verkliga storhet och upphöjdhet eller röjer dess självbelåtna, men väsentliga tomhet. Det är möjligt för ett folk att genom spetsfundigt självbedrägeri få ett sådant anfall af högfärdsgalen-skap, att det slår öfver och i denna sin blottställda belägenhet är utsatt för att träffas i sina ömtåligaste organ.

Att låta drifva sig alltför långt på effektivitetens, de stora affärernas, expansionens, världsmaktens och världsherradömets vägar på bekostnad af de stora andliga realiteterna, det nationella lifvets grundläggande andliga principer, hvilka befrämja folkets verkliga lif och välfärd och äfven ställer det i sant och riktigt förhållande till andra länder och folk, är både farligt och i längden ett självmord — det kan icke sluta i annat än förlust och slutlig undergång. En stilla tankerevolution pågår för närvarande i själs-lifvet hos alla folk, och kommer att fortsätta ännu någon tid. En inventeringsperiod med oerhörda omvärderingar är i antågande. Den blir skarp och afgörande.

Ralph Waldo Trine.Vår högsta vinning.

“Insikt i den mänskliga tillvarons absoluta enhet med det gudomliga är förvisso den högsta kunskap en människa kan ernå. “

J. G. Fichte.

“Ju mera insikt vi erhålla, ju mera skola vi komma att instämma med lifvet själft. Lifvet är icke ett dödt upprepande utan en utveckling till insikt och genom insikt."

Ellen Key.

Vi få aldrig frångå det faktum — äfven med risk att upprepa det för ofta — att lifvet är hufvud-saken — att misslyckas eller gå under däruti är att misslyckas, gå under i allt. Att förfela det är att förfela allt, äfven om vi till synes lyckas — kanske alldeles utmärkt — på något dess enstaka område. Ingen människa kan sålunda utvecklas ensidigt eller lefva ett förkrympt själfviskt lif utan att afgjordt förfela sitt lif smål. Må vi aldrig offra eller riskera framtiden för nuets tillfälliga eller skenbara vinning! Ingen människa bör ens för sitt eget bästa nedlåta sig till att begå en ohederlig handling eller att tillgripa ett medel, som är tvifvelaktigt, vanhederligt74

eller oärligt. Med rättrådighet och ärlighet kommer man längst både i vänskap, affärer, politik, ja, i alla lifvets skeden och faser.

Ryktet om omutlig redbarhet och pålitlighet är en af de största tillgångar en affärsman kan äga. Det har gifvits oräkneliga fall, då det uppvägt det största kapital i världen. En affärsman som varit kortsynt nog att någon gång

riskera detta sitt rykte, inser kanske bättre än någon annan hvad det kostat honom.

En man, som inlåter sig på en tvetydig politik eller som allierar sig med korrumperade eller korrumperande politici, inser — många gånger för sent

— att han därigenom stäckt sin bana. En ung man, som inträder i det politiska lifvet och är klarsynt nog att hålla sig fjärran från dylika allianser och som gör folkets intressen till sitt enda mål, som med andra ord har blick för statsmannaegenskaper i stället för att ta politiken som ett yrke blott, kommer — oafsedt allt — att till sist segra öfver den, som fallit offer för partichefens smicker eller som icke förmår tyda tidens tecken.

Detta är sant, äfven om partichefen och detpolir tiska maskineriet för tillfället synas vara allsmäktiga.

För att vinna det bästa, det högsta af allt, fordras att vi leda våra tankar i en bestämd riktning, att vi lära oss att tänka rätt. Det är nödvändigt att vi ha en mer eller mindre bestämd lifsplan och en75

viss klarhet i fråga om dess realiserande. Det är ej nödvändigt, att vi vid starten ha planens alla detaljer klara eller alla detaljer i fråga om dess realiserande, somliga, ja, många af dessa kunna vi komma till insikt af under vägen, om vi verkligen mena allvar.

I lifvets alla perioder gifves det plikter, det gifves arbete, det gifves skyldigheter, liksom det gifves glädjeämnen. Ungdomen, medelåldern och ålderdomen — hvar och en har sina särskilda plikter och skyldigheter. — — —

När man kommer till medelåldern, måste man akta §ig att man icke låter lifvets och särskildt det egna verksamhetsfältets intressen med dess många gånger invecklade förhållanden hindra en från att lefva i Andens och Fantasiens rike. Om man i tidigare år gått miste om uppfostran och bildning, behöfver man därför icke — för så vidt man icke själf vill — utestängas från det höga och härliga umgänget med världens tänkare och författare — ett umgänge, en förtrolighet, som gör en människa rik på tankar, vetande, ja, till och med kultur. Det beror helt och hållet på en själf, om man har detta förnäma umgänge eller ej.

Macaulay sade: “Om någon ville göra mig till den störste konung, som någonsin lefvat, med palats och trädgårdar, fina middagar, viner och ekipage, vackra70

kläder och hundratals tjänare, på villkor, att jag icke skulle få läsa några böcker, skulle jag icke vilja bli kung — jag skulle hellre vilja vara en fattig man i en vindskammare med en massa böcker än en kung som icke älskade sådana/4

Vid denna ålder uppstår också en särskild skyldighet eller plikt, som skulle kunna kallas skyldigheten att bibehålla sig. Att göra och bevara sitt yttre så tilldragande som möjligt borde vara icke endast hvarje människas glädje, utan också hennes plikt. Hushållsbestyr, ekonomiska bekymmer och angelägenheter eller brist på förstående af dess rätta värde göra att många, särskildt vid denna tidsperiod# bli likgiltiga för sitt yttre. Liksom lifvet vidfyra-tiofem och femtio reglerats af de förhärskande tanketyperna och vanorna vid tjugofem och trettiofem år, så få de senare lefnadsåren oafvisligt sin prägel af medelålderns tanketyper och lefnadsvanor.

Medelåldern har en särskild plikt att så de rätta utsädestankarna, som kunna göra den senare lifs-perioden så skön och så tilldragande som den i själfva verket kan bli. Att städse bevara ett ungdomligt intresse för lifvets alla ting och intresse för allting i alla de oss omgifvande människornas lif, leder på ett enkelt och naturligt sätt till denna ljusa ålderdom, som borde utgöra alla deras ärelystnad och storhet, som förunnas upplefva densamma.77

Då vi närmare undersöka saken och finna att allt vetande, all tillväxt och utveckling tilltar, kunde det synas, som om de sista lefnadsåren borde vara de gladaste, värdefullaste och lyckligaste af alla. Deras fröjder och dyrbara förmåner komma otvifvel-aktigt genom att städse lefva i tillvarons högre sfärer.

Sinnestillståndet hos många människor beskrifves alldeles riktigt af Brooke Herford sålunda: “Det finns människor, som hela lifvet igenom rida baklänges på- hästen. De se alltid tillbaka på det förflutna. Där finns allt, som är af värde. De tala ständigt om den gamla, goda tiden och om hur annorlunda allting var i deras ungdom. Nuförtiden finns ingen romantik i s-ärlden, ingen heroism. Till och med vintrarna och somrarna äro ingenting

mot hvad de brukade vara; korteligen, lifvet går numera i en liten, tarflig skala. . . Detta är olyckligt: det kastar liksom en förlamande kyla öfver hela lifvet och förtorkar glädjens naturliga källa, som städse borde framvälla öfver cle nya nådegåfvor, som hvarje dag skänker oss.u

Lifvet är aldrig en bädd af rosor. Städse kommer det att bjuda på de dagliga problemen: brödproblemet t. ex. eller problemet hur man klokt skall förvalta sin egendom. Lifvet bjuder på missräkningar, på lidande, på död; men det härliga är, att de som mena allvar, och de, som bygga på lifvets stora78

realiteter, för dem gifves en visdom, som sätter dem i stånd att möta allt detta med förstående och kraft, och de skola därför alltid få sin belöning.

Arbeta måste vi alltid, men Ruskin lyfter en flik af förlåten då han säger: “Nöjet består i arbetet och icke i lättja och själfviskhet. Den människas lif är lyckligt som lärt sig att älska arbetet. “ Lycka är något naturligt och normalt; den följer med rättfärdigheten.

Rättfärdighet är strängt taget att lefva i full öfver-ensstämmelse med universums och vårt eget väsens lagar. Vilja vi blott göra ett svagt bemödande att lära känna och följa dessa lagar, skall också lyckan i det hela taget stå oss bi.

Det finns så mycket omkring oss, som kan skänka glädje och lycka. Hvarför låta mellankommande händelser beröfva oss det? Världen har så mycket att ge oss, om vi blott laga så, att vi komma in på rätt spår. Ingen klart tänkande eller klart seende människa kan vara en förtviflans apostel. Ingen människa — sak samma i hvilken ålder eller under hvilka omständigheter hon lefver — kan göra annat än klokt i att inse, att soluppgångens och solnedgångens färger äro lika härliga, lika vackra som någonsin förr.79

Om vi städse hålla oss modiga och glada till

sinnes kunna vi icke gå under. ——————————

"Glädtighet och förnöjsamhet", sade Dickens, "försköna och bevara ungdomen,"

I allmänhet taladt är det lönlöst att påstå, att man skulle vara lyckligare i något annat läge eller tillstånd. Det är emellertid sant att vi behöfva ombyte. Vi behöfva ombyte från den dagliga rutinen, de dagliga plikterna och ibland, märk väl, från de hjulspår, i hvilka vi ha så stor benägenhet att fastna. Det är nyttigt och godt för oss att emellanåt komma ifrån vår ständiga omgifning, våra ständiga vänner, från medlemmarna af vår egen familj. Det är bra för oss och bra för dem. Det så att säga eggar den försvagade aptiten. Vi återkomma med friska och många gånger nya intressen och mål. Vi uppskatta dem bättre, och de uppskatta oss bättre. Det tar bort spindelväfven från våra hjärnor. Det rättar på våra nerver och många gånger på våra handlingar.

En tillfällig ledighet, en liten tripp, en resa, ja, till och med endast en kort bortovaro kan sålunda beforda vår lycka. Men vi måste taga lyckans sinnelag med oss, ty göra vi icke det, kunna vi ej finna den någonstädes i världen, vi må resa och söka den hur mycket som helst. "I själfva verket", säger Lowell, "är det den värld man bär inom sig, som80

är hufvudsaken; det är från den, som den yttre världen hämtar allt sitt behag, sin färg och sitt värde. “

Lifvet är icke så invecklat, om vi ej envisas att göra det så. Vi behöfva förtröstan, vi behöfva mod; vi måste se till att våra mungipor icke äro neddragna, utan tvärtom. Och när allt kommer omkring, är det ju blott fråga om att taga ett steg i sänder. “Hvarenda människaw, har någon sagt, “kan bära sin börda, hur tung den är, till kvällen. Hvarenda en kan fullgöra sitt arbete, hur svårt det än Ur, en dag. Hvarenda en kan lefva stilla, tåligt, modigt, kärleksfullt, rent, tills solen går ned, och det är allt, hvad lifvet egentligen innebär. “ Och så börjas det hvar morgon på nytt. På det sätt, på hvilket vi i dag möta våra uppgifter och utföra våra åligganden beror allt — och sedan på morgondagen, då den kommer men icke förrän den kommer. Däri består i själfva verket konsten att lefva lyckligt.

Och allt eftersom dagarna och åren fortskrida, skola många och rika hjälpkällor springa fram längs vår väg,

hvilka förhållanden och hvilka svårigheter än uppstå. De skola bida oss och vara redo att hjälpa oss att möta dessa med klokhet och kraft och att afvinna dem det bästa möjliga. Och när slutligen den sista kallelsen kommer — att förena oss med den “skara som ingen kan räkna", skall den81

finna oss redo. Gladt skola vi lägga af den gamla klädnaden och beredvilligt ikläda oss den nya. Vi skola icke rädas eller visa oss motvilliga, vi veta nämligen, att vi nu lefva Guds lif och att vi där skola lefva för evigt. Vi skola därför välkomnande räcka budbäraren handen i det medvetandet, att han endast kan bringa oss godt. Vi vilja till och med följa honom med glädje. Öfve^gade om att Sve-denborg hade rätt, då han lärde, att de, som här varit oss närmast och kärast, fått det gudomliga uppdraget att välkomna oss, taga hand om oss och undervisa oss, då vi öfvergå till den andra lif sfasen, till den andra stranden. Lyckliga, starka och segerrika intill slutet bli vi, om vi städse känna den osynliga handens grepp. Då äro vi längs hela Guds allfars väg bäst rustade, bäst ägnade att nå vår högsta vinning.

Ralph Waldo Trine.

Till besläktade själar,

(>Lidandets Hemlighet.

“Endast i lidandet förnimma vi riktigt fullständigt alla de stora egenskaper som äro nödvändiga för att kunna bära det.“

J. W. v. Goethe.

“Jag känner klart att det fordras geni till allt, också till att vara martyr.M

J. W. v. Goethe.

“Allt gifva gudarna sina älsklingar helt. Af alla fröjder de oändliga, af alla smärtor de oändliga, allt . . . helt!“

J. TF. v. Goethe.

Lidandet måste skapa sin egen tröst, om det öfver hufvud skall kunna trösta oss, eller snarare, det måste skänka mer än tröst — det måste skänka glädje. Om det på detta sätt kan göras fruktbringande, om en glädje kan upptäckas vid sorgens rot, ej endast någon gång utan i absolut mening,, då skulle åtminstone en del af hemligheten, och måhända den hårdaste och mörkaste delen, vara af-lägsnad. — — —

Anden är tröstaren. — — — Evangeliet manar oss — det är ju en af dess främsta uppgifter — att vara vid godt mod; att Gud lofvat att själf bort-83

torka alla tårar från sina barns ansikten; och att Kristus, som förutsade den nöd, som skulle komma, bedt oss vara vid godt mod. Låt oss åter erinra oss de fröjdefulla orden! låt oss förvissa oss om att de verkligen uttrycka sanningen; låt oss ha mod att tro dem, och i tro på dem afbida och välkomna alla de verkningar hvarigenom de gå i uppfyllelse. Från hvilka oväntade håll, eller från hvilka hotande och fientliga håll, trösten än framväller, skola vi ej förtröstansfullt igenkänna den som Guds sändebud, som hans tjänare, som uppfyller hans ord? Då han ju själf ej är ovillig att spela tröstarens roll — ja, han finner däri den högsta glädje — skola vi då undra öfver att han leder allt till samma mål, gör alla de mänskliga ansträngningarnas resultat, den mänskliga täflingskam-pens historia, till sina tjänare, att åt honom utföra hans bästa och käraste verk: att förvandla vårt lif och komma dess mörka trådar att lysa med glansen af en härlighet som är hans egen lik?

Kunna vi undra öfver, om allt hvad mänskligheten erfarit och uträttat samverkat, henne själf ovetande visserligen, men under Guds ledning, till detta måls förverkligande: att nu komma till oss som hans tjänare i vår svåra nöd och bringa oss vederkvickande vatten, då vi hålla på att dö af törst? Ty förvisso, aldrig har helande vatten behöfts bättre än nu. Människan har lärt sig många ting, men hon84

har ej iärt sig, hur hon skall kunna undvika sorgen. Bland hennes eröfringar saknas ännu trygghet mot elände. Kanske skall den knappast kunna beskyllas för öfverdrift, som håller före, att massan af mänsklig olycka ökats med den tillväxande kulturen, och att den stora känsligheten och de mångdubblade anledningarna till lidande mer

än uppväga det större område, hvarifrån hennes njutningar tillföres henne och de talrikare medel till lättnad och vederkvickelse, som stå henne till buds. Åtminstone synes det visst, att hopandet af förströelser, om det var afsedt att vara ett medel att skapa lycka, visat sig vara ett oerhördt misslyckande. Om vi betrakta vår tidsålders allmänna känsloläge, vare sig detta kommer till uttryck i dess litteratur, i dess sociala förhållanden, eller än mer kanske i dess nöjen, finna vi oss ej då stå inför ett samhälle, där den verkliga glädjen nästan dör ut, där hoppet nästan slocknat? Man påminnes om det så ofta gjorda och lika ofta misslyckade försöket att genom yttre njutningar och ökade förströelser bedraga eller åtminstone lugna ett såradt hjärta. Människans hjärta är såradt i dessa dagar; hennes ungdoms strålande drömmar ha försvunnit; ropen från hennes djupaste längtan åter-studsa gäckade mot henne själf, men hon kan kläda sig i prunkande dräkter och lefva hvar dag kräsligt. Hon kan lägga alla länder under sitt välde och låta85

naturen tjäna sina njutningar, hon kan förvärfva all kunskap — om hon vill af stå från att göra någon fråga, som det dock i sanning tillhör hennes mänsklighet att få besvarad. Men förvisso, det är ej nu längre en öppen fråga, huruvida mättadt lyxbegär och stillad vetgirighet kan hela en sårad ande.

Om lyckan än en gång skall besöka jorden, eller 0111 den, i fall den städse varit en främling där, skall upphöra att så vara, måste den komma i form af en äkta hjärteglädje, ett tillfredsställande af vårt djupaste väsen. Den måste komma omgifven af ljus och med hoppet i sitt följe; den måste bjuda våra största och ädlaste känslor att spira upp och blomma på nytt. Den måste besöka oss som våren besöker de frusna landen och komma vårt lifsblod att åter-rinna som en varm ström genom våra ådror.

Och det finnes tankar, som förmå åstadkomma detta; tankar som äro möjliga för oss nu; i en mening i själfva verket först nu möjliga för oss, ehuru tillgängliga för alla människor, alltsedan Kristus och hans apostlar predikade. Gamla tankar och dock nya, lika gamla som evangeliet, och dock inskärpta hos oss med ny klarhet och styrka genom vetenskapens senaste upptäckter, som ej göra annat än foga naturens testamente till dessa goda nya ting, och bjuda oss att bakom det synliga söka vårt lifs hemlighet.86

Det är visserligen sant, att ingen förändring i våra tankar kan förändra tingens natur eller kasta om det verkliga förhållandet mellan njutning och lidande. Ingen åsikt kan göra bittert sött eller förvandla smärtans läger till en behaglig hviloplats. Men låt oss också ge akt på hvad som är sant å den andra sidan. Kunskapen har förmåga att på det mest genomgripande sätt bestämma våra känslor och stundom göra samma saker i hög grad behagliga eller motsatsen.------------Det är därför tydligt

att kunskapen kan ändra hela vår känsla gent emot världen. En riktigare uppfattning af det skenbart goda och onda i lifvet kan helt förändra det ursprungliga intrycket. Vi behöfva därför ej vara hopplösa inför lidandets problem. Kunskapen kan förändra hela dess utseende. Ja, vi äro ej begränsade till denna allmänna tanke. Ty det finns ett fall, där alla veta, att lidandet i själfva verket ej är ett ondt utan ett godt. Nämligen då lidandet frivilligt bäres för en annans skull. Hela dess art är då en annan. Det ej endast öfverflyttas till de goda tingens kategori, utan blir det goda i ordets högsta bemärkelse. Vårt lif har ej att uppvisa någonting därmed jämförligt. Alla slags njutningar ligga oändligt lägre. Mätta med själfuppoffringens, heroismens måttstock sjunker allt annat godt ej endast till ett lägre plan, utan det blir uppenbarligen af ett lägre slag. Ingenting annat87

förtjänar eller erhåller 1 samma fullkomliga mening namnet godt. Alla hjärtans hyllning bekräftar otvetydigt detta. Om det oj finns mannamod tillräckligt till att efterlikna det, då den lägre naturen inom oss föredrager den lägre vägen, så uteblir aldrig själens protest däremot. Martyrernas lidanden eller den själfuppoffrände fromhetens förluster räknas aldrig till världens onda ting. De äro i stället dess strålande stjärnor, kulminationspunkterna, där mänskligheten utvecklat sin sanna storhet och nått fullkomlighetens stadium. En okuflig stolthet och glädje äro de känslor, de uppväcka: en stolthet, som ingen ånger kan undertrycka, en glädje, som ingen harm kan öfverväldiga. Föreställ dig allt martyrskap utplånat ur världens historia; hur tomma och öde skulle ej dess blad vara!

Vi äga således uppenbarligen inom oss medel att fullständigt förändra vår ställning gent emot lidandet. Världen tyckes, det känna vi nästan, i detta hänseende darra i sitt jämviktsläge. En lätt beröring skulle kunna helt

förvandla den. En ljusstråle från det osynliga, ett ord taladt af Gud, skulle vara nog för att göra de mörka platserna strålande ljusa och komma det sorgtyngda människohjärtat att helt gå upp i en outsäglig härlighets under.

Om all smärta kunde ses i martyrskapets ljus, om det minsta och lägsta i människans fattiga och ringa88

lif — eller skola vi säga i Gruds stora värld — skulle kunna förklaras af det bästa och högsta, vore då ej verket fullbordadt? Det är fullbordadt: ty ljuset har lyst, ordet är uttaladt.

*

Lifvet är i många fall ej endast uppfyldt af gagnlösa och öfvermäktiga lidanden, utan självfva vår känslighet synes mer utvecklad i riktning mot lidande än mot njutning. Är ej vår förmåga att lida större än vår förmåga att njuta? En intensiv njutning kan endast räcka en kort stund, och när en gång trött-hetsgränsen är nådd, kan självfva njutningen bli en källa till plåga; men lidandet kan fortsätta i oförminskad grad, ja tillväxa i intensitet, ända tills lifvet själf slocknar.

Nödgas vi ej i självfva verket, om vi allvarligt fatta i sikte hela den faktiska verkligheten, erkänna, att vår natur — åtminstone kroppsliga natur — är mera danad för lidande än för njutning? Det är för det förra, den vibrerar, om ej redobognast så åtminstone intensivast och uthålligast. Ej heller få vi här förbise den egendomliga lag för vår konstitution, enligt hvilken en jämförelsevis ringa smärta fördärf-var mycken lycka, och till och med vänder det som annars är njutning i plåga. Det ligger därför ingen nöjaktig förklaring af lidandet i de välgörande verkningar, som det framkallar med hänsyn till vårfysiska tillvaro. Det tjänar dessa goda syften — är afsedt att tjäna dem utan tvifvel, såsom våra hjärtan ovedersägligt betj^ga — men det existerar, oberoende af dem. Dess källa ligger djupare, och dess syften nå högre.

Men för det andra tjänar lidandet till bestraffning af synd; det åtföljer ett oriktigt handlingssätt i form af kroppslig sjukdom eller brist, själsångest eller social misär. Lidandet är rättfärdighetens tjänare. Detta är delvis sant, men är äfvenledes otillräckligt att förklara verkligheten. Ai all den sorg, som drabbar mänskligheten hur ringa del träffar den sär-skildt skyldige; hur mycket tyckes ej snarare söka ut den gode! Nätter, tillbragta i utsväfning, medför förstörd hälsa; nätter, tillbragta under ömma omsorger vid smärtans läger medför samma följder. Hvilka lidanden äro ej barn underkastade och i självfva verket alla, som äro oförmögna att skydda sig självfva! Vi äro frestade fråga, 0111 det ej är svagheten snarare än orätten, som bestraffas i denna värld?

Ej heller har den tanken större räckvidd, att fysiskt lidande straffar kränkandet, ej af moralisk, men fysisk lag. Bortsedt från den grymhet, som sålunda lägger det hårdaste straffet på den okunnige och behandlar olyckan som ett brott, så är självfva den relation, det här är fråga om, lika partiell som i de föregående fallen. Ingen fysisk lag kan visas ha blifvit kränkt90

vid deri förstörelse, soin storm och jordbäfning åstadkomma, eller vid den fattigdom, som tynger på de svagare innebyggarne i ett tätt befolkadt land. Lidandet hämnar den kränkta lagens majestät, den må vara fysisk eller moralisk, men det existerar ej för detta syfte.

Men det finnes ett annat mål, som lidandet fyller, ett värdigare och mer tillfredsställande måhända än något af dem, som nämnts. Det tuktar och för till rätta den felande, renar och böjer den stolte, af-vänjer från falska njutningar, lärer sann visdom.

Lyckligtvis förhåller det sig så, men endast i vissa fall. Olyckligtvis inträffar det ofta, att lidandet hvarken undervisar eller tuktar. Ofta förhärdar det eller för vilse. Det är ägnad t att tukta, men kunna vi säga, att det existerar endast för detta ändamål, då de, för hvilka det ej är till någon välsignelse utan en förbannelse, hos hvilka det endast uppväcker bitterhet eller endast nedsänker i förtviflan, ej röna någon försköning och som tyckas fåfängt bedja om barmhärtighet? Oftast verkar i denna sorgliga värld lidandet i våra ögon till ondo och ej till godo; och där det ej verkar något godt, där drabbar det ofta tyngst. Någon annan grund måste finnas för lidandet än det synliga moraliska gagn, det bringar den lidande.

Och om ingen enstaka af de goda verkningar, vi01

således sett lidandet medföra, är tillräcklig för att motivera dess förhandenvaro, så kunna de ej heller tillsammantagna göra det. Det finnes otaliga lidanden, som gagna hvarken kroppen eller själen; som ej bestraffa någon moralisk orättvisa, som ej ha till uppgift att skaffa respekt för någon fysisk lag gent emot godtyckligt brytande däraf. Tänk t. ex. på idoghetens lidanden, då den dömes till nödtvungen sysslolöshet, som så ofta leder till missnöje och bitterhet i hjärtat.

Alla de lidandets ändamål, vi hittills nämnt äro af sekundär art. De leda oss ej till dess källa eller afslöjå för oss dess mening. Ej heller göres detta af den omständigheten, att människans framåtskridande och utvecklingen af hennes förmögenheter väckas och vidmakthållas genom de missförhållanden och olyckor, som hon är underkastad. Ty lidandet förlamar ofta i stället för att egga och bringar till vanmakt krafter af det högsta värde.

Vi måste därför antaga, att lidandet är något, som existerar på grund af en djup nödvändighet, att det har sina rötter i världens ursprungliga ordning. Om vi skola kunna förstå detta, måste vi lära oss att betrakta det med andra ögon än hittills. Och månne ej en annan uppfattning tränger sig fram, just därför att vi inse, att de andra svika? Ty om lidandets orsak och ändamål ligga bortom de verkningar, vi hittills nämnt, då ligga de utanför det individuella92

lifvets sfiir. Lidandet måste, om det öfver hufvud tjänar något ändamål — och hvilken lidande människa kan uthärda att tvifla härpå — äga något mål, som sträcker sig utanför den persons intressen, hvars lott det blifvit att bära det. Ty de mål, som nämnts, omfatta alla sådant, som angår individens jag. Det, som går utöfver detta, lyfter sig till en högre plan än det individuella. På grund häraf blir det återigen uppenbart, att vi för att lära känna vårt lidandets hemlighet, måste blicka utöfver oss själfva.

De ur lidandet stammande förmåner, som beröra endast den, som lider, måste befinnas vara otillräckliga; de måste så, därför att de ej omfatta det, som är osynligt. Så länge vi begränsa oss till det, som kan ses af oss, måste vi kvarblifva i mörkret, ur stånd att besvara frågor, som vi ej förmå undertrycka. Men om vi vidga vår tankesfär och upptäcka, ej endast, att det i lidandet gömmer sig ändamål, osynliga för oss, utan att dess ändamål ej kunna vara begränsade till vår egen intressesfär, då börjar förvisso ett ljus glimma fram genom mörkret. Så länge vi endast ha vår blick fäst på det, som direkt berör den individ, som lider, kan ingen verkligt tillfredsställande förklaring af lidandet vinnas. Men om vi förmå blicka bortom det individuella och i våra egna lidanden och i alla människors lidanden, se någonting, i hvilket människosläktet också har93

siri andel, då lia de bragte in i en sfär, där hjärtat kan förlika sig med dem och finna dem goda. Och om hjärtat gör det, gör äfven förståndet likaså. Ty här är det själen, som är domare; och om hjärtat är tillfreds, så är förståndet tillfreds.

Lidandet, kunna vi säga, är latent i vårt högsta själstillstånd. Det ligger doldt och medvetet i form af hängifvet offer; men det. finns där, och det skulle göra sig förnimbart som lidande, om den kärlek, som finner glädje i att bära det vore borta. Tänk t. ex. på den omvårdnad, en mor bevisar sitt lilla barn: låt kärleken fattas, och hvad återstår? Ej blott likgiltighet utan plåga, arbete, förtret. Ett med glädje bnret lidande ligger i moderns kärlek; det finns i all kärlek, som ej motsäger namnet. Att taga ifrån oss möjligheten till det, som vi känna som lidande, vore att beröfva lifvet dess bästa del, att göra det nästan, nej, alldeles värdelöst. Möjligheten till kärlek är oss gifven i vår förmåga af uppoffring; och kärleken bringar denna förmåga omedelbar verksamhet.

Vår naturliga känsla manar oss att från oss utestänga allt, som förorsakar oss lidande; att grunda vår lycka på dess frånvaro. Men Hr ej detta en ytterlig villfarelse, och vore det ej en olycka, om en94

sådan afsikt kunde förverkligas? Förvisso kastar en sannare kunskap sitt fullaste och starkaste ljus öfver lifvets plågsamma element och fastslår dem som de väsentliga betingelserna för dess glädje. Orsaken hvarför vi äro danade till, eller tyckas vara danade till lidande, är att vi äro danade för kärlek. Att offret intager en så dominerande plats är ett tecken till och ett bevis på efter hvilken god plan världen formats; efter hvilken hög sällhetstyp. Den omständigheten, att vi förnimma det som lidande, bevisar, att någonting fattas hos oss själfva.

Förvisso ha vi rätt till att känna motvilja mot, att afsky lidandet och räkna det som ett ondt att nödgas underkasta oss detsamma. Att vara lycklig är någonting godt, att lida är ett ondt och tecken på ett ondt. Gud danade oss för det goda, danade oss till att rygga tillbaka för det onda. Men frågan är denna: Hvilken är den lycka, Gud bestämdt oss för, den lycka för hvilken människonaturen är af' passad, hvilken den bör eftersträfva? Ar det den, från hvilken lidandet är bannlyst eller den, hvari lidandet är latent? Bör lidandet vara helt och hållet borta, eller uppgånget i kärlek och förvandladt till glädje?

Förvisso kunna vi endast svara på ett sätt. Att önska det förra vore att utvälja det mindre goda, att utestänga oss själfva från vår yppersta förmån.95

-----------Då vi söka efter lycka, längta efter det

goda, så gripa vi efter njutning och vända oss bort från lidandet. Gud måste lära oss bättre, och för att så göra visar han oss källan och grunden till sin egen sällhet. Han afkastar sin oändlighet, ikläder sig en svaghet, lik vår egen, och ber oss se och betrakta! Den enda lycka, han liger, eller kan skänka bort, bär martyrskapet inom sig. Om han ej lider, är det endast för att hans lif är fullkomligt; hans kärlek vet ej af hinder, ej af brist, och kan förvandla hvarje offer i glädje. Han står som vår stora förebild: han fritager ej sig själf från mödor och offer för att lägga dem på oss; han lägger ej tunga bördor på människors skuldor utan att själf vilja röra vid dem; utan han pålägger sig dem med ett hjärta så fullt af kärlek, att de förvandlas till hans härlighets klarhet, och våra skumma ögon förmå ej uppfatta dem med mindre de uppenbaras för oss med klarheten beslöjad, härligheten bannlyst, kärleken själf dämpad till en mindre flammande låga. I det han uppenbarar sig i starka rop och tårar, som påminna oss själfva om vår egen erfarenhet, lär han oss inse, hvilken del af densamma, som är förbunden med hans namn. Det är offret, som binder oss samman med Gud och gör oss mest lika honom: offret som för oss är lidande, af brist på lif och kärlek; men som för honom, som är den störste i96

bådadera, är glädje. Och då vi säga, att Jidandet är ett ondt, kunna vi endast rätteligen mena, att den omständigheten, att vi förnimma det som lidande, är ett ondt. Det anger ofullkomlighet och brist, frånvaro af äkta mänsklighet, att vi ej förstå att begagna oss af vår rätt till glädje. Väl må vi söka efter och bedja om att bli befriade från lidande

— men genom hvilken befrielse? Det kan aflägsnas på två olika sätt — genom att taga bort eller genom att lägga till. Lidandet kan aflägsnas på ett passivt sätt genom aflägsnandet af det, som är dess orsak, så att vi åter försjunka i den rena hvilan, hvilket på grund af kontrastverkan kan se ut som glädje, eller genom att döda känsligheten, hvarigenom både lidande och njutning upphöra. Men lidandet kan också aflägsnas på ett aktivt eller positivt sätt: ej genom upphäfvandet af dess orsak eller genom förminskad känslighet, utan genom en ny och ökad makt, som förmår förvandla det i glädje — en glädje liknande Guds.

Genom lidandets förhandenvaro är grunden lagd till en enastående sällhet; böra vi ej söka den? Skola vi ej tro, att Gud vill gifva oss den? Om tanken synes oss för stor, anstår den ej då honom så mycket bättre, harmonierar den ej så mycket bättre med hvad vi erfarit om honom ? Och om han måste nyskapa oss för att gifva oss en lycka sådan91

som hans egen, har han ej lofvat att skapa oss på nytt? Ja, månne vi ej här finna bekräftelse på hans löfte, då vi finna oss behöfva dess uppfyllande?

Eftersom sålunda kärleken är offret, så inse vi, att för varelser sådana som vi äro, ännu i saknad af vår sanna mänsklighet, måste lidandet finnas. Vi se, att vår skapare, som påtagit sig våra villkor för att vi må lära känna honom, också påtager sig, och måste påtaga sig vårt lidande, som är oskiljaktigt förknippat därmed. Vi inse äfven, att befrielsen från lidandet måste vinnas inifrån: det måste ske genom en förändring af lifvet självt, och icke af de yttre förhållandena. Hur mycket än de senare må förändras, förr än kärleken själf förändras, skall detta faktum aldrig förändras — att endast i form af det, som vi kalla offer, kan vårt sanna goda skänkas oss. Hvadhelst annat må försvinna eller förändras, därom kunna vi vara förvissade, att ända tills Gud upphör att älska oss, skola vi stå ansikte mot ansikte med offret. Härom, liksom om vår skapares närvaro, kunna visäga: “Om jag

uppstiger till himlen så är du där; om jag bäddar åt mig i dödsriket, så är du där. Om jag tager morgonrodna-dens vingar och slår mig ned i hafvets yttersta trakter, så skall din hand äfven där leda mig, och din högra hand upprätthålla mig“; ty där Gud är, där är kärleken.

Till besläktade själar.

798

Det är sant, att mänskligheten är underkastad lidanden till kropp och själ, som ofta äro öfverväldi-gande, fullkomligt outhärdliga, hvilka ingen ansträngning, ingen filosofi kan sätta henne i stånd att uthärda. Det elände, som omgifver människolifvet, synes oss ofta så stort, att det ej kan öfverdrifvas; det tyckes ej medgifva någon tröst, någon lindring. Vi kunna inför detsamma ej känna någon glädje; vi kunna ej lyfta oss öfver det. Det tränger till våra själars djup, och uttorkar själfva källorna till vår kraft. Men ehuru allt detta är sant — ehuru det mänskliga eländet är oerhördt — följer ej däraf, att alltsammans ej är lyckans sanna verktyg och grund. Vi se under kroppslig sjukdom, att den omständigheten, att vi känna vissa ting ytterligt och outhärdligt plågsamma, ej kan härleda sig från något ondt i tingen själfva utan därifrån, att vårt lif är ofullkomligt; de kunna vara betingelserna för en naturlig och sann njutning.

Människans lif, hennes sanna och egentliga lif, hennes hälsa, är af en sådan storhet, af en sådan kraft och vidd, att det borde absorbera och förvandla till sin glädjes tjänare allt, som vi nu känna som ett oerhördt lidande, all ångest, alla förluster. Människans lif mätes efter hennes lidande. Det är ett sådant lif, så väldigt, så djupt medvetande, så rikt99

kärlek, att det i dessa offer kan finna sin glädje, sin fullkomliga tillfredsställelse, sina njutningar. Dessa ytterliga förluster och ofattbara olyckor och grymma slag, som ej lämna oss någonting öfrigt, äro dess vederkvickande ansträngningar, dess glädjebringande gåfvor, dess glada verksamhet. Så mycket fattas oss; och så väldigt och ärorikt är det sanna männi-skolifvet. För att fatta det måste vi mäta det med dess lidanden, med andra ord, med dess förmåga af uppoffring. Människans väsen är lagt på denna vågskål, danat till denna storhet; det kräfver denna kraft, som förmår förvandla det svåraste och det största offer till en del af sig själf — outhärdliga lidanden för oss nu, men som skänka den hälsosamma ansträngning, den stärkande möda, som kommer ens lemmar att svälla af öfverströmmande lif.

Så härligt är människans sanna väsen, så högt böra vi låta våra förhoppningar stiga. Det lif, vi skola mottaga är sådant, att det kan förvandla alla offer till glädje, äfven de allra svåraste, för hvilka vi mest rygga tillbaka. Detta har Gud beredt dem som älska honom. Visserligen kommer höjden, vår tanke att svindla och nästan förlama vår tro. Och dock, hvarför skulle vi rygga tillbaka därför? Äro vi ej bestämda att bli förenade med Kristus i hans härlighet; och finns väl någon höjd af offerglädje, af förmåga att gifva och att glädjas öfver att gifva som är för stor för honom?100

Och förvisso är denna tanke om människans storhet endast lik dessa nya tankar om den storhet, som studiet af Guds verk Öfverallt ingifver oss. Omätligt långt borta från verkligheten äro alla våra tankar om skaparens verk; såväl med hänsyn till naturen som med hänsyn till människan. Äfven hon är outsägligt mycket större än vi trodde, outsägligt mycket större än vi förmå fatta. Men då Gud danade henne sådan, kan väl då någon tanke vara för hög eller fröjde-full? Ett fullkomligt människolif skulle kunna förvandla allt lidande i glädje; det vill säga en kärlek till andra skulle vara så mäktig inom oss, och ett medvetande af andras bästa skulle vara så helt vårt, en sådan hänförelse skulle gripa oss, att alla förluster och sorger skulle vara de obetydliga uppoffringar, som kärleken gläder sig åt att få gifva. Att de nu ej äro detta, visar den sjuka människans läge, som behöfver, ej hjälp eller njutning utifrån, utan hälsa inifrån.

Den börda som våra lidanden pålägga oss, borde komma oss att utbrista, icke: hvilken tung börda ha vi ej att bära! utan: hur fjärran äro vi ej — är ej människan — från det sanna människolifvet, eftersom detta offer är en börda för oss. Den skulle drifva oss till att söka befrielse, men befrielse genom hälsa: den befrielse, som bringas oss genom ett fullkomligt lif; den glädje, som är kärlekens glädje101

och finner sin nödvändiga näring i offret. Hvarje annan föreställning om lycka, hvarje annan förväntan eller önskan, hvarje förväntan, som ej räknar med offret, är som om en sjuk människa skulle önska, ej tillfrisknande, ej förmåga att njuta af ansträngningen och att förvandla mödan i njutning, utan endast mjuka och bekväma kuddar, hvila och dämpat ljus. Detta är att sätta vårt mål alldeles för lågt, att göra sjukdomen till vår måttstock, att vilja äga ett lif, som ej är lif, njutningar, som ej äro verkliga njutningar. Måste vi ej sikta högre? Måste vi ej söka, Önska, bida en lycka, som består i att gifva; ett lif som är så vidt, och högt och rikt, att det kan taga emot, ja, måste taga emot allt, som för oss betyder den största tänkbara uppoffring, och göra det till själfva villkoret för dess jublande kraft?

— ett lif, för hvilket det skulle vara lika omöjligt att begagna våra fattiga egen-njutningar till annat än till offer, som det skulle vara för hälsan att lefva sjukdomens lif.

Är ej detta människolifvet, sådant det bör vara? Ett sådant lif, som skulle göra människans alla bittra lidanden, hennes outsägliga förluster och öfvermäk-tiga bekymmer, till ett det glada tjänandets medel, till kärlekens jublande offerhandlingar? Vi skola ej betrakta våra lidanden som för stora utan vårt lif102

som förvanskat. Det är ej mörkret, utan det klara dagsljuset, som är vårt febermatta öga öfvermäktigt. Men gör oss helbrägda, och glädjen skall förjaga lidandet.-----------

*

“Se mina vägar äro rättfärdighet, säger Herren.“ Om vårt lif vore bestämdt till att vara ett godt, ett sannskyldigt godt, skulle det endast på ett sätt kunna göras till detta. Det måste vara ett lif af offer, ty alla andra förmåner komma här till korta

— vi veta, att de komma oändligt till korta, och det måste vara offer för osynliga ändamål, enär de högsta ändamål måste vara osynliga för oss. Vårt lif måste för att nå sin högsta gestalt vara offer, och detta för osynliga ändamål. Det måste därför för oss vara just det som vårt lif är. Måste vi ej därför tro, att vårt lif är detta: det bästa?

I mina tillsynes ändamålslösa lidanden och olyckor, äger det betingelserna för att vara det bästa lif, för att uppenbara det godas högsta form och för att ledas mot de bästa mål. Det är detta Gud manar oss att tro; detta är det kraf, han ställer på tro, i det han för att rättfärdiga och befästa den, uppenbarar för oss ett lif, liknande vårt eget, af lidande och förödmjukelse; eller om häri olikt vårt eget, olikt endast däri, att lidandet var större och förödmjukelsen djupare; ett lif af lidande, hvari meningen103

och ändamålet ej längre äro dolda, utan gjorda uppenbara för alla. I det han på detta sätt afslöjar vårt lifs hemlighet, manar han oss till tro.

Och på detta sätt göres lifvets lidande till ett godt — allt dess lidande; visserligen, ej för vår sinnliga känsla, men för den djupare känsla, som behärskar den förra. Denna tro har makt att göra lidandet till ett godt; att komma oss att öfver allt prisa det, som vi för det mesta skulle rygga tillbaka för. Låt endast kärleken vara stark nog, så kan lidandet ej vara för stort eller förlusten för fullständig.

Vårt lif behöfver endast fullkomnas, för att det skall förvandlas till glädje.

Vi söka bli befriade från lidande och sorger, och Gud beslutar att befria oss. Vi söka förgäfves, men han uppfyller vår önskan. Vi misstaga oss ej om målet, men vi misstaga oss om medlen. Vi söka befrielse genom att taga bort; han skänker befrielse genom att lägga till; och Gud vår fader, som känner vår sjukdom och ombesörjer botemedlet därför, lär oss också inse vårt behof däraf.

Det är sålunda förvisso ej svårt att ändra vår uppfattning, då vi inse, att vårt lif är alltför begränsat, och vårt hjärta därför alltför trångt, hvilket kommer oss att söka ett godt, som är allt för ringa104

och att bli allt för lätt tillfreds, som skänker oss en tillfredsställelse, som ej kan förbli ostörd, uppväcker hos oss önskningar, som Gud ej kan uppfylla, emedan det skulle lända till förbannelse i stället för välsignelse, till

förbannelse i stället för till välsignelse för den, som kan bestämdt till den högsta salighet.--------—

Vi kunna lära oss att bedja om förmåga att höja oss från människans oriktiga uppfattning, till Guds riktiga.

Då, som belöning, vår framtidsutsikt vidgar sig till en oändlig härlighet, lyfter sig vår uppfattning af människonaturen till en förut ej anad höjd; Gud uppenbarar sig för oss som den oändligt kärleksfulle; och det mänskliga lidandets mörker, all lidandets olycka och nöd, som nu lysa med glansen af Kristi eget offer, förvandlas till glädjens verktyg och profetior.

Ett skönt yttre lif är frukten af ett inre lif, sär-skildt af det lif som pulserar i glädjen. Om glädjen skulle kunna bringas till sorgtyngda hjärtan, skulle deras väg blomstra af goda gärningar; den inre glädjen skulle strömma öfver i handlingar af hjärte-varm och offer vill ig kärlek.

Och växer ej glädjen fram ur sorgen, då vi se den på detta sätt — en oändlig och ljuf glädje som105

öfverg&r allt? Känna vi ej själfva pulsslagen af Guds hjärta, och se vi ej äfven denna dystra värld skön och god långt öfver hvad vi förmå fatta, eller

hoppas. —------------

Det är godt att vara välsignad med hälsa och styrka, hem, vänner, framtidshopp och framgång, med duglighet och makt samt ett rikt verksamhetsfält; med en kärlek, som är besvarad och som växer då den besvaras, som gifver och mottager mer med hvarje år; med gärningar som sträcka sina välgörande verkningar vida omkring, som gör nationernas lif rikare. Det är godt att vara välsignad härmed; men det är ej ett så stort godt som att offras, fattig och eländig, lam och lytt och full af sår, förkrossad och modlös, oduglig, tillspillogifven — att så offras för människans frälsning. Detta är att vara lik Kristus; det är att höra honom säga: “Du dricker min kalk, med mitt dop döpes du. Jag gör dig till ett med mig: du är bestämd att dela min glädje.“

Det är ej för mycket; nej, det är ej för mycket; men det är mer än som kan gifvas, utom i den 3'ttersta förnedring. Det hufvud, hvarpå denna välsignelse skall utgjutas, måste vara böjdt i stoftet.

Vi ropa i vår smärta, i vår svaghet, i våra olyckor, i vår hjärteångest, att det ej finnes något hopp, någon hjälp. Ingen hand stillar stormen, ingen barmhärtighet hör oss. “Gud har öfvergifvit oss“, säga106

vi. Kunna vi säga så utan att minnas de ord, som föllo vid den stora segern på Golgata — föllo från segrarens läppar: “Min Gud, min Gud, hvarför har du öfvergifvit mig?“ En natt af mörker och förtviflan, och en sorg, som skymmer undan Guds hand, och en svaghet, som sjunker utan uppehåll — detta är ej att ha misslyckats. Med dessa bokstäfver skrefs första gången vårt frihetsbref; detta är de bokstäfver, livarmed det förnyas.

James Hinton.Själarnes dvala.

“Det högsta goda för jordens barn hafva de blott i sin egen personlighet.“

J, W, v. Goethe.

“Vår själ måste kunna svinga sig upp i det oändligas rymd, och den måste hvarje ögonblick erfara att just i känslan af att ej kunna nå gränsen för sina eröfringar består dess djupaste glädje, dess högsta frihet.“

“Vår själs utveckling liknar en fulländad dikt. Den äger en oändlig tanke, som en gång upptäckt, gör alla rörelser fulla af mening och glädje."

llt går framåt", säger Michelet, “utom själen."

Man kunde likna henne vid en fågel, som fått sina vingar upprifna mot burens galler och nu sitter hopkrupen på sin pinne och låter sin längtan efter frihet och hög flykt kväfvas. Ja, det finnes en obeveklig lag, att det som icke tillväxer, aftager; ödet tvingar oss att antingen gå framåt eller tillbaka. Intet i världen förmår i längden stå och trampa på samma fläck; det tyckes själen hafva velat göra,

R. Tagore.

Religionens och filosofiens män hafva dragit sig för att säga till henne: “Gör framsteg, utveckla dig, till väx! “ Man har dragit upp en trollkrets omkring henne, man har förkrossat henne under känslan af att vara oundvikligen bunden vid sin lidande ställning och omöjligen kunna uppnå någon fulländning och lycka, och hon har i resignation böjdt sig och förblifvit tyst och orörlig. — — —

Synnerligen under senare hälften af nittonde seklet hafva de flesta själar slumrat in i en tung, drömlös sömn, i hvilken de förlorat både mod att kämpa och lust att segra. Hos somliga märkes ännu någon lifsrörelse, andra kämpa för att vinna medveten gestaltning, ljus glimma här och där, men deras skimmer är oftast mycket svagt och osäkert.

De kunna lätt räknas i hvarje land och stad; de utgöra ett försvinnande litet antal i jämförelse med alla de millioner varelser, som låtsa sig hafva en själ och tro på dess odödlighet.

Sådana affällingar lefva, omedvetna om sitt förräderi, i trög bekvämlighet, om de äro rika, i stum förtviflan, om de äro fattiga, och i en mod- och hopplös stämning om de höra till de tänkande. Men de göra icke klart för sig, att om deras läge synes dem alldeles oförbätterligt så beror det endast på att de försummat själen och icke gjort något för att skaka upp henne ur hennes bedöfning och väcka109

henne ur den dödsliknande dvalan. — — — De som kalla sig troende kristna, hafva icke sökt sin styrka på själens väg; de hafva tagit sina ingifvelser från hufvudet, möjligen från hjärtat, men dessa hafva icke framsprungit ur denna hemlighetsfulla helgedom där det andliga lifvet spirar, och som har löftet om evigt lif.

Själen är något som tydligt skiljer sig från människans intellektuella och moraliska egenskaper och dock omfattar dem alla. De måste silas genom henne liksom blodet genom hjärtat, för att renas och få en fast riktning för lifvet. Från själen kommer all kraft och allt ljus; hon allena besitter hemligheten af inre frid,. harmoni, lycka.

Den kärlek och vänskap, i hvilken man inlagt sin själ kan aldrig fullkomligt dö; känslolifvet vinner en högre styrka, som härstammar från evigheten. Det förhåller sig på samma sätt med all den verksamhet, hvaruti själen inlägges; hvad så företages lyckas nästan alltid och blir aldrig utplånadt; det efterlämnar åtminstone ett spår. När människor jaga efter framgång med ofta ytterst motbjudande glupskhet och snikenhet, veta de icke, att det säkraste medlet att uppnå den är, att inlägga sin själ i sträf-vandet. Men man frågar icke efter och kallar icke till hjälp denna utomordentliga makt, som en hvar110

bär inom sig, som borde vara en styrande, ansvar

utkräfvande makt i lifvet och som borde få förklara

svagheten till kraft och bedröfvelsen till glädje.

Man har låtit den falla i sömn och tänker icke på

att väcka den. Om den gifver något svagt lifstecken ifrån sig, kväfver man ögonblickligen under falska, tarfliga, själfviska och hårdhjärtade resonemang den stämma, som höll på att göra sig hörd. Själen, förskräckt af sådan köld och hårdhet, somnar eller flyr. Man kunde stundom vilja säga att hon dör. Man måste nu för att rädda världen väcka henne med rop, med böner och bevekande ord.

Själen är försoffad. Människan låter alltjämt sin själ dö, och utan själens bistånd bli alla ansträngningar fruktlösa, som företagits på förståndets ingif-velse eller till följd af andras påverkan. Endast med själens tillhjälp kan människan komma fram till seger, endast med själen träder hon i gemenskap med Gud, med dess högre krafter, dess goda, rätta och stora tankar, som bilda den moraliska luftkrets, som världen lefver af, fast den finner ett nöje i att förneka tillvaron af de element, hvaraf den är sammansatt.

Hvarje förnuftig varelses första omsorg skulle följaktligen vara att bevara sin själ vid lif, att aldrig förlora den ur sikte, liksom man är angelägen om att bevara sin personliga säkerhet. Hon är den dyr-111

bara skatten i högsta bemärkelse, det enda, som icke kan blifva människan beröfvadt, emedan hon är af evig

natur. Till och med stoikerna, som icke erkände någon odödlighet och särskildt förnekade den individuella odödligheten, satte ett oändligt högt värde på själen. Läs hvad Epictetus och Marcus Aurelius säga! Vare sig man ser saken ur synpunkten af det tillkommande eller det närvarande, visst är, att ingenting af sedligt värde kan utföras utan dess tillhjälp. Själen måste vara med i alla beslut, ty hon är lik gnistan, som tänder; lågan, det är lifvet. Alla framsteg förutsätta ansträngning; hvarje ansträngning måste bäras upp af viljan, om den skall hafva någon verkan, men om icke själens värme genomtränger viljan, så förblir denna kraftlös.

Den som börjar tänka och inser nödvändighen att göra en ansträngning, tager viljan till hjälp, och den första åtgärden blir att väcka själen, utan hvars bistånd intet andligt lif kan uppkomma. Men svårigheten ligger just i att få människan att begripa denna nödvändighet.

Flertalet af dem, som kallas kristna människor — bland hvilka vi finna beundransvärda undantag — tyckas föga bättre än flertalet af de uppenbart ogudaktiga hafva begripit plikten att oupphörligen anstränga sig för att närma sig fulländningen, på112

hvilken väg den enda möjligheten finnes att fylla det inre tomrum, som plågar så många sinnen. De sysselsätta sin uppmärksamhet uteslutande med de traditionella grofva synderna, undviker man dem är man frälst, och om de lyckas göra detta, kan deras själ vara trätgirig, sniken och själfvisk, och dessa rättfärdiga känna ingen samvetsförebråelse därför och anse sig icke alls vara ansvariga för den anda af fiendskap, simpelhet och missmod, som de breda omkring sig i världen. De bli aldrig rädda för att lämna ett stort tillskott till de onda makter i lifvet, mot hvilka dess goda makter hafva att utkämpa en daglig, bitter strid.

Nu skulle tvärtom hvarje tänkande varelse betrakta det såsom sin första plikt att utveckla de välgörande krafterna; det är en plikt både mot henne själf och samhället. Ökar man den ärfda moraliska rikedomen, så fråntager man de skadliga makterna en del af deras rike och minskar de faror af alla slag, som omgifva tillvaron för goda och rättsinniga människor. Man skänker dem sålunda ett tillskott af kraft, man underlättar följaktligen för dem deras arbete och bidrager till deras framgång. Af kärleken till sig själf borde människan redan ha lärt detta, om hon icke känner det som en oeftergiflig plikt, såsom det bör te sig för hvarje rättrådigt sinne.

Där icke en religiös bokstafsträldom har uttorkat113

lifvets källor och där icke vanan vid oärlighet har beröfvat människan förmågan att rätt uppfatta saken, kan man omöjligen förblifva blind för denna sanning; det är hvars och ens plikt att göra framsteg i det goda. Skulle själen vara det enda, som står stilla i en tid, då allt utvecklas och går framåt? Det finns de som tänka så och till och med önska det och skulle vilja, att hon ginge tillbaka, till den grad anse de dess inblandning i det mänskliga lifvet vara onyttig, besvärlig, ja, farlig.

Gå in på en offentlig lokal, betrakta ansiktena, pröfva blickarna och säg sedan, hvar man där finner strålglansen från den lefvande själen! Lyssna till hvad som säges, hvad får man höra? Hvad röja de ord, som talas? Uppsynen är merendels tvär; fåfänga, girighet, tryckande jordiska omsorger eller narraktiga tankar afspeglas på de mänskliga anletena. Det är mycket sällsynt att finna något dylikt, där ett högre lif synes pulsera. Hvad det är nedslående att göra sådana iakttagelser! Man tycker sig vara omgifven af dödsdömda, som icke en gång hafva kraft att söka försvara sig. Det finnes utan tvifvel bland dem goda, hederliga, rättsinniga människor, som dock aldrig rätt insett nödvändigheten och plikten att anstränga sig och med hela sin energi eftersträfva det goda för själen. De hafva försoffade själar, som icke längre förmå sända något ljus till deras anleten.

Till besläktade själar. 8114

Människans begär att vilja förbättra, förstora och försköna allt utom sig själf är en företeelse, som borde väcka tänkande sinnens uppmärksamhet. Hvad skulle man tänka om den, som slösade med sin rikedom för att smycka det yttre af sitt hus, men läte de rum han bebor, vara i tarfligt, eländigt och snuskigt skick. Man skulle betrakta honom som en galning eller idiot, och nu är detta ändå de flesta människors historia! I sitt hus vill man icke mottaga annat än besökande af utvald t slag, men man öppnar sitt hjärtas portar för de simplaste, lägsta och till och med vederstyggligaste gäster. Man rodnar icke för det, man vänjer sig vid detta dåliga sällskap, man säger,

att sådan är människans natur, och man anser sig icke pliktig att göra motstånd.

Människans natur? Tydligt är, att den är svag, behäftad med passioner och böjelser, som det icke alltid är möjligt att motstå; hvar och en har haft och kommer att hafva sina svaga stunder, men det är icke detta, som det kommer an på, utan det viktiga är att förstå, hvad man bör blifya, och sträfva efter det med hela sin kraft. När människan insett detta, kan hon falla gång på gång, hon står upp igen. Men har hon icke begripit det, blir hennes utvärtes, respektabla lif ur stånd att skänka henne en anda, som kan bli lif gifvande för andra själar.

Denna plikt att göra ständiga ansträngningar i115

det goda är i öfvervägande grad en kärleksplikt mot andra människor, hvilket icke nog ofta kan inskärpas. Under det människan arbetar på att utveckla sitt eget inre lif, kommer hon också att arbeta på andras utveckling. Den sedliga skönheten besitter en oemotståndlig, magnetisk kraft. Denna gör sig förnummen icke blott i den omedelbara omgifningen utan den ökar de välgörande makternas inflytande i världen och kommer alla till hjälp, då det gäller att öfvervinna det skadliga inflytande, som de dåliga själarna utveckla.

Samhällstillståndet i Europa har numera uppnått en viss grad af materiell trygghet; i skydd af lagarna äro lif och egendom så godt som fullkomligt skyddade för fräcka angrepp. Skall nu månne också det moraliska lifvet en dag uppnå samma trygghet? Strafflagen kan icke bereda någon säkerhet där vid lag, men den allmänna meningen skulle, jag säger det ännu en gång, kunna uträtta mycket, emedan den enligt Pascals ord, “förfogar öfver allting, skänker

bort både skönhet och rättfärdighet." —------------Annu

mera än af den numera så förvirrade allmänna meningen skulle kunna uträttas af de verkligt lefvande själarnes osynliga gemenskap. En gång upprättad, skulle den framkalla mäktiga rörelser, som skulle kunna återverka på hela samtiden och lyfta den ur dess andliga förfall och dvala.116

Att älska för föremålets egen skull, för hvad det ar och icke för den fördel därmed följer; att vilja vara god, storsinnad och redlig blott af kärlek till dessa krafter och icke för att bära dem som en skylt framför sig, det är vishet och klokhet! Detta är icke blott liktydigt med att lefva i sanningen, utan därmed arbetar man också verksamt på att tillförsäkra sig inflytande och framgång. Ty de som se allting i svart, må säga hvad de vilja, det verkliga segrar alltid till slut öfver det skenbara. Det finnes en i tingen inneboende rättfärdighet och okränkbara lagar. Men personlig fördel får icke vara syftemålet för arbetet; man må icke drifva gäck med de gudomliga makterna!

Människan har blifvit skapad för lifvets lycka; genom syndafallets hemlighetsfulla sorgespel har hon förlorat möjligheten att blifva lycklig, och hon får nu mödosamt söka den borttappade skatten. Här på jorden kommer tydligen lyckan att förblifva ofullkomlig, ty här råder döden, och våra Ögon förmå icke med säkerhet urskilja hvad den tillkommande odödligheten innebär. Men redan nu kunde människan föra ett af lycka strålande lif, om hon förstode, att hon bör med hela sin kraft sträfva efter det goda och det sanna. Då skulle hon upptäcka okända krafter hos sig och mäktiga redskap till handling, hvaraf hon icke förut kunnat betjäna sig. Den psy-117

kiska världens tillgångar äro utan tvifvel jämnställda med eller öfverträffa till ocli med den fysiska världens. Detta är ännu ett nästan outforskat land, ty människosjälen har förblifvit stillastående i nära två tusen år. Det tyckes, som om man varit rädd att röra därvid, fastän kristendomen icke har pålagt någon inskränkning i detta fall; Kristus har själf gifvit de rikaste löften och beklädt sina lärjungar med en obegränsad makt, som kunde omfatta till och med profetians och undergörandets gåfvor.

Idealet har emellertid sjunkit mycket hastigt. Den gudomliga fulländning, hvartill människosjälen blef vägledd, har förskräckt henne; af rädsla för hvad man fordrade af henne har hon tagit sin tillflykt till formalismen, och denna har k väft henne. Detta århundrades materialistiska och positivistiska läror hafva icke befriat henne ur träldomen, de hafva tvärtom blott tjänat att öka tyngden af den kappa af bly, som förkrossade henne, och att skapa en lång dödsliknande period af försoffning.

Nu för tiden hör man larmklockans ljud från alla håll, och fastän dessa ännu äro svaga, märkas tecken till en pånyttfödelse af det andliga lifvet Öfverallt på skilda sätt. Somliga framlägga förkastliga, ja farliga läror — villfarelsen måste ju alltid^blanda sig i mänskliga förehafvanden — men det kommer icke att få någon betydelse. En väckelse har emel-118

lertid skett och på denna , skola arbete och ansträngningar följa. De som inse nödvändigheten häraf, böra ropa ut detta kring hela världen, på det att de som nu icke sofva längre, må resa sig, gå fram och göra sitt bästa.

Om blott varje mänsklig varelse sedan världens begynnelse hade uppbjudit sin bästa kraft, hvad skulle då denna världen ha varit? På vetenskapens område skulle de nu uppnådda framstegen varit uppnådda och öfverträffade för länge sedan, man skulle vara flera sekler längre fram. Inom den sedliga världsordningen skulle rättfärdigheten hafva upprättat sitt herravälde, och hjärtat skulle hafva undgått en mängd onödiga lidanden. Naturligtvis måste ansträngningarna ledas af förstånd och urskiljning och riktas mot det som är värdigt att eftersträfva. Att gifva hvar sak dess rätta värde är en af de första läxor man har att lära, för att kunna styra sitt lif och på verksamt sätt nyttja sina krafter.

Intelligens, med sundt förnuft och logik såsom barlast, vaket samvete, klar tanke, lefvande själ — så utrustad, skulle människan kunna i moraliskt afseende förnimma samma tillfredsställelse, som hon i fysiskt afseende känner öfver att kunna utveckla sina krafter i rikt mått. Hon skulle känna sig af sin längtan dragen till Gruds härlighet och förnimma i sig en gnista af hans väsen. Ingen torr och slö119

pessimism i medelåldern; ingen bedröflig och half-död ålderdom. Allt som nu ofta förefaller outhärdligt under de dagliga göromålen, skulle lättas. De personer, som på grund af sina aftagande kroppskrafter måste draga sig tillbaka från lifvets verk, skulle fortfarande kunna inverka därpå med makten af sin själs längtan och bön. De åldriga skulle på detta sätta blifva mänsklighetens öfversteprästér, fast utan ord och formler, utan ritual och skrud.

En kristen behöfver blott läsa evangelium för att. se, att det utlofvar en nästan obegränsad makt. Om tänkarne toge i öfvervägande, hvilka underbara upptäckter vetenskapen gjort, så måste de erkänna sannolikheten af att själslifvets outforskade fält kan gömma lika många oanade möjligheter. Människovännerna måste, om de icke skola förneka sig själfva, tro på möjligheten af ett oupphörligt socialt framåtskridande. Den lilla skaran är då stark nog att gå framåt och upptaga striden med de skadliga makter, som förtorka eller förstöra. Men de skola komma ihåg att både på det moraliska och fysiska området gäller det, att en svag eggelse framkallar svaga ansträngningar och att man för att på verksamt sätt uppkalla själarna till motstånd bör visa dem en stor belöning, nämligen möjligheten att redan här i lifvet vinna del af det gudomliga.

*120

När de själar, som rest sig ur sin dvala, kunnat bibringa flertalet vanliga kristna människor och “hyggligt folk“ insikten, att de icke böra vidare beundra det onda, kväfva sitt hjärta och göra det ofruktbart, och älska sig själfva med falsk egenkärlek; när de upprättat en tillbedjan af godhet, sanning och skönhet och ingifvit alla sinnen aktning för ångern och en lefvande känsla af deras plikt att oupphörligen eftersträfva sitt härliga mål; då först kan människan börja inse, öfver hvilken makt hon förfogar, och söka utöfva denna makt.

Människosjälen har gått tillbaka under sin långa dvala; hon har blifvit tyst och tappat bort sin förbindelse med viljekraften. De själar, som icke gått tillbaka, hafva stannat på samma ståndpunkt och skulle nu hafva en lång väg att genomlöpa för att ersätta det förlorade. De måste söka utveckla sig för att vinna ökad viljekraft och kunna på verksamt sätt träda i tjänande gemenskap med de goda makterna i lifvet.

Den dag, då människan kommit därhän att kunna kasta af sig alla de själfgjorda lidanden, som skapats af hennes oförnuft och falska kärlek till sig själf, kommer en djup suck af tillfredsställelse att lätta världens hjärta.

Den dag, då den uppvaknade själen såsom ett med människans vilja söker frid och lycka och går121

till verket med nyttjande af alla sina af Gud förlänade gåfvor, blir människan bländad af förundran öfver den

makt hon fått öfver sitt lif, om också donna makt nödvändigtvis har sina gränser.

Likgiltigt är, när hon upptäcker detta, hon blir gripen af en djup glädje, om hon också uppnått framskriden ålder och sorgen öfver förlorade år blandar sig med hennes tillfredsställelse. Hon känner sig då såsom herre öfver sig själf, inom vissa gränser mäktig att styra sina öden och i stånd att mellan sin själ och andra själar upprätthålla en osynlig “andens gemenskap" utan ord, hvarvid hon småningom kommer till den insikten, att tal och handling äro hennes svagaste verktyg och att hon besitter dem, som äro verksamma på annat och mäktigare sätt.

De människor, som inlagt sin själ i hvad de vilja, hafva i sin makt att skapa oemotståndliga andliga stämningar. — — —

Människan bör lära sig att hafva vördnad för själen; om man har det, vill man omgifva densamma med skönhet och bannlyser följaktligen allt fult. Den sanna skönheten innesluter i sig äfven dygden.

Mot de goda makterna draga de onda till strid, och om det finnes kraft i det goda, så är och visst, att det onda ej heller saknar det. Men dess slutliga öde är att bli öfvervunnet, ehuruväl “hyggligt folk “122

kunna genom sin lågsinthet förlänga dess välde. Hur har det gått till i detta sekel? Det började med en ansats till broderskap och rättvisa men har slutat med att förguda pengar och brutalt våld. Ansvaret för denna bedröfliga utgång hvilar helt och hållet på de aktningsvärda samhällsmedlemmarna, de kor. rekta, de hyggliga, som ju alla nämnas kristna. De stå hundra mot en, men de nyttja icke sina vapen utan låta dem falla ur sina slappa händer, under det motparten står med fast grepp, spända knän och stadig blick; han siktar rätt och sårar alltid.

Ett nytt sekel har ingått; det gamla tillhör det förflutna. Mänsklighetens sinne borde också förnyas och kasta de gamla villfarelserna bort bland utran-geradt gods. En af dessa villfarelser har varit resignationen under olyckan. Människan är skapad att vara lycklig; lycka för oss själfva och andra, detta borde blifva det tjugonde seklets valspråk. Men man måste eröfra denna lycka och inse, att den består i den frid med Gud, som vi kunna ernå endast genom att odla det goda, sanna och sköna i vår egen själ.

Straffet för dem, som förfelat denna uppgift, blir väl sannolikt icke just den eviga elden, utan det blir att de komma att stanna kvar på sin lägre nivå, därvid de klart inse sin underlägsenhet och tillika hafva ännu klarare uppfattning af hvad de hade kunnat vara. Vare sig detta straff drabbar dem i123

detta lifvet eller det tillkommande, kan man icke tänka sig något värre. Skulle människan icke göra den yttersta ansträngning för att undslippa denna plåga, om den också vore öfvergående. Grämelsen är ibland värre än alla samvetsförebråelser. Att hafva erhållit obegränsade krafter för att kunna vara lycklig, utbreda lycka omkring sig och bekämpa de fördärf-liga element, som undergräfva och hota världen, och att dock icke hafva betjänat sig af denna kraft och sålunda hafva fallit offer för sig själf — är det icke något, som kan komma en att i förtviflan slå sitt hufvud emot murarna?

Alla som erkänna, att människan kan träda i förbindelse med Gud, tyckas hafva af fri vilja afstått från den inre tillfredsställelse, som åtföljer känslan och utöfningen af makten; men om deras själ varit lefvande, skulle den hafva upplyst dem om hvad de försummat. Å kristna människors sida är denna glömskå af deras företrädesrättigheter alldeles oförklarlig. De tro på evangeliernas gudomliga inspiration, och dessa lofva tydligen både makt och glädje redan här på jorden åt dem som lefva i andan.

Världen har gråtit nog, lidit nog, och sjunkit djupt nog. Den törstar icke blott efter lycka utan efter det höga, sublima. Det går icke an att längre säga henne: “Hvad du gläder dig åt är något förgängligt, allt är stoft och går tillbaka till stoft. “ Är då icke124

förnyelsens lag lika lefvande i människans hjärta som i hela naturen? Om människan inlade något af sin själ i hvad hon älskar, skulle detta förvandlas, förevigas.

Man må icke längre säga: “Ungdomen vissnar bort, den kommer att förlora sin lefnadslust, när den mogna åldern och den försvagande ålderdomen komma. “ Om den mogna åldern förtager lifslusten så beror det på att den icke känner omfattningen af de krafter, hvaröfver den förfogar. Detta är just tiden för deras verkliga utöfning;

passionerna störa icke människan under denna period af hennes lif, de genomlefda åren hafva utvecklat hennes klara blick och herravälde öfver sig själf. För dem, som i ungdomen med klokhet sörjt för sin själs odling, är detta skördetiden. För dem, som blott långsamt begripit sanningen, erbjuder sig ett rikt fält för inre arbete. De böra nu samla på några få år hvad de dittills icke mäktat fullborda med sin själ och sin viljekraft. Den mogna åldern skulle taga bort lef-nadslusten! Den är ju nedtyngd af öfverflödande rikedomar!

Hvad ålderdomen beträffar, borde den vara lifvets solbelysta topp. Skörden har ägt rum, ladorna äro fyllda, det återstår blott att njuta däraf och glädjas. “Men man kan icke,“ svarar man. Hvarför kan man icke? Därför att själen sofver, är förslöad och döfvad.125

Om den vore lefvande såsom den enligt sin natur är oberörd af åren och förblifver evigt ung, så skulle hjärta och intelligens därigenom bibehålla sin styrka och sin förmåga att känna och glädjas. Till och med den store pessimisten Schopenhauer förklarar i sina afforismer öfver lefnadsvishet, att “hvad en människa är i sig själf, hvad som ledsagar henne i ensamheten och hvad ingen kan hvarken skänka henne eller fråntaga henne, är tydligen af väsentligare betydelse för henne än den egendom hon kan förvärfva, och det anseende hon kan hafva i andras ögon.“ Om tiden utöfvar sitt välde på kroppen och stundom också på tankeförmågan, så förblifver dock den moraliska karaktären oangriplig. Följaktligen kan åldringen bevara sin själs hela personlighet oberörd, och då de utvärtes sysselsättningarna till en del upphört för honom, är han i stånd att helt och hållet ägna sig åt odlingen af sitt hjärtas örtagård.

Hvarför skulle solnedgången vara något ringare än morgonrodnaden ? Hela lifvet, ungdom, medelålder, ålderdom, kan vara ett enda skönt helt, såvida människor lefver i och för sin själ. Det sköna, det är nu lycka, harmoni, frid, i högsta mening är det frid med Gud.

Det tjugonde seklet bör rikta sin väg emot ett lyckligt lif. Ett fåtal skall göra början, denna elit skall, medveten om sitt ansvar och i den öfvertyget126

sen, att segern tillhör de starka, tala med hög röst, utbreda det glädjerika budskapet, och kan starkare vorden för hvarje dag, verksamt arbeta på en förbättring af de allmänna lifs villkor en. Mänskligheten skall småningom befrias från hela raden af onödiga lidanden, lära sig älska sig själf rätt, motarbeta, tidens förnedrande riktningar och bidraga till upp-byggandet af det tempel, där framtiden skall i sanning och rättfärdighet tillbedja Gud, som är det allsmäktiga och högsta goda, med hvilket själen bör träda i en innerlig och evig gemenskap.

Dora Melegari.Själens frigjordhet.

ftLef i ljusets rike! — — — Ljusets rike är intelligensens, fantasiens, hjärtats, andens och själens ting . . .“

G. B. Tech.

“Det er ikke altid smaating det drejer sig om . .

ången gång kan det tyckas, som voro människor

i regeln så vana vid att blott röra sig med “småting", att de liksom fått svårt att fatta hvad det gäller, när det handlar om lifvets största frågor, när det rör sig om själens djupheter, om människans förmåga till inre frihet. Om detta icke vore fallet, skulle bra mycket nonsens i oppositionsväg utebli, då någon haft den djärfheten att sätta psykiska frågor under debatt.

Man skulle från olika håll förstå, att så dock måste ske, att mänsklighetens omyndighetsålder är förbi, att hvarje människa har både rätt och plikt att söka lära känna sig själf, på det att hvars och ens lif må bli rikare, mera gifvande, än hvad det hittills varit. I vår tid ges där verkligen ett tvingande “ måste “.128

Där gifves i oss en den individuella viljans uppvaknande, där gifves ett brännande medvetande om, att de i oss slumrande krafterna börjat röra på sig. De starkaste bland oss “måste" därför söka göra sig hörda, “måste" söka ingjuta kraft i de trötta och räddhågade själarna, få dem att skälfva af samma glädje, att darra af samma lycka, bringande dem att inse, hurusom vi alla inom oss äga kraftresurser och utvecklingsmöjligheter, hvilka —

omedvetet brukade — skola komma oss att inse lifvets storhet, komma oss att älska dess härliga allvar, älska såsom evighets-varelser, älska allt det, som af evighet hör dem till.

Vi äro icke detta lifvets slafvar, vi äro icke ödets trälar, — vi äro fria. Vi äro människor med makt att genom våra tankar — och genom vår viljas riktning — omgestalta alla yttre förhållanden. Intet blir någonting annat, än hvad vi i tankarna göra det till. Vi kunna omforma allt. Vi kunna sätta oss till motvärn mot händelserna, reagerande allenast, då det behagar oss. Vår vilja är den stämgaffel, med hjälp af hvilken vi förbyta missljud | välljud, olycka i lycka, oro i frid. Vårt inre — våra själar — äro en tummelplats för stridiga makter, likna träd på godt och ondt; så gäller det då att segra, att bli herre öfver sig själf, att älska det goda och hata det onda. Vi kunna bli så stora, — därför ha vi icke rättighet att vara så små. Viljan129

i en hvar af oss måste bli lik en brinnande eld, tankarna varda lika bart huggande svärd, hvilka nedsabla allt, som skymmer själens fria utsikt. Oss liöfves vidder och luft, perspektiv och oändlig horisont. Så må vi då storma fram, banande väg i öde marker, hälsande den nya tiden, hälsande solens uppgång i kunskapens rike.

När själen är nog stark att jublande bryta sig väg igenom allt motstånd, när fantasien äger nog liffull-het att fasthålla det eljest flyende, när tankekraften är på en gång nog glödande och nog mäktig att gripa

— och i ord uttrycka — själens finaste skiftningar och stämningar, då inträffar undret: nya lif svärden blifva till. Och deras tillblifvelse beror på ett kraftigt samarbete inom en människa mellan tanke och vilja, mellan fantasi och känsla i den brinnande kampen för vinnande af ett bestämdt syfte: att lära känna sig själf, att kunna utnyttja hela sitt väsens innehåll. Men innan någon människa vinner målet, måste hon ha lärt sig mångt och mycket — bland annat att dyrka alla stora möjligheter, hvilka glida inom räckhåll för hennes själ. Hon måste “dyrka" möjligheterna för att tvinga dem att blifva till verkligheter. Hon måste ständigt och alltjämt sträfva efter att utvidga sin egen intressesfär, sträfva efter att göra Till besläktade själar. 9130

hvarje lifsimpuls harmonisk, sträfva efter att nå upp till sitt väsens högsta uttryck. Hon måste vara fri från skygglappar — kvitt alla fördomar. Hon måste vara utan betsel och töm, det är känna sin egen makt till frihet och veta att bruka friheten rätt. Så vågar hon då köra i galopp i branta uppfartsbackar, vågar att ge sina hästar lösa tyglar, vågar att leende sätta dem i sken och att sjungande hejda dem vid gapande afgrunder. Visserligen kan denna stormande framfart förskräcka Per och Paul, men det är dock enda sättet att skaffa sig djärfva kamrater, hvilka utan tvekan begynna pröfva. metoden — för att finna, att “det är metod i galenskapen" och att de största resultaten städse vannits i öfverdådets och djärfhe-tens tecken. “Lyckan står den djarfve bi“, heter det. Den försagde är — genom själfva sin trötta tvekan — på förhand dömd att misslyckas i alla sina förehafvanden. Så låtom oss därför vara djärfva utöfver måttet, men tillika vara behärskade — ja, vara uppfyllda af det stora lugnet, som icke af något rubbas. Det ena må vi göra och det andra icke låta! Se, det är parollen: våra själar skola ej förkrympas, skola aldrig förgås. Må vi taga stridens hetta, kampens möda, dagens tunga och nattens skräck hellre än att riskera försumpning och förgängelse. Må vi i heligt raseri brottas med våra egna krafter för att frigöra dem, pröfvande dem på alla upptänk-131

lika sätt. Äfven om vi ibland skulle känna oss bristfärdiga, skola vi likväl stå orubbliga. Äfven om vi blifva flämtande, skola vi likväl aldrig en sekund vara tviflande. Midt i vår glödande ifver skola vi alltid vara i stånd att kallt rannsaka våra egna resurser för att — till sist — när styrkan i oss segrat — helt lösgöra oss från allt det som binder, fria oss från allt det som tynger, beredda att förgås eller segra.

Månne det — i hela människosläktets historia — blott är Jacob allena som brottats med Gud — brottats till dess att morgonrodnaden gick upp. För visso nej! Hvarifrån skulle väl en ocli hvar af de stora andar, som på olika sätt i olika skepnader på olika tider påverkat människosläktet, fått sin kraft, om icke från det djärfva ropet: “Jag släpper dig

icke med mindre du välsignar mig.“

Hvarifrån stammar dessa någras förmåga att taga själar tillfånga och att sätta hjärtan i brand, om icke ur det förborgade djupet, där Anden talar och säger : “du har kampat med Gud och människor och fått öfverhanden“ . . .

“du har sett Gud ansikte mot ansikte och din själ är frälst“ . . . Hur skulle väl annars någon själ så mäktigt kunna påverka andras själar, kunna genom ett starkt ryck lyfta dem upp utöfver deras lilla “normala“ nivå, försåvidt där icke finnes ett fördoldt kraftplus inom den ena och en-182

samma själen? Ännu aldrig uträttade någon människa — elio det vara må — något stort i andligt afseende, utan en “brottning med Gud“ föregått hennes verksamhet utåt. Den stora drabbningen — inåt — den ligger bakom allt, en är kraften i hennes handlingar, makten i hennes ord, lifvet i hennes tal, den heliga elden i hennes själ.

Seger! Hvilket annat ord har väl en sådan klang? På alla områden kunna segrar vinnas, Öfverallt och allestädes blir det jubel, när ett victoria klingar:

— hjärtan bulta, pulsar flyga, blickar flamma, glädje tänds i trötta sinnen. Men hvilken seger är väl större än den, då en människa har segrat öfver sig själf, öfver sin litenhet, öfver sin själfviskhet? Hvilken seger är betydelsefullare än den, som haft makt att göra ett väsende till herre öfver sig själf, göra henne till ett slutet helt i sig? Ett jag är därigenom vordet “jag“ så starkt och egenartad t, så självständigt och fullkomligt, att ingen kontakt med andra — olika strängade själar — längre kan bringa detta “jag" — ur dess jämvikt eller inom detsamma framkalla en dissonans.

Säg, hvilken är större än den? Åh, där ljuder ett victoria och ett miserecordia hvarje gång en människosjäl har gått till Gud — gått att kämpa medGud, gått att segra. Men likväl: “Ho kan bestå inför Honom?“ Ingen! Däraf kommer det sig att i samma andetag som vi ropa vårt victoria, fram-sucka vi ett miserecordia, hvilket ljuder inom oss, allt intill dess att “solen gått upp“. Svaret på alla frågor, nyckeln till alla gåtor, trösten för alla sorger, styrkan i all vår kamp, gafs oss af Honom, som kallats den förste och den störste bland människors barn. Honom som symboliskt kallats “ Rättfärdighet ens sol I rättfärdighetens ljus upphör i ett slag alla motsättningar, alla pinsamma kontraster, och tvenne ställas icke längre emot tvenne, det ena icke mot det andra. Allt smälter samman, allt förenas med allt: stolthet och ödmjukhet, mod och tålamod, hat och kärlek, djärfhet och kärlek, djärfhet och hänförelse — allt, allt faller in i själen, allt blir till ett i medvetandet. Likt snöstjärnor — likt tvillingsflingor — hvilka smälta för solens strålar, så borttages motsättningarnes udd, så bringas kontrasterna att förenas med hvarandra.

Därför — var välkommen till hvarje själ, du seger öfver alla segrar!

Ljud starkt, du lockande, du stolta segerhymn! Ljud ända in i själarnas djup, fyll dem med längtans starka brus, fyll dem med tillitens ro, fyll dem med modets rungande kraft. Lär dem tålamodets ljuflighet, lär dem kärlekens mildhet, lär dem att134

dyrka möjligheternas stora möjlighet, så att de — en och hvar -— till sist må famnas af — det lefvande lifvets verklighet, förgätande fåfängHgheternas fåfänglighet.

Lucie Lagerbielke.

(Vitus).Med blicken på idealet.

“Aldrig har en så sfcor tanke arbetat inom människornas bröst som nu. Det nästan ser ut, som om den läran, hvilken fordom uttalades i gåtor och bilder, nu skulle uttalas klart och tydligt, den nämligen om Skaparens inneboende i människan."

R. W. Emerson.

‘‘Hvarje sträfvan mot det högre närmar oss till lifvets förborgade källa."

Lucic Lagerbielkc.

(Vitus).

t Tp| eskådandet af det fullkomliga är alltid upplyf-x3 tande.“ Det är ingenting, som så stärker sinnet, vidgar tanken och höjer människan, som det ständiga bemödandet att nå höga ideal.

Sträfvan att göra vårt bästa, att hålla kvar våra bästa stunder, sinnets ständiga sträckande efter det som är ofvanom och framom, det oaflåtliga jagandet efter idealet, som alltjämt ilar framför oss, detta har fört vårt släkte från vildens ståndpunkt till det tjugonde århundradets civilisation. — —- —

Utan ett ideal är där ingen tillväxt; och där ingen tillväxt sker är återgång. Intet stillastående finnes.136

Ingen af oss står stilla. Vi färdas alla i någon riktning, antingen framåt eller tillbaka. Allt beror på idealet.

Hvad vi beundra och sträfva efter intränger i

själfva vår varelse, blir en del af oss själfva.---------------

Det är ytterst viktigt att välja sitt ideal tidigt, ett högt och skönt ideal, som blir vår polstjärna, det klaraste ljus vi känna. En författare har sagt: “Mitt råd till alla dem, som begynt vandringen genom lifvet är: Tag ej ett steg förrän du har ett ideal, men stanna ej förrän du nått det.“

Den ständiga kampen för att nå ett högt ideal är den enda makt i himmel och på jord, som kan göra ett lif skönt och fruktbringande. Om vi vilja åstadkomma någonting af värde, 0111 vi vilja fastställa vår samhörighet med vår Skapare och utföra det verk han anförtrott oss måste vi sträfva till vårt ideal.

Med blicken fäst på detta ideal måste vi arbeta med hjärta, händer och tankar; med en tro som aldrig fördunklas, en fasthet som aldrig vacklar, ett tålamod, som är outtömligt, måste vi hålla ut till slutet; ty i samma mån vi gå framåt, stiger vårt ideal högre.

I hvarje människa finnas gudomliga krafter, som, om de blifva rätt ledda, skola utveckla idealet stog137

för steg. Den som ser en bildhuggare arbeta på ett marmorblock, ser hvad som tyckes blott ett mekaniskt arbete. Men i bildhuggarens inre finnes något, som man icke ser; och hvarje rörelse af handen styres af tanken därinne. Detta är idealet. Utan det voro han en handtverkare, genom det är han en konstnär.

“Idealet är det verkliga.“ Genom det forma vi vårt lif, såsom bildhuggaren formar bilden ur marmorm. Yttre medel endast kunna ej utföra detta. Du måste fatta de eviga sanningarna, eljest kommer du aldrig nära ditt ideal. Ditt första närmande till det ligger i hvad du gör och tänker nu. Icke på någon fjärran höjd eller i ett sagoland, där våra önskningar liksom genom trolleri uppfyllas utan några ansträngningar å vår sida, skola vi forma ut det ideal, som föresväfvar oss, utan, som Carlyle säger: “här och nu i detta ringa närvarande, här eller ingenstädes är vårt ideal — — — Öfverallt där ett hederligt arbete finnes att utföra — inom de trånga gränserna för våra dagliga plikter, är det fält, där vårt ideal skall arbetas fram.

“Dina förhållanden torde vara ogynnsamma" säger James Allen, “men de skola ej längre vara detta, om du blott finner ett ideal och sträfvar att nå det. “

Genomsnittsmänniskans stora brist är hvardaglighet — saknaden af eggande ideal.138

Det finnes tusentals landtbrukare, som aldrig komma högre än till kreatur och säd; läkare, som aldrig höja sig öfver sjukdomar och recept; jurister, som aldrig helt komma ifrån sina “mål“. Den stora mängdens ideal stiger sällan öfver det medelmåttiga. De flesta af oss bebo lifvets jordvåning, medan de öfre våningarna stå obegagnade. Millioner människor komma aldrig ur tillvarons lägre regioner. Vi behöfva höga föredömen för att lyftas upp.

Grud har hviskat i örat på allt lefvande: “Se uppåt. “ Det finnes inom hvarje människa en dragning till det himmelska. Det finnes i mänskligheten en andlig hunger, som skall, om den får näring, leda till upp-byggandet och utvecklingen af ädla själar. Det finnes hos hvarje människa något innebonde af det gudomliga, hvilket måste väckas, innan det kan blifva någon större individuell lyftning. — — —

Hvarje godt begär, om än så svagt, som stiger upp i hjärtat, är en himmelsk säd inom oss, som skall gro och utvecklas i rik skönhet, om det blott näres och underhålles. Hvarken i andlig eller jordisk mark växer något godt utan omsorgsfull vård. Endast ogräs, törne och giftplantor trifvas lätt.

De önskningar, som ej omsättas i bemödande, bli utan resultat, på samma sätt som alla gåfvor och krafter, hvilka ej bli använda, försvagas och försvinna. — — —139

Vi stiga eller falla med våra ideal genom att följa, eller försumma dem. De flesta af oss förfuska sitt lif. Vi använda mycken dyrbar tid ocli kraft på att tillfredsställa vår lägre naturs begär och följa förnämligast lifvets lägre syften, då vi kunde stiga högre.

Öfverallt se vi människor, som ha framgång i sin kallelse, men som icke gå framåt som personligheter, i det de släppa sina högsta ideal för att skrapa ihop mer pengar. På alla håll se vi dem som offra det högre för det lägre, som förkväfva det bästa inom sig för yttre, materiella förmåner, och sälja sin själs ideal för en grynvälling. — — —

Vi offra mycket för att vinna rikedom, men faktiskt intet för att nå vår själs åstundan.

Idealet är dock den “kostbara pärlan mot hvilken allt hvad en människa äger är alls intet. Världens förnämsta män ha alltid haft höga ideal och varit dem trogna: de ha sagt: “just detta skall jag göra“, och nedlagt hela sin kraft på arbetet att nå sitt mål. Om du alltifrån början lyssnar till och lyder detta något inom dig, som drifver dig att söka vägen, som leder högre upp; om du lyssnar till och lyder rösten som manar dig att se uppåt och icke ned, då kan ditt lif ej bli förfelat, hur det än må te sig i det yttre. De som äga verklig framgång äro de, som genom sitt ädla föredöme bidraga till lifvets140

höjande, vidgande, lyckliggörande, till världens upplysande — icke de, som endast själfviskt samla pengar. En rik personlighet riktar enhvar, som kommer i beröring med densamma. — — —

Jag tror, att den tid skall komma, då icke rikedomen utan andlig och moralisk tillväxt i ett ädlare lif skall vara den allmänna måttstocken för verkligt framåtskridande. En människa skall värderas efter sitt inre.

Philip Brooks sade: “Det fulla ideella lifvet är alltid i våra tankar. Vi känna hvad vi borde vara i jämförelse med hvad vi äro. Gud döljer något ideal i hvarje människas själ. Någon gång i sitt lif känner enhvar en bäfvande åtrå att uträtta något stort och godt. Lifvet finner sin ädlaste drifkraft i den dolda impulsen att göra sitt bästa."

Hvar och en, som sätter det vackrare målet högre än det lättare vunna, hvar och en, som i dag och alla dagar är trogen sitt höga ideal trots allt som vill föra därifrån, påskyndar i samma mån den dag, då ett sådant ideal blir den stora hopens och en kraft, som förer världen framåt.

Orison Sivett Marden.Sömnens mysterium.

“Uncler sömnen sammanbinder ett tankeband kroppen med själen — ocli själen förmår också aflägsna sig långt ifrån kroppen. Genom detta band sänder själen den sofvande kroppen en lif sström af god eller skadlig art motsvarande den tankevärld i hvilken själen rör sig. — — —

Nattens verk är af annan art — än under dagen då de fysiska sinnena äro vakna — då uppsuga icke sinnena, men den kraft, som absorberats under vakandet lifvar anden ocli hjälper honom att tränga framåt i en osynlig värld, ur hvilken han skall hämta andra skatter. Ju högre han stiger, desto finare är det psykiska element, som där absorberas, desto starkare blifva de andliga sinnena tills de slutligen förmå tränga fram till dags-lifvet. “ — — —

P. Mulford.

“Sömnen är dödens yngre broder och så lik denne, att jag ej vågar anförtro mig åt honom utan att bedja.“

Th. Brown.

När kroppens och viljans yttringar äro i overksamhet, då verkar Herren säger Svedenborg. Den store svenske filosofen trodde fullt och fast på det andra jagets verksamhet under sömnen. Han142

påstod, att hans “andliga syn“ var upplåten under nattens omedvetna timmar.

Bibeln har många exempel på verkligheten af det undermedvetna sinnets eller jagets verksamhet under sömnen. Varningar gifvas, arbete påbjudes, syner ses, planer utstakas, änglar samtala, tillvägagångssätt anvisas; och

hvarje ingifvelse, som själen erhåller under drömtillståndet, utföres bokstafligen under dc vakna timmarna.

Teosoferna tro, att själen eller anden under sömnen handlar oberoende af kroppen; att den lämnar kroppen och går ut i natten för att verkställa Skaparens uppdrag. Det är gifvet, att högst få göra sig ett begrepp om hvilket oerhördt arbete, som automatiskt utföres i kroppen under det undermedvetna sinnets ledning. Om hela hjärnan och nervsystemet skulle somna om kvällen, skulle alla kroppens funktioner afstanna. Hjärtat skulle upphöra att slå, magen, lefvern, njurarna och de öfriga körtlarna skulle ej längre vara i verksamhet, matsmältningsprocesserna skulle sluta upp, alla de fysiska organen upphöra med sitt arbete, och vi skulle ej mera andas.

Ett af de djupaste mysterierna i naturens verksamhet är det, att hon lägger en del af hjärnan och nervsystemet samt största delen af själsförmögenhe-terna, som varit i bruk under dagen, under sömnens milda välde, medan hon återställer och föryngrar143

hvarje cell och väfnad, men på samma gång håller i fullt arbete en mängd af de kroppsliga funktionerna samt äfven vissa af de själsliga och skapande förmögenheterna. Dessa äro vakna och lifliga hela tiden, medan den sofvande befinner sig i ett tillstånd af medvetslöshet.

De flesta af oss ha sannolikt någon gång gått till hvila nedslagna, emedan vi ej kunnat lösa ett svårt problem på ett tillfredsställande sätt. Det var kanske ett matematiskt under vår skoltid, eller llingre fram något viktigare i affärslifvet; och se på morgonen var problemet löst utan någon medveten ansträngning å vår sida; alla dess knutar voro lösta, och det som så förbryllat oss kvällen förut var fullt klart, när vi vaknade på morgonen. Vårt medvetna, objektiva jag trängde ej in i det hemlighetsfulla laboratoriet, där undret utfördes. Vi veta icke, hum det tillgick. Vi veta blott, att det skedde utan vårt deltagande, medan vi sofvo.

Några bland de bästa uppfinningar och upptäckter ha blifvit verkställda af det undermedvetna sinnet under sömnen. Mången uppfinnare, som gick till sängs förbryllad och missmodig, emedan han ej kunde finna sambandet mellan sin teori och dess praktiska tillämpning, vaknade på morgonen med problemet löst.

Matematiker och astronomer ha fått märkvärdiga resultat utarbetade under sömnen, svar på frågor,144

som gjort dem stort bryderi under vaket tillstånd. Skriftställare, poeter, målare, musiker, alla ha fått inspirationer för sitt arbete, medan kroppen slumrade.

Många söka förklara dessa ting på rent fysisk grund. De tillskrifva det skenbara fenomenet blott och bart det faktum, att hjärnan blifvit vederkvickt och föryngrad under natten och vi följaktligen kunna tänka bättre och klarare på morgonen.

Detta är sant i sin mån, men det finnes någonting mer, något jämte detta. Vi veta att tankar bli ingifna och problem verkligen lösta på vägar, som icke förekomma i det vakna sinnet. De flesta bland oss ha haft erfarenheter af ett eller annat slag, som visa, att det finnes en stor princip, en intelligent makt bakom kroppsligheten men icke af den, som är ständigt verksam i vårt lif, i det den hjälper oss att lösa våra problem.

Alla känna vi till något af det märkvärdiga, som utföres af sömngångare. De kunna stiga upp och kläda sig sofvande, öppna och stänga dörrar, gå ut och vandra på de farligaste platser, där de aldrig skulle försöka något sådant under vaket tillstånd. Många ha setts gå med stadiga steg utmed takkanter, tätt invid vattnet eller vid randen af ett bråddjuj:), där ett enda falskt steg skulle vållat deras död. De tala, skrifva, röra sig och uppträda alldeles som om145

de vore fullt medvetna om hvad de göra. En sömngångare kan svara på frågor, som göras honom under sömnen, och underhålla ett förnuftigt samtal.

I detta afseende är sömngångarens tillstånd lika med dens, som befinner sig i hypnotisk trance. Han kan påverkas utifrån och förblifva alldeles omedveten. Operationer ha utförts på en hypnotiserad person utan användning af bedöfningsmedel; och utan tvifvel skulle sådant äfven vara möjligt under djup sömn. Det subjektiva sinnet är vida mer mottagligt för suggestion, när det objektiva sinnet är utan medvetande. Det finnes då intet motstånd på

grund af fördom eller inverkan utifrån.

Att vi stå inför underbara möjligheter att behandla, sjukdomar under sömnen, lider ej det ringaste tvifvel. Detsamma gäller bildandet af vanor, sinnets förändrande och utveckling, stärkandet af bristfälliga anlag, utplånandet af egenheter och idiosynkrasi, upphäf-vandet af ärftliga fallenheter, stärkandet af förmågan. Möjligheterna att förändra och utveckla sinnet under sömnen ha först helt nyligen blifvit erkända.

Det är nu ställt utom allt tvifvel, att en viss del af hjärnan förblir verksam under natten, medan återstoden af densamma är bedöfvad genom sömnen. Men vi ha knappast börjat inse, hvilken öfvermåttan stor bundsförvant denna sömnlösa, skapande del af Till besläktade själar. 10146

hjärnan kan göras till i vår själsutveckling. Det är bekant, att hos barnet det mesta växandet af dess benbyggnad, muskler, nerver och alla de tolf olika väfnaderna i dess kropp äger mm under sömnen, och jämförelsevis föga under dagen. Man fattar ej lika lätt, att också våra sinnen växa under natten; att de utvecklas i enlighet med de tankar, ideal och känslor, hvarmed vi nära dem, innan vi gå till hvila. “Alla analogier visa, att sinnet alltid är vaket säger M. Jouffroy. “Sinnet är icke under sömnen i något särskildt tillstånd, utan det utvecklar sig alldeles som under vaket tillstånd." Det är gifvet, att vi aldrig äro alldeles desamma, när vi vakna, som när vi somnade. Vi äro antingen bättre eller sämre. Vi förändras under sömnen. Medan sinnena äro bundna af sömnen, är det subjektiva sinnet i full verksamhet. Det antingen bygger eller rifver ner. Det är min fasta tro, att vi genom en förståndig, systematisk ledning af denna hjärnans egenskap af sömnlöshet kunna verkligen få den att skapa åt oss enligt våra önskningar. Såsom det är, försumma de flesta att rätt bereda sitt sinne före insomnandet, och därför icke blott blir denna underbara egenskap ej förståndigt använd, utan de förstöra dessutom hvarje möjlighet till goda resultat af dess verksamhet. Det är nödvändigt att bereda sinnet för sömnen lika väl som kroppen.147

Huru vi känna oss om morgonen beror på våra tankars och känslors beskaffenhet, då vi gingo till sängs. — — —

Icke många tänka på att bereda sinnet för sömn, och likväl är detta ännu mer nödvändigt än att bereda kroppen. De flesta af oss nedlägga stor omsorg på det senare, medan de icke ägna en tanke på sinnets beredande.

I stället för att låta våra undermedvetna själsförmögenheter arbeta för oss under natten, låta vi dem rifva ner mycket af det vi byggt upp under dagen. — — —

Om vi endast beredde själen för hvila lika noggrant och förståndigt, som vi bereda kroppen; om vi gaf ve den ett andligt bad och ströke ut alla mörka tankar, all förtret och oro, som plågar oss under dagen, i stället för att låta allt detta upprepas under sömnen och beröfva. oss hvilan och upphäfva de återställande krafterna, huru olika skulle ej vårt lif och vår verksamhet gestalta sig!

Jag känner människor, hvilkas lif totalt förändrats därigenom, att de gjort till sin vana att försätta sig i en harmonisk stämning, innan de gingo till sängs. — — —

Många påstå, att de ej kunna sluta upp med att tänka, när de gått till hvila. Hjärnan är i verksamhet för nästa dags arbete, de kunna ej på flera timmar få148

den att vara stilla. Naturligtvis kan man ej hämma allt tänkande redan den första kvällen man börjar bilda den nva vanan, när man i många år öfvat den gamla, när man kanske så långt man kan minnas tillbaka har gått till sängs hvar kväll under bekymmer och tankar och planer för dagar, veckor och månader i förväg, kanske för nästa år. Men om man håller i och gör det till en orubblig regel att icke låta oro, fruktan eller förtretligheter af något slag följa med in i sofrummet, skall man lyckas drifva saken igenom,

Tänk på ditt rum såsom en till hvila helgad plats, dit de ting, som oroa och jäkta under dagen, icke få komma med. — — —

Om du är offer för sömnlöshet och går till hvila hvar enda kväll med den tanken fast inpräglad i ditt medvetande, att du icke kommer att sofva, är du till stor del ett offer för denna din tro. Öfver-tygelsen i ditt undermedvetande, att din sömnförmåga är i olag, har till stor del skulden för att det onda fortfar.

Vi veta genom erfarenheten, att vi kunna öfvertyga oss om nära nog livad som helst genom att försäkra det tillräckligt länge och ofta. Det ständiga upprepandet alstrar omsider tro, att det förhåller sig så. Vi kunna förvärfva vanan att sofva149

lika väl som hvarje annan vana. Det är fullt möjHgt att genom ett ständigt upprepat påstående återfå förmågan att sofva normalt. Ditt undermedvetna jag, den sida af din natur, som härskar öfver de ofrivilliga eller automatiska funktionerna under sömnen såväl som när du är vaken — t. ex. när du går

eller företager något annat, som ej fordrar någon

särskild viljeyttring — kan fås att lyda dina befallningar, eller rättare suggestioner, att öfvervinna sömnlösheten. -----------

Bered ditt sinne för sömn genom att drifva ut därifrån all oro och fruktan, afund och ovänlighet, allt som stör, retar eller upprör. Träng ut allt sådant genom glada och välvilliga tankar, tankar på hvad som kan vara till hjälp och lyftning. Lugna dig

med den öfvertygelser att du skall somna ledigt

och lätt, låt hvarje muskel slappas och upprepa långsamt för dig själf: “Jag är så sömnig, så sömnig.44 Ditt undermedvetna jag skall lyssna och inom en kort stund automatiskt följa din maning.

Det behöfver ej sägas, att om sömnlösheten är en följd af dåliga eller oregelbundna vanor, måste offret för densamma först och främst ändra sina vanor, innan någon förbättring kan vinnas.

Människan är en samling af vanor. Vi utföra de flesta af våra lifsfunktioner mer eller mindre regelbundet, så att de faktiskt blifva automatiska. Regel-150

bundenhet, system, ordning äro nödvändiga för vår hälsa, vår framgång och lycka. Detta gäller särskildt beträffande sömnen. Vi måste iakttaga bestämd tid och vara systematiska i våra vanor, eljest skall sömnen säkert lida.

Om du tager dig en god stund till vederkvickelse efter arbetets slut och så vid en bestämd timme på kvällen bereder sinnet för sömn, skall du snart komma i vanan att sofva lugnt.

Och hvad du än gör eller icke gör, lämna ett budskap till ditt undermedvetna jag, innan du lägger dig till hvila. Du önskar att ditt sinne skall vidgas och höjas,. men vet ej, hur detta skall tillgå. Denna önskan skall arbeta som en surdeg i ditt undermedvetande under natten; och alla uppbyggande krafter inom dig skola förena sig i att främja ditt syfte, hjälpa dig att förverkliga din synbild.

Sömnens tid kan blifva en underbar växandets tid, för själen såväl som för kroppen. Det är en tid, då du kan vinna dina önskningar; det är en gynnsam tid att främja ditt syfte.

I stället för att göra ditt omedvetna jag till en fiende genom att ge det förstörande tankar att arbeta med — så gör det till din vän genom att ge det goda, skapande, nyttiga tankar, som skapa och bygga åt dig under natten.

Det gifves underbara möjligheter till uppbyggande151

af hälsa och utveckling, framgång och lycka under sömnen. Hvarje tanke, som lägges ner i undermedvetandet, innan vi gå till hvila, är ett sädeskorn, som gror under natten, medan vi äro medvetslösa, och som skall omsider alstra en skörd af samma sort.

Om, såsom nu tyckes uppenbart, undermedvetandet kan bygga upp eller rifva ner, kan göra oss lyckliga eller olyckliga allt efter det mönster vi lämna det, innan vi gå till hvila, om det kan lösa problem åt uppfinnaren, åt den orolige affärsmannen, hvarför göra vi då ej mera bruk däraf? Hvarför begagna vi oss icke af denna fruktansvärdt hemlighetsfulla kraft till lifvets, karaktärens, framgångens, och lyckans uppbyggande i stället för till lifvets ödeläggande?

En orsak är, att vi så nyligen upptäckt, att vi kunna styra detta vårt andra jag eller den intelligens, som reglerar

alla kroppens funktioner utan några omedelbara befallningar från det objektiva jaget. Vi ha sett en skymt af hvad det är i stånd att uträtta genom experiment med hypnotiserade subjekt, då det objektiva sinnet, det hvilket får sitt mesta material genom de fem sinnena, är af stängd t, och det andra, det subjektiva sinnet, är bestämmande. Vi ha funnit, att det är relativt lätt att, då en person befinner sig i hypnotiskt tillstånd, genom suggestion åstadkomma märkvärdiga förändringar i sinnelaget152

och att rätta dåliga vanor eller själsliga och moraliska brister.

Det lider intet tvifvel, att, hvad det subjektiva sinnet beträffar, vi äro i samma tillstånd under sömnen som i hypnotisk trance, och experiment ha visat, att underbara resultat äro möjliga. —-----------------------

I de underbara inre skapande krafterna ligger lifvets stora hemlighet, och lycklig den, som finner densamma.

Orison Swett Marden.En stund af stillhet inför naturen och vänskapen.

“Hvad som fattas oss för att göra framsteg i vårt inre lif — i själens lif — är sinnets samling. “

Elise Hoslcief.

“Det är genom otaliga tidigare väsen ocli otaliga hemlighetsfulla inflytanden, som årtusenden innan vi föddes de fina trådar blefvo spunna hvilka med oemotståndlig makt fängsla den ena människan vid den andra

Ellen Key.

Du, som oroligt griper en bok, läser några meningar och kastar den åsido eller tar upp ett jäktande arbete, utan något särskildt innehåll, har du kännt den stora hvilsamma stillheten?

Har du suttit i ensamheten och sett vägorna mil a mot stranden med sakta entoniga slag och kännt att hvarje våg är en sekund i evigheten, en del af den omätliga tidrymd, som varit, och en del af den framtid, som ingen kan utforska? Hvad betyder i ett sådant ögonblick ett kort människolif. Det är som en doft från menthan vid strandbrädden, en enda försvinnande ton i den oändliga världsrymden. På154

den plats där du vistas ha många förut tryckt sina fotspår i sanden, du kände dem ej, så skola andra komma efter dig och veta icke ens att du funnits till. Höstens storm skall sopa igen alla spår och hafvet fortfara att slå mot samma strand, oberörd af människornas öde.

Eller gå ut en afton, när stjärnorna tändas på himlen. Hur mången har ej före dig, när sorg och strider i världen tyngde deras hjärtan, stannat en stund inför de ljusa världarna där uppe och funnit sitt eget så smått och obetydligt, när de ställes under ljuset af de högsta, ofattbaraste af universums lagar.

Så kan för hvarje människa, det tillsynes liflösa, men i sig själf sig ständigt förnyande, i det omätliga världsalltet, lära henne inse sin oändliga litenhet, men på samma gång den storhet, hon är kallad att besitta. Ty "världar skola varda slut och stjärnor skola slockna ut", sjunger skalden, men människan, som här lefver i det förgängliga lifvets skepnad, bär inom sig evighetens oförstörbara lif.

För hvar och en som känner denna tvåfaldiga uppgift inom sig, blir det alltid en stund af hvila och vederkvickelse att fly ut till den natur Gud gifvit oss att älska och lära af. Vi behöfva så väl glömma oss själfva och det vi ställt upp för oss som så viktiga ting. Och ingenstädes kunna vi155

lättare göra det än i naturen, om vi riktigt fördjupa oss där i livad som möter vårt öga.

Hvarje gräs, hvarje den minsta blomma sträfvar ju att utveckla det mesta och bäst möjliga af de förutsättningar den fått. Den mister ej hoppet fast vintern lägger sin ishand och fryser bort dess skenbara lif, nej den samlar sig i stillhet igen, bidar sin tid och hälsar solen på nytt i vårtidens fagraste skrud.

Lika litet som vi minnas den första barndomens tår, lika litet betyder våra påtagna bekymmer något, om vi försöka se dem från evighetens ståndpunkt och i stillhet bida den tid, då vi kunna få växa och utveckla alla de möjligheter, vi likt frön samla och söka vårda till uppståndelsens lif. En stund inför sådana tankar är en upplefvelse, en hvila för sinnet.

Det finns på denna jord en annan lustgård än naturen, som blifvit människorna gifven till uppmuntran och till vederkvickelse, men det är en lustgård till hvilken de endast äga tillträde med rena hjärtan och där de endast få gå med varliga steg. Denna lustgård kallas vänskap. Den är liksom människan själf på jorden förgänglig, men den är som människosjälen det mest eviga. Hur mycket har ej ordet vänskap dragits ned för att uttrycka de mest banala förhållanden, de ytligaste bekantskaper och dock leder den sitt ursprung, enligt språkforskningens156

utsago, från samma källa som kärleken. Den bygger på de bästa och ädlaste egenskapernas grund och högaktning liksom förtroende äro två af de faktorer, som bana väg för dess inträde i hjärtat. När den har fått plats där, tager den med sig värme och ljus och upplyser mången dunkel vrå och kommer månget blomster att spira, som väntade på och behöfde ljus och vård.

Den sanna vänskapen är den mest osjälfviska, ty den frågar icke sitt hvarför och begär inga egna fördelar. Den är "samstämmighet i åsikter angående lifvets och evighetens alla frågor", säger Cicero. Den begär ingenting själf, därför att den vet att dess största lycka är att få dela en annans glädje och hjälpa att bära hans bördor. Genom vänskapen fördjupas på så vis och förökas glädjen och sorgerna kännas lättare, ty de ställas inför ögonen af en annans synvinkel liksom då de underordnas Guds skapelses stora verk.

En idéel vänskap, och sådan är ju den verkliga vänskapen, tänder alltid en stråle af ljus för sin vän när han ser denne famla i mörkret, han glömmer sig själf i bemödandet att inge hopp hos den andre och på så sätt känner han sig själf lyckligare. Vänskapen tar ögonblickets stunder i akt, inger mod och förtröstan och samlar en fond af goda minnen för den framtid öfver hvilken den kastar hoppets157

förklarade och tröstefulla sken. Vänskapen behöfver i sådana stunder inga ord, den vet att såväl den högsta glädje som den djupaste sorg gör människan stum och därför kan den med blott ett handslag, en blick, slå bro både öfver djupen och mot höjderna.

De band, som sålunda bundits på jorden, de lösas icke ens af döden. Den som lämnats kvar här är glad, att hans bättre jag, som han såg afspeglat hos sin vän, har gått före att vänta honom där uppe. Och den andre å sin sida, våga vi hoppas och tro, lefver med förbönens tankar i den kvarlämnades hjärta och fyller ut hans saknad ej endast med ljusa minnen utan också med återseendets hopp.

Det är dock ej alla gifvet att möta en sådan vänskap på jordelifvets slingrande stigar.

Det är själfviskheten som hindrar lika väl som de låga, ytliga, neddragande tankarna och handlingarna. Det som skalJ byggas starkt och högt måste hvila på förtroendets och högaktningens säkra grund och gör vänskapens b}'ggnad detta, då kan den också ha utsikt öfver de stora vidderna och kan skänka samma rogifvande stillhet och uppmuntrande vederkvickelse som den stora ensamheten inför hafvets mångskiftande färgspel och stjärnevärldarnas majestät.

Allt är förgängligt på denna jord, men när det förgängliga kan vara så rikt och skönt,.hvad skall då icke urkällan vara.

Ingrid Sundström.Afsked.

"Att mötas och skiljas är lifvets gång, Att skiljas och mötas är hoppets sång." Belena Nyllom,

Hvarje timma på dagen säges det farväl i den tron, att det endast är för en stund, och dock kan det blifva ett farväl för evigt.

Lifvet är mycket kritiskt. Hvarje ord kan bli det sista. Hvarje farväl, äfven uttaladt under glädje och munterhet, kan bli ett sista afsked. I fall denna sanning brände sig riktigt in i vårt samvete, ifall den härskade som en djup öfvertygelse i vårt lif, skulle den icke då förläna en ny mening åt all vår umgängelse med människor? Skulle det ej göra oss mera kärleksfulla, än vi i allmänhet äro? Skulle den ej ofta lägga band på vårt oöfverlagda och häftiga tal? Ville vi då i vårt hjärta gömma så mycken småaktig misstänksamhet och afund? Vore vi då så otåliga gent emot andras fel? Skulle vi tillåta obetydliga missförstånd att uppbygga starka murar mellan oss och våra närmaste ? Skulle vi gå förbi grannar eller forna vänner159

utan att låtsas se dem, på grund af en verklig eller inbillad förnärmelse? Eller vore vi då så sparsamma med vänlighet, sympati och tröstande ord, under det att hjärtan rundt om oss längta efter just sådana uttryck af intresse och hjälpsamhet, som vi hafva i vår makt att gifva.

Vi veta alla, huru kärleksfullt vi känna för en människa, när vi sitta vid hennes dödsbädd. Vi tillbringa den sista timmen med henne, och icke för allt i världen ville vi säga ett hårdt ord. Det skall aldrig bli tillfälle att taga tillbaka hvad som säges nu eller utplåna ett obehagligt intryck. Vi skola aldrig senare kunna skänka någon glädje åt detta hjärta, som så snart skall upphöra att slå. Hvilket förmildrande inflytande har icke denna tanke! All vår köld smälter framför ögon, som hafva dödens fjärrskådande blick.

Vi veta äfven, huru den slumrande kärleken vaknar, huru de kalla känslorna bli varma vid den dödes kista. Då äro alla vänligt stämda. Ingen bitterhet finns kvar i hjärtat. Oförrätter och förnärmelser glömmas och förlåtas. Kärleksfulla ord höras från allas läppar. Beröm och loford, som aldrig uttalades, när den trötta själen var i behof däraf, få fritt lopp nu, då örat ej hör dem mer. Människor bäfva, när de stå inför evigheten, och känna sig så innerligt skamsna öfver sin kalla, liknöjda vänskap. Huru skönt och160

välsignadt skulle det ej göra lifvet, i fall vi införde denna omtänksamma, tåliga, förlåtande och kärleksfulla ande i vår umgängelse med hvarandra! I fall vi alltid kunde vara mot människor, som vi skulle vara, om vi sutto vid deras dödsbädd! Tänk om vi kunnat bringa något af denna “post-mortem“ -uppskattning, tacksamhet och barmhärtighet tillbaka in i det betungade, sträfsamma hvardagslif, som nu är slut!

Det skulle vara omöjligt för oss, att handla annorlunda, i fall vi hade klart för oss, att hvilken som helst timme vi äro tillsamman kan blifva den sista. Ifall en man vore öfvertygad om att det vore den sista dagen, den sista kvällen han tillbringade med de sina, huru skulle icke hans hjärta bli renadtfrån all bitterhet och egoism och fyllas af en nästan gudomlig kärlek. I fall en moder visste, att denna dag vore den sista, på hvilken hon hade sitt barn hos sig, skulle hon säkert inte bli otålig vid dess många frågor oller förargad öfver dess fel och tanklösa sätt.

Skulle vi vara så anspråksfulla, kalla och beräknande, i fall vi visste, att denna dagens solnedgång blefve den sista vi skulle se? Skulle icke en sådan visshet lägga band på all köld och själfviskhet och verka som en mäktig impuls, till att kalla fram alla goda och varma känslor?

Månget hjärta plågas dag och natt vid tanken på161

ovänliga ord, som aldrig kunna tagas tillbaka. Många ångerns tårar fällas vid aflidnas grafvar af dem som skulle vilja ge en värld för att under blott ett ögonblick kunna be om förlåtelse.

Lifvet är så osäkert och dess skiftningar så mångfaldiga, att hvarje farväl kan bli det sista. Vi kunna aldrig vara säkra på att få tillfälle att taga tillbaka vreda ord eller att draga ut de törnen vi lämnat kvar i en annans hjärta. Den goda gärning vi känna oss manade att göra i dag få vi kanhända aldrig tillfälle att utföra, i fall vi försumma den nu. Det enda sättet att bespara oss själfva fåfäng sorg och ånger är att alltid låta kärleken regera vårt hjärta och styra vår tunga. Hafva vi talat obetänksamma ord, som gjort en annan ledsen, låtom oss då genast göra afbön. Solen skall aldrig gå ned öfver vår vrede.

Våra handlingar te sig olika för oss, om vi se dem vid dagens solljus eller i aftonskymningen. Småsaker, som i det brådskande affärslifvet eller i det oroliga sällskapslifvet icke se ut som något orätt, komma kanhända att fylla oss med ånger, när vi se dem i skuggan af den sista skilsmässan. Vi se aldrig så sant på lifvet, som när vi kasta en återblick därpå. Inför hvarje handling böra vi fråga: “Huru skall detta se ut, när jag ser tillbaka på det? Skall det skänka mig glädje eller sorg?

Till besläktade själar. 11162

Vi hoppas alla få ett vackert slut på lifvet. Vi hoppas få lämna ljufva minnen i våra käras hjärtan. När vi stå vid en väns graf, önska vi, att vi intet gjort som förbittrat hans lif, ökat hans börda eller skadat hans själ, utan att vi gjort, hvad vi kunnat, för att hjälpa, trösta och uppmuntra honom. Vi kunna försäkra oss om detta endast genom att alltid lefva så, att hvilken dag som helst vore en vacker afslut-ning, att hvarje handtryckning vore ett lämpligt

farväl, att hvarje samtal med en vän eller granne komme att lämna goda minnen, och genom att alltid handla så mot andra, att vi intet hade att ångra, i fall tid och rum skulle skilja oss för alltid.

Glöm aldrig, att hvarje pulsslag, hvarje samtal, hvarje afsked kan blifva vårt sista! När vi minst ana det, kan Gud skrifva sitt: “Finis".

F. R. Miller.Egoismen.

“Blir hvad själfviskt är förgätet,

Blir inom dig gud sb el ätet Härligare danadt ut Genom släkte efter släkte,

Skall, hur långt än öknen räckte,

Du Jordanen nå till slut.a

V. Rydberg.

H var och en, som under detta: lif vill närma sig den moraliska fullkomningen, bör ur sitt hjärta utrota all känsla af egoism. Egoism är oförenlig med rättvisa, kärlek och barmhärtighet, ty den förlamar alla de andra egenskaperna----------------— Egois-

men, långt ifrån att förminskas, växer med civilisationen, som synes uppväcka och underhålla den.--------------

Ju större det onda är, desto mera fasaväckande blir det; det fordras att egoismen gör mycket ondt för att låta människorna förstå nödvändigheten af att utrota den. Då människorna befriat sig ifrån egoismen, som behärskar dem, så skola de lefva som bröder och icke göra hvarandra något ondt, utan hjälpa hvarandra sins emellan, genom den inbördes känslan af solidaritet; då skall den starke vara ett164

stöd för och icke en förtryckare af den svage, och man skall ej mera se människorna sakna det nödvändiga, emedan alla skola utöfva rättvisans lag.

Man gör utan tvifvel lofvärda ansträngningar för mänsklighetens framåtskridande; man uppmuntrar och hedrar de goda känslorna mera än i något annat tidehvarf, och likväl är den gnagande egoismens mask alltid samhällets frätsår. Det är ett verkligt ondt som uppspirar öfver hela världen, och för hvilket hvar och en är mer eller mindre offer; man måste således bekämpa det, såsom man hämmar en epidemisk sjukdom och söka källan. Må man då i alla delar af den sociala organisationen, ifrån familjen ända till folkslagen, ifrån kojan till palatset söka alla orsaker, alla de dolda eller tydliga inflytanden, hvilka uppväcka, underhålla och utveckla den egoistiska känslan. Då orsakerna en gång äro kända skall läkemedlet framställas af sig självt; det skall icke vara fråga om mera än att man kan bekämpa den, om icke allt på en gång, så åtminstone delvis, och så småningom skall den blifva utrotad. Tillfrisknandet kan ^blifva långsamt, ty orsakerna äro talrika, men det skall ej blifva omöjligt. För öfrigt kan man ej lyckas utan att taga det onda i dess rot, d. v. s. genom uppfostran; men icke den uppfostran som gör människorna lärda, utan den, som åsyftar165

att göra dem goda. Uppfostran, rätt förstådd, är nyckeln till det moraliska framsteget. När man kommit till kännedom om konsten att betjäna sig af karaktärerna, såsom man känner konsten att betjäna sig af förståndet, kan man uppresa dem såsom man gör med unga plantor, men denna konst fordrar mycken urskiljning, erfarenhet och en djup iakttagelseförmåga. Det är en stor villfarelse att tro, att det endast behöfves kunskap för att utföra den väl. Den, som följer ett barn ända ifrån födelsen och observerar allt farligt, som återverkar på det genom följden af svaghet, sorglöshet och okunnighet hos dem, hvilka leda det, samt huru ofta de medel, som man använder för att moralisera dem, visa sig falska, kan icke förundra sig öfver att i världen möta så mycken orättfärdighet. Må man göra lika mycket för moralen, som man gör för förnuftet, och man skall få se, att om det äfven finnes gensträfviga naturer, så finns det däremot flera andra, än man kunnat tro, hvilka endast begära en god ledning, för att bära goda frukter.

Människan vill vara lycklig; denna känsla ligger i naturen; det är därför hon arbetar utan uppehåll att förbättra sin ställning på jorden; hon söker orsakerna till sina olyckor, för att kunna afhjälpa dem. Då hon väl kan förstå, att

egoismen är en af dessa orsaker, som alstra högmod, äregirighet, snikenhet, afund, hat och svartsjuka, hvaraf hon i hvarje ögon-166

blick är obehagligt berörd utaf, och som medför förvirring i alla de sociala förhållandena, förorsaka miss-sämja, förstör förtroendet, nödgar henne att hålla sig beständigt på vakt emot sin granne, och som till slut gör vännen till ovän, då skall hon äfven förstå att denna last är oförenlig med hennes egen lycka; vi kunna t. o. fn. tillägga, med hennes egen säkerhet. Ju mera hon lidit däraf, desto mera skall hon känna nödvändigheten af att motverka den, liksom man bekämpar pesten, de skadliga djuren och alla de andra landsplågorna; hon skall nödgas därtill af sitt eget intresse.

Egoismen är källan till alla laster, liksom kärleken är källan till alla dygder. Att förstöra den ena och utveckla den andra bör vara målet för människans alla sträfvanden, om hon vill försäkra sig om lycka, både här och i det tillkommande lifvet.

Den s anna~ o egennyttan är en så sällsynt sak på jorden, att man beundrar den såsom ett underverk, då den visar sig. — — —

Fästandet vid materiella ting är ett allmänt kännetecken på låghet, emedan ju mera människan håller på denna världens goda, desto mindre förstår hon sin bestämmelse. Genom oegennyttan däremot bevisar hon, att hon ser framtiden från en mera upphöjd synpunkt.167

Den människa, som är genomträngd af barmhär-tighetskänsla och kärlek till nästan, gör det goda för det godas skull, utan tanke på vedergällning. Hon är god, mänsklig och välvillig emot hela världen, emedan hon anser alla människor såsom sina bröder utan afseende på ras eller trosbekännelse. Om Gud gifvit henne makt och rikedom, så betraktar hon dem som ett anförtrott gods, af hvilket hon bör göra bruk för det goda; hon högfärdas ej däröfver, ty hon vet, att Gud som gifvit henne dem äfven kan

fråntaga henne dem.------------— Hon är fördragsam

mot andras svagheter, emedan hon vet, att hon själf har behof af fördragsamhet och hon påminner sig dessa Kristi ord: som är utan synd, han kaste

den första stenen.“ Hon är icke hämdgirig. Hon förlåter, efter Jesu exempel, oförrätter för att endast påminna sig välgärningar, ty hon vet, att henne skall varda förlålet, såsom hon själf förlåtit.

Kännedomen om sig själf är nyckeln till den individuella förbättringen.-----------Må den som har en

allvarlig vilja att förbättra sig, utforska sitt samvete

— och därifrån upprycka de elaka tankarne, såsom man upprycker ogräset. Om du kan säga till dig själf, att ditt dagsarbete varit godt, kan du somna i lugn och utan fruktan afbida uppvaknandet i ett ånnat lif. — — —

Allan Kardec.Den högre egoismen.

“Låfc oss vörda vår mänsklighet. Den är Guds helgedom och af bild. “

J. Brierley.

“Genom dagliga segervinnare öfver den lägre människan bygga vi upp den nya.“

Arne Garborg.

Få frågor hafva orsakat en mera sällsam tankeförvirring än den om egoismen. Såsom detta ord i allmänhet uppfattas, har det fått en dålig bismak. Das verdammte Ich, som Goethe kallar det, fram-hålles Öfverallt såsom någonting man måste se att göra sig kvitt. Egoisten fördömes af vanligt folk som en narr och ett plågoris. Inom religionen förklaras det egna jagets tillintetgörelse vara den enda vägen till andlig fullkomning. Och inom det nationalekonomiska området förklara en agressiv skolas anhängare, att kollektivismens utveckling och individualismens bekämpande är den enda vägen till frälsning för staten.

Å andra sidan möta vi vissa uttalanden, som på en gång representera en populär uppfattning och de169

högsta auktoriteters åsikter, och som peka åt rakt motsatt håll. Historien, religionen, konsten, från en viss sida betraktade, synas uttala sig för egoismen såsom utvecklingens sista och högsta produkt. Den synes utgöra etikens kulmen. Under primitiva förhållanden var moralen icke en individens utan en stammens angelägenhet. Det var nationen, staten, som var den ansvarige, icke individen. Föreställningen om den individuella själen, såsom förverkligande sitt eget värde i himmelens åsyn och fullföljande ett mål, som där uppe betraktades med oändligt intresse, representerar ett långt senare och mycket högre trappsteg i människans andliga utveckling. “Hvad båtar det väl människan, om hon vunne hela världen och toge skada till sin själ“, är ett uttalande af den mest absoluta religiösa egoism.

Och allt det ädlaste inom konst och litteratur bekräftar samma grundsats. Hvad vi känna inför en storartad målning eller en storslagen bok är, att den ena såväl som den andra öfvergjutes af en själ — dess upphofsmans individuella natur eller egendomlighet. Den uppfattning af lifvet eller universum hos målaren eller skalden, som skiljer honom från hvar och en annan — hans individuella jag, med andra ord — är det som väcker vårt intresse för honom. På samma sätt inom den sociala utvecklingen. I fråga om egoismens värde inom detta170

område torde följande passus, hämtad ur Léon Bour-geois’ arbete “ Solidaritetkunna anses såsom representativ för nutidens bästa ekonomiska tänkande: “I samhällenas såväl som arternas historia framstår kampen för den individuella utvecklingen såsom första villkoret för allt framåtskridande. Den fria utvecklingen af de personliga anlagen är det enda, som kan gifva den första rörelseimpulsen. Och slutligen, ju mer den rent individuella friheten ökas, desto mer kan och bör också den sociala aktiviteten i sin tur tillväxa."

Inför dessa skenbara motsägelser kan det vara på tid att uppsöka någon högre, gemensam princip, som kan försona desamma.

Det är uppenbart, att det finnes en god och en dålig egoism, och hvad vi behöfva är, att finna något särmärke, hvarigenom de skilja sig från hvarandra.

Vi finna då till en början, att det högsta tänkandet inom skilda områden lutar åt egoismen, för så vidt därmed afses ett fullt förverkligande af vårt eget jag. Att vi icke voro ämnade att försvinna eller helt uppgå i den stora massan, bevisas af det sätt, hvarpå vi blifvit skapade. Det är icke för ingenting, som vårt särskilda jag blifvit så fullständigt afspärradt från andra existenser, dess innersta hemlighet blifvit så ogenomtränglig för utomstående, medan det inom sig på ett hemlighetsfullt sätt upp-171

bygger sitt universum af de tusentals skuggbilder, som dansa omkring på medvetandets vägg. Individualitet står med stora bokstäfver inristadt på människo-lifvets tröskel. Denna underfulla inre värld komma vi hvar för sig i besittning utaf och får göra af den hvad bäst vi förmå. Det egna “jaget44 får växa ut till ett så stort och mäktigt och innehållsrikt jag, som det möjligtvis kan.

Det är vid denna punkt, som gränslinjerna mellan den goda och den dåliga egoismen börja divergera. På vägen till vårt sanna jag ha vi att passera åtskilligt, som är af underhaltig beskaffenhet. Underbart, med hvilken ömhet, ibland rent af med hvilken lekfullhet vi behandlas i vår andliga uppfostran! En ung man t. ex. börjar vanligen med en egoism, hvilken består i tron på ett eget “jag44, som han föga kan definiera och knappt nog förstår. Han har ännu icke fått ^tillfälle att uppmäta sin egen natur eller än mindre den värld, med hvilken han så småningom skall utstå en dust. Äldre män, som redan haft sin fejd med ödet och lärt känna sin egen begränsning, småle åt nybörjarens själf förtroende, men icke ovänligt, ty de veta, att detta är naturens sätt att framlocka det bästa ur honom. Hvem skulle väl kunna tro på honom, om han icke hade en smula tilltro till sig själf?

Men förr eller senare, om vår novis i lifvets skola172

troget fasthåller vid allt det bästa, som rör sig och verkar inom honom, skall problemet om det egna "“jaget* inträda i ett nytt skede. Han finner, att detta ord hade en långt djupare mening, än han någonsin kunnat tro. “Jaget", som han arbetar för och söker tillfredsställa, blir mer och mer fordrande. Han upptäcker, att hans innersta jag icke är en blott matsmältningsapparat eller en djurisk passion. Och vid närmare iakttagelse finner han, att det gränsar intill det gränslösa. Han inser, att hans natur hvilar på en annan Natur, som utgöJ dess egentliga grund

och väsen. Det börjar gå upp för honom, att hans djupaste “jag" är en bölja från en oändlig ocean, en stråle från en evig sol.

“Jag påverkas“, sade Sokrates, “af ett visst gudomligt och andligt inflytande". Och på samma sätt förhåller det sig med hvarje människa, som har någonting af värde att meddela sina medmänniskor. Samma grundsats arbetar också med lika stor säkerhet inom den sociala utvecklingen. Samhällets fulländning kan endast uppnås genom individens fulländning, ty den ena vinnes i och genom den andra. — — —

Den högre egoismen skall öfverlefva döden. Det är en outrotlig tro hos själen, när den kommer till klarhet om sig själf och förädlats genom beröringen med sin urkälla, att den kommer att bevara sin sär-173

skilda existens äfven bortom grafven. Den har en känsla af att hvad den utvecklat inom sig under sin långa kamp och möda här nere, är någonting, som förtjänar att bevaras och som också kommer att bevaras.

J. Brierley.Själens musik.

“Stilla gå

De melodiska vågor.

De härska, de rå Öfver nöjen och plågor.

Ur himmelsk källa De flöda, de välla!44

E, G. Geijer.

“Tanke, hvars strider natten blott ser, Toner, hos eder om hvila den ber! Hjärta, som lider af dagens gny,

Toner, till eder, till er vill det fly!

E. Q. Geijer.

En stor musiker är den förnämsta tolkaren af själens inre värld. Det finns ingenting, som rätt förstådt, leder oss djupare än musiken in i själfva hjärtat af tingen, ingenting som skänker oss mer öfvertygande bevis om att människan tillhör ett högre andligt brödraskap och står i ett innerligt och oupplösligt samband med en osynlig värld. När vi närmare begrunda, hvad musiken innehåller och hvad den väcker för känslor och tankar, så finna vi det mindre underligt, att Platon, idealismens store profet, satte musiken så oändligt högt såsom ett uppfostrande175

element och såsom en sporre till dygd. Om vi vilja veta, hvad Gud är och i hvilket förhållande han står till människans själ, så finna vi inom detta stora rike af harmonisk ordning, hvad man nästan skulle kunna kalla för en handgriplig, otvetydig uppenbarelse.

Vi tala om olika slags instrument och om olika virtuoser på dessa. Men ett studium af musikens elementära grunder visar oss, att det primära musikinstrumentet är människans själ. Vårt medvetande är som en klaviatur, på hvilken en osynlig musiker ständigt är i verksamhet. Låt oss se till, hur saken står. Konsten att frambringa musik kan betecknas som en konst att skilja anden från materien. Å ena sidan en mängd metall, trä, järntråd, strängar, som beröfvas sin naturliga grofhet och förvandlas till ett tjänligt material. Å andra sidan en människas händer, ögon, öron, röst, som öfvas till att samarbeta med dessa element på ett särskildt sätt. Resultatet är, att olika ljud frambringas, högre och lägre toner, hvilka samverka i en förening, som kallas harmoni och som framkallar enrviss känsla i själen. Fortsätta vi vår undersökning, så finna vi, att dessa ljud frambringas förmedelst olika ljudvibrationer, hvilkas antal och inbördes förhållanden kunna på det noggrannaste sätt beräknas och uttryckas med logarit-miska termer. Musiken lyder alltså vissa lagar. Den grundar sig på svårfattliga beräkningar. Människan176

skapade icke dessa lagar. De ligga färdiga en gång för alla och vänta på henne. De hafva en osynlig upphofsman, som tydligen är en stor räknemästare, en matematiker.

Men detta är endast början. När vi studera musiken, finna vi, att en idérik själ varit där före oss och nedlagt de

principer, hvilka människan med sin svagare fattningsgåfva får stafva sig till stycke för stycke. Hvad vi därnäst upptäcka är, att den icke endast röjer ett preexisterande ingenium utan äfven en intensiv estetisk känsla.

Med andra ord, vi upptäcka icke blott en Person, som är matematiker, utan också en Person, som har en musikers själ. Låt oss se, hvad fakta utvisa. En af de första är, att själen uppdagar i de musikaliska ljuden, ordnade som vi hafva sett af ett matematiskt sinne, ett hemlighetsfullt språk, riktadt till själen själf, hvilket den intuitivt förstår och som omedelbart väcker genklang i dess inre. Hvad är det för en makt själen har, att när mäktiga orgeltoner brusa genom templet uppfånga de skiftande ljudvibrationerna och förvandla dem till känslor af sublim hänförelse? Hvad är det som gör, att en vanlig molltonart kan komma själen att erfara en sorg, som om den återigen skulle drifvas ut ur paradiset, eller att en mäktigt stigande halleluja-kör kan komma oss att känna liksom Händel, då han kompo-lierade den, som om vi “såge himmelen öppen och de heliga änglarne och den store Guden själf “? Huru framkallas dessa inre känslor vid åhörandet af hvad som rent materiellt taget blott är en serie luftdallringar? Hur kunna alla dessa människor gemensamt, ehuru på olika sätt allt efter olika kulturståndpunkt, inom sig erfara glädje, sorg, storm, lugn, förtviflan, hänförelse, himmel, helvete, efter hand som ljudvågorna träffa deras örhinnor? Hvilket mysterium är icke detta, att själen tycker sig i musiken återfinna liksom en gammal bekant, som med vännens privilegium får inträda i dess hemligaste vrår, öppna alla dörrar och väcka känslor till lif, som när en ande umgås förtroligt med en ande?

Man kan icke förvåna sig öfver att människor, som grubblat öfver dessa frågor, skänkt ett villigt öra åt det platoniska svaret, att själen hälsar musikeu som en gammal bekant, emedan den är en gammal bekant, att människosjälen är af urgammalt ursprung och kommit hit till denna världen från en högre sfär, hvarest den kände alla dessa saker, så att när den möter dem liär, känner den igen dem och kan tolka deras språk. För vår del föredraga vi ett enklare och med kristendomen mera öfverensstämmande svar. Det ligger däri, att människan såsom bibeln säger, skapats Gud till ett beläte. De mänskliga förmögenheterna äro, på sitt sätt, en replik af de gudom-Till besläktade själar. 12178

liga. Människan är musikalisk, emedan Gud, på ett oändligt sätt är musikalisk. Den känslorörelse, som musiken framkallar, är samma känslorörelse, som Han däri nedlagt. Musikens store mästare äro hvarken uppfinnare eller skapare. De äro endast förmedlare, tolkare af musiken i Gud. Hvad de göra är blott att upptäcka Hans eviga lagar, att uppfylla sig självfva med denna sida af Hans väsen, och sedan komma ned till oss och tala om för oss hvad de hafva hört och sett. Det är på detta sätt som vi, i samma mån vår förmåga växer, få lära känna mer och mer af hvad Gud, inom skönhetslifvets område, tänker och känner.

Men vi ha mer att säga. Vi hafva förut anmärkt, att harmonin, genom sin oafhängighet af matematiska lagar, står i visst förhållande till det rena förnuftet. Kanske, när allt kommer omkring, är den åtskillnad, vi uppdraga mellan dessa olika sfärer, i verkligheten icke så skarp som vi göra den. Musiken, sådan den ingår i Guds väsen, har troligen en vida större räckvidd än vår andliga uppfattning af densamma, och det är ju tänkbart, att det dock ligger en sanning i hvad neoplatonikern Iamblichus säger om “världsalltets sublima symfonier, sfärernas universella harmoni och samstämmighet, och stjärnorna, som röra sig genom dem och frambringa en mera fulltonig och skön harmoni, än mänskligt öra någonsin förnummit/* Efter hand som människans vetande ut-179

vidgas, skall hon troligen uppdaga, att musiken är inväfcl i självfva tingens väsen. Kanske skall hon komma till insikt om, att skönheten i självfva verket är en form af harmoni, och att Keats använder både vetenskapens och poesiens språk, när han sjunger:

O, hvilken ljuf, harmonisk melodi

Min själ förnummit från allt skönt i världen!

Kärleken kanske också visar sig bestå af sådana samstämmiga pulsslag från besläktade själar, hvilka, omsatta i en annan form, skulle utgöra musik. Och när vi besinna, hurusom den musikaliska harmonin i sina högre former uppfylles af en lydnadens och disciplinens ande, hurusom dess fulländning absolut beror på ett väl afpassadt förhållande mellan dé svagare, underordnade tonerna och de starkare, mera dominerande, och hurusom de förra

icke kunna reda sig utan de senare och dessa senare måste komma på sin rätta plats, så börja vi få en aning om den gudomliga idén med världsutvecklingens fulländade musik, då alla olika samhälls villkor, alla skilda intressespel, alla sinnliga lidelser, ideella begrepp och andliga ingifvelser skola samverka under åtlydnad af samma eviga lagar och uppgå i en högre harmoni till det stora gemensamma slutmålet. Vår tid kommer icke att få lyssna till denna konsert. Vi äro ännu sysselsatta med att stämma instrumenten och lära noterna. Men partituret är redan färdigskrifvet, och180

den store konstnären leder det hela säkert om än långsamt, fram till det slutliga resultatet.

Nära besläktad med denna sidan af vårt tema är tanken på den inre harmoni, själen kan erfara utan tillhjälp af " några instrument. Det är en ingalunda sällsynt erfarenhet hos högstämda naturer, att, när de i andlig måtto nått en högre utsiktspunkt, vare sig genom någon självuppoffrande gärning, eller genom en inre reaktion eller någon tyngre sorg, eller genom den gudomlige andens utgjutelse hafva de haft en förnimmelse, som om outsägligt ljufva harmonier sväfvade öfver deras själ. — — —

Att bereda ett folk rikliga tillfällen till god musik är förvisso ett bland de yppersta medel att utveckla dess själ. Den njutning musiken bereder, är en af medvetandets högsta former och banar en direkt väg till det andliga och eviga. — — —

J. Brierley.Om lifvets korthet m. m.

“Dagarna ocli åren fly med en så rasande fart, att man knappast hinner sansa sig, och i utförsbacken tycks det gå fortare än någonsin."

J. W. v. Qocthe.

“Största delen af sin tid använder människan till att göra det ondt är, en stor del af tiden tillbringar hon med att göra ingenting, och resten med att göra allt annat än det hon borde göra."

Seneca.

‘‘Det finns intet som jag är mera rädd för än att icke uppfatta alla mina plikter eller icke lyckas att uppfylla dem.“

De dödliga klaga så allmänt öfver naturens karghet emot oss. Vi födas, heter det, till en så kort tids tillvaro, och de stunder, som förunnats oss, förrinna så hastigt. Ja man tycker, att med ganska få undantag lifvet öfvergifver oss, medan vi ännu som bäst tillreda oss för att lefva. Och det är icke blott massan och den fåvitska hopen, som låtit sina suckar öfver denna, som man förmenar så allmänna olycka förnimmas; äfven berömda mäns klagan har182

denna känsla framkallat. — — — Nej, vi ha icke för liten tid oss tillmätt, men vi förslösa för mycket af den.

Lifvet är tillräckligt långt, och äfven för de största verks fullbordan är vår tid riklig nog, blott den i sin helhet blir väl använd. Men där den får flyta hän i vällefnad och slarf, där den icke användes för något förnuftigt ändamål, då märker man en gång, när den obevekliga timmen slår, att den tid, hvars förrinnande man ej lade märke till, nu är och förblir förfluten. Så är det: naturen har icke gifvit oss ett för kort lif, men vi ha själfva gjort det sådant; vi lida ingen brist på tid, vi slösa med den. Liksom stora och furstliga rikedomar, om de falla i en vårdslös ägares hand, gå sin kos i ett ögonblick, men en liten summa, om den kommer i goda händer, småningom växer och förkofras, så innebär vårt lif, om det väl begagnas, stora och vida möjligheter.

*

Hvarför klagar man då öfver naturen? Naturen har unnat oss allt godt. Lifvet är långt, om man förstår att bruka det. Men den ene behärskas af en omätlig girighet, den andre fjäskar och gör sig ständigt besvär med fullkomligt onödiga arbeten, en tredje drunknar i vinets flöden, en fjärde sitter slö och overksam sin tid lång, åter en annan jäktar och183

uttröttar sig, ständigt ängslad af tanken på människors omdöme om honom, åter en annan jagas kring alla haf och länder af sitt vilda vinstbegär. Några göra sig till offer för krigarlifvet, och måste i hvarje ögonblick antingen vara

i spänd uppmärksamhet för att bringa andra i lifsfara eller gå i ängslan för sitt eget lif. Och somliga få under ett ofta otacksamt fjäsk för de höga lefva sitt lif i frivilligt slafveri.

Många ha sin tanke oaflåtligt fästad vid begäret att nå andras lott eller vid harmen öfver sin egen. De flesta ha intet bestämdt mål utan drifvas lättrörliga, evigt missnöjda, hit och dit från en plan till en annan. Åtskilliga kunna icke besluta sig för någon plan alls, utan medan de gå där slöa och vacklande griper dem döden. Vid tanken härpå kan jag icke annat än ge den store diktaren Menandros rätt, när han på sitt orakelspråk säger:

Den minsta delen blott af lifvet lefva vi? ty hela den öfriga delen är visserligen en tidrymd, men intet lif.

I lefven, såsom I aldrig skullen dö: aldrig tänken I på eder förgänglighet. I läggen icke märke till, huru mycket af eder tid, som redan förflutit. I låten tiden förfaras, alldeles som I haden obegränsad tillgång därpå, under det dock just den dag som är, och som I skänken bort åt en människa eller en sak,184

mycket väl kan vara eder sista lefnadsdag. Allt fästen I eder vid, som om I skullen skynda^att njuta det, innan döden kommer, och allt eftersträfven I liksom haden I en evighet att lefva. Du kan höra de flesta resonnera så här: "Från mitt femtionde år skall jag draga mig tillbaka till lugnet och stillheten, sextionde året skall frigöra mig från statsplikterna. " Men hvem får du som går i borgen för, att ditt lifÄvarar längre? Hvem skall respektera dina planer, så att de få gå i fullbordan just så, som du uppgör dem? Blygs du icke att anslå sista resten af ditt lif åt ditt egentliga bättre jag, att bestämma åt andens förädling endast den tid, som icke duger att använda till någon egentlig verksamhet? Ar det icke bra sent att börja på allvar lefva, först då lif vet nalkas sitt slut? Hvilken dåraktig glömska af dödlighetens lott att uppskjuta det enda viktiga till femtionde eller sextionde året och att börja sitt verkliga lif vid den ålder dit endast fåtalet når!

I gripen ej tiden i dess flykt och fasthållen den; det snabbaste som existerar låten I, utan ett försök att hejda det, fara bort, som vore det något likgiltigt och återkommande. —-------------

Om man kunde beräkna de kommande lefnads-årens antal för hvar och en, liksom man kan räkna upp de förflutna, huru skulle då icke de, som såge185

att de blott hade ett fåtal kvar, vara ängsligt sparsamma med denna korta tid? Och dock är det en lätt sak att hushålla med ett bestämdt mått, äfven om det är litet. Men det som man icke vet när det tar slut, det bör bevaras med vida större omsorg.

Men kan väl någon af dessa människor vara beredd på döden, hvilka äro så stolta öfver sin kloka omtanke, och äro så ifrigt sysselsatta, att de icke ha tid att tänka på hvad bättre är. På bekostnad af lifvet själft äro de sysselsatta med att inrätta sitt lif och göra upp planer för en lång framtid. Men detta siktande på framtiden innebär en stor lifsför-lust. Det flyttar fram hvar dag, det rycker bort det närvarande, medan det ger löften för ett ovisst kommande. Det största hindret för ett verkligt lif är den förväntan som beror af morgondagen. Du förlorar den dag, som är; du ordnar och ombesörjer hvad som ligger i ett ovisst ödes hand, men hvad du har i din egen hand, det låter du fara. Hvart riktar du ditt öga, hvad är det, du sträcker dig efter? Allt som komma skall, är ovisst. Lef redan nu! — — — Om du icke griper den flyende dagen, så flyger han sin kos. Äfven om du griper honom flyger han. Därför måste du lära dig konsten att nyttja tiden lika snabbt som den flyr, liksom man186

får skynda sig att ösa ur den hastigt nedstörtande bergsbäcken, som snart skall förrinngi. Äfven i självfva ordet dag, ligger en fin förebråelse mot det ändlösa dröjandet och planläggandet: han säger icke den bästa lefnadsåldern utan just den bästa dagen. Hur kan du tanklöst och trögt midt i detta tidens rastlösa lopp draga dina framtidsväxlar på månader och år och hela den långa tidsföljd, dina begär förespegla dig? Han talar med dig om en dag, och just om den, som i dessa ögonblick flyr. Ja, det är verkligen intet tvifvel om att just lifvets yppersta dag jämt och ständigt flyr undan för de beklagansvärda dödliga, det vill säga för dem, som alltid äro upptagna af sitt eviga jäkt. När ålderdomen smyger sig öfver dem, äro deras själar ännu lika outvecklade som barnens, oförberedda och vapenlösa komma de till ålderns möte. De ha nämligen ingenting förutsett; de ha helt plötsligt råkat ut för den, intet anande. De märkte ej, hur den dagligen nalkades. Ett samtal, en bok, som man läser, eller en tanke, som man fördjupat sig i, kommer den resande att glömma tiden: man upptäcker, att man är framme förr

än man ens märkt, att målet var i närheten. På samma sätt är det med detta lifvets oafbrutna och framilande färd, som stormar hän med oss, lika hastigt ehvad vi sofva eller vaka. Farten märker man ej, om man ständigt är upptagen, förrän lifvets resa är slut. — — — Du är upptagen af ditt eviga187

jäkt, lifvet hastar, under tiden står döden för dörren, och när han begär företräde, måste du taga emot honom, vare sig du har tid och lust eller ej.

*

Lifvet kan delas i tre perioder: det som är, det som var och det som kommer. Det ögonblick vi lefva är kort, den tid vi skola lefva är oviss, det vi hafva lefvat är visst. Ty öfver detta har ödet förlorat sin makt, och det kan icke bringas under någons våld igen. Detta förlora de, som jäkta sitt lif fram. Ty de hafva ju icke någon tid att se tillbaka på det förflutna, och skulle de så göra, så är minnet af hvad de måste ångra allt annat än behagligt. Också återkalla de ogärna i. minnet sin illa tillbragta tid, och de sky att fasthålla dess minne, när det dyker upp, ty felstegen, som'wkanske genom någon ögonblickets njutning undandrogos från deras inre syn, träda i öppen dag vid en sådan återblick. Ingen vänder sig gärna tillbaka till det förflutna, därest han icke lefvat sitt lif så, att han noga granskat sina gärningar. Den som i fåfänglig ärelystnad sträckt sig efter mycket, den som visat öfvermod i gt människoförakt, den som våldsamt tillskansat sig framgångar, den som gått fram med försåt och bedrägeri, den som girigt roffat åt sig många ägodelar, slösaktigt förstört dem, alla dessa måste nödvändigt bäfva för det förflutnas minne. Och dock är det188

förflutna vår lefvnadstids heliga och invigda del, den som öfverskridit gränsen för alla mänskliga tillfälligheter, undandragen den ombytliga lyckans regemente, oberörd af nöd, af fruktan, af sjukdomsfall. Den kan icke störas, icke bortryckas, den är en evärde-lig och trygg besittning. De dagar, som gå i detta nu, komma endast en i sänder och fördela sig på ögonblick ett i sänder efter hvarandra, men det förflutnas dagar infinna sig alla, om du befaller, och låta sig efter behag betraktas och fasthållas, hvilket emellertid de, som ständigt jäkta sin tid fram, aldrig hinna med. En själ som är fri från bekymren och befinner sig i jämvikt och sinnesro, kan genomlöpa alla sitt lifs gångna skiften. Men de jäktades själar äro liksom tvingade under oket, de kunna icke vända sig om och se tillbaka. Deras lif har alltså runnit bort i djupet, och liksom det ingenting tjänar till, huru mycket de än gjuter in, om det icke finns någon botten, som tager upp och bevarar det, så betyder det ingenting, hur lång tid, som förunnas, om ingenting finns, där den kan förblifva. Genom gistna och genomborrade själar rinner den igenom. Ögonblicket är försvinnande kort, till den grad till och med, att det för några synes vara utan existens, det befinner sig ständigt i loppet, det flyter fram som den nedstörtande vattendroppen: dess tillvaro är slut, förrän det kommit, och det låter lika litet189

hejda sig som världsbyggnaden, som stjärnorna, hvilkas evigt oafbrutna rörelse aldrig låter den stanna på samma punkt. Allenast detta korta Ögonblick är det alltså, som det jäktande lifvets människor kunna kalla sitt. Och det är ju i sig själft så snabbt förflytande, att det icke kan gripas. För öfrigt få de ju icke ens njuta utaf ögonblicket, upptagna som de äro af allt möjligt. — — —

Somliga följer oron äfven i sysslolösheten: i sin villa, på sin soffa, midt i ensamheten, äfven om de dragit sig tillbaka från allt hvad människor heter, äro de sig själfva en börda. Somligas lif bör icke benämnas ett lif i stillhet och ro, utan ett lif i lättjefull oro.

*

Nej, de allena och inga andra lefva i verklig ro, som ägna sin tid åt vishetens öfning: de äro de enda som verkligen lefva. Och de taga ej blott väl vara på sin egen lefnadstid, de lägga älla tidsåldrars erfarenhet till sin egen. Alla de år, som förflutit före deras egen tid, lägga de till sitt andliga förvärf. Alla dessa frejdade religionsstiftare, om hvilka forntidsminnena tala, äro födda för vår skull, för oss hafva de brutit en banad väg, om vi icke äro mer än lofligt otacksamma. Till de härligaste andliga ägodelar, framdragna ur mörker i ljuset, ledsagas vi190

genom deras möda, som fordom hafva varifc. För oss är intet tidehvarf af de förgångna tillslutet: till dem alla

hafva vi fritt tillträde, och om lusten griper oss, att med vidgade vyer utträda ur den mänskliga svaghetens trånga värld, så är fältet, genom hvilket vi kunna vandra, vidsträckt, alla tiders vida värld. Det står oss fritt att samtala med Sokrates, att tvifla med Karneades, att njuta en sorglös ro med Epikuros, att besegra människonaturen inom dess egna gränser med stoikerna, att öfverskrida dess gränser med kynikema, att följa naturens utvecklingsgång genom alla tidsåldrar. Hvarför skulle vi ej från denna ögonblickets begränsade och förgängliga värld vända oss med hela vår håg till detta oändliga och eviga, som förenar oss med tidernas yppersta andar? — — —

De människor kan man säga göra verkligt värdefulla besök, hvilka dagligen söka upp de store filosoferna — det ädla vetandets mästare. Ingen af dem skall man finna förhindrad, när man kommer, och ingen af dem skall låta någon gå ifrån sig utan att ha gjort honom lyckligare och mera fästad vid sig; ingen af dem skall låta någon gå tomhändt bort. Do äro tillgängliga för hvarje dödlig, när som helst, dag och natt. Ingen af dem skall tvinga dig att dö, men lära dig att dö skola de alla göra; ingen af dem skall förstöra din tid, men väl skall han19.1

skänka dig något af sin egen tids vinst. Ingen af dem skall snärja dig genom sina samtal, ingen bli dig farlig genom sin förtrogenhet, ingen vålla dig några kostnader för ditt umgänge med honom.

*

Du skall ur deras rika förråd få taga allt hvad du vill, i hvad på dem ankommer skall intet hindra dig att hämta så mycket du någonsin kan bära. Hvilken lycka, hvilken skön ålderdom väntar icke den, som ansluter sig till deras klientel! Han kommer att alltid ha vänner, med hvilka han kan rådgöra i de minsta liksom i de största angelägenheter. Dem kan han hvar dag fråga till råds angående sig själf, af dem kan han få höra sanningen utan kränkande ord, af dem kan han få beröm utan smicker, efter deras exempel kan han bilda sig. Yi pläga säga, att det icke stått i vår makt att afgöra, hvilka föräldrar ödet skänkt oss. Men det står oss fritt. Det finns så att säga familjer af de ädlaste andar; du kan välja någon af dem; du blir gärna upptagen och det icke blott till deras namn, utan till full delaktighet i deras egendom. Och denna egendom behöfver icke med simpel snålhet bevakas; den har den egenskapen, att ju mer man delar med sig, dess mera har man kvar. Dessa höga andar skola lära dig det eviga lifvets väg, de skola lyfta dig så högt192

upp, att ingen skall kunna störta dig ned. Detta är den enda möjligheten att föröka det förgängelsen underkastade lifvets mått, eller rättare att ikläda det förgängliga oförgänglighet.

Hedersposter, ärestoder, allt hvad fåfängan skrifvit i protokoller eller hugfäst i uppförda monument, allt detta är en snar förgängelse underkastadt. Det finns ingenting som icke åldern i längden förstör, och icke sällan aflägsnar en ny tid, hvad en gammal omgärdat med evärdelig helgd. Men visheten är oåtkomlig för all tidens åverkan. Nutiden skall ej förstöra den, ingen kommande tid skall förringa den; tvärtom kommer tiden, ju längre det skrider, att tillägga något till dess ära. All afund gäller det som är nära. Det som befinner sig på långt afstånd, ägna vi en mera ogrumlad beundran. Den vises lif är alltså mycket långt, för honom är ej samma gräns, som för andra, bestämd. Han ensam kan frigöra sig från de lagar, som binda människonaturen; honom tjäna alla släkten, liksom en Gud. När en tid redan förgått, då fasthåller han den med minnets fasta grepp. Är tiden inne då brukar han den. Är det fråga om en tid, som ännu ej är kommen, då genomlefver lians fantasi den i förväg. Denna förmåga att famna alla tider i ett ögonblick är det, som gör hans lif så långt, det vill säga så innehållsrikt.193

Lifvet är däremot några korta och oroliga ögonblick, för dem, som ingenting minnas eller veta om: det förflutna, medan de försumma det närvarande och gå i fruktan för hvad komma skall. När de stå inför slutet, då först inse de, men försent, att de under ett helt lif ingenting uträttat, ehuru de jämt haft mycket att göra. — — —

❖

På ett fartyg, som tager in vatten kan man väl tillstoppa den ena eller andra rämnan, men när det börjar gistna Öfverallt och falla i sär, då återstår intet mer att göra. Så är det också med vår stofthydda. Bräckligheten kan till en tid motverkas, så att byggnaden kan hållas samman, men när redan fogarna lossnat, och när ett nytt hål går upp, så snart ett annat tillstoppas, då är det ovisst, om det öfver hufvud finns någon räddning. — — —

Filosofiens förtjänst är, att den håller människo-anden upprätt äfven vid stor kroppslig bräcklighet, den gör

människan lugn och glad till sinnes inför själfva dödens anblick och räddar henne från att gå under, äfven om krafterna gå nedåt. En duktig styrman färdas vidare, äfven om hans segel äro sön-derrifna och tacklingen ruinerad, han håller sin kurs ändå med själfva vraket. Så skola vi motse slutet med sinneslugn. — — — Att kunna skiljas hädan Till besläktade själar. 131U

med fullständig sinnesro, när <en gång den oundvikliga stunden nalkas, det är storhet och det krä&rer lång tid att lära den konsten, Vid andra dödsorsaker har man dock hoppet kvar: en sjukdom kan upphöra, en brand släckas, vid mången jordbäfning har man funnit människor oskadade, som man trott lefvande begrafna; hafvet har ofta återgifvit människor åt stranden med samma makt hvarmed det slungade dem ut; mången soldat har dragit svärdet tillbaka från det hufvud, som redan var vigdt åt döden. Men den, som af ålderdomen ledsagas till dödens rike, han är räddningslöst förlorad för detta jordelif och måste finna sig i sitt öde. Det finns intet stillsammare, men icke heller något långsammare dödssätt. -------- — Om det är något obehag eller någon

skräck förbunden med döden — så är det uteslutande den döendes fel, icke dödens eget: döendet är lika litet något ondt, som hvad därpå följer.

*

Att kunna hålla sig stilla och umgås med sig själf, det anser jag som det första beviset på att själen har nått sin ro. Men tänk också efter, om icke läsningen af många olika författare och allehanda böcker innebär en benägenhet för det fladdrande och ostadiga. Du måste dröja hos vissa bestämda andar och från dem söka dig näring för din själ, om du verk-ligen vill vinna någon förblifvande behållning af hvad du läser. Den, som är Öfverallt, han är ingenstädes. Den som tillbringar hela sitt lif på resor, han får nog många bekanta, men inga vänner. På samma sätt är det med dem, som icke med varaktigt förtroende sluta sig till någon bestämd människoande, utan brådskande hälsa på hos dem alla. Ingen föda gör något gagn och ingår i organismen, om den af-lägsnas strax efter intagandet. Ingenting är så hinderligt för tillfrisknandet, som om den sjuke ofta byter om medicin. Det sår läkes icke, som man jämt sätter olika plåster på. Den planta slår dåligt

rot, som ständigt ryckes upp. —-----------------Mängden

af böcker distraherar. Då du icke kan läsa så många, som du önskar dig äga, så är det nog att äga så många, som du kan läsa. “Men“ säger du, “ jag skulle gärna vilja bläddra än i en bok, än i en annan. “ Det bevisar, att man har en förstörd mage, om man smakar på allt möjligt. Det, som är af inbördes olika och motsatt art, vållar blott matsmält-ningsrubbningar, men ger ingen näring. Läs därför blott bepröfvade författare, och har du nu haft denna lust att se dig om äfven hos andra, så vänd åter till de gedigna. Hämta dig ur deras förråd dagligen något, som hjälper mot armodet, mot döden och mot alla öfriga olyckor. Och har du genombläddrat mycket, så välj åtminstone ut ett stycke, som du196

kan smälta för den dagen. Så gör jäg själf: af åtskilligt, som jag läst, fastnar jag vid något. I dag har jag fastnat vid följande, som jag funnit hos Epi-kuros (ty jag gör äfven ströftåg in i fiendelägret, icke som öfverlöpare, men som kunskapare): “Ara vare“, säger han, “det förnöjsamma armodet." I själfva verket är det icke något armod längre, när det är förnöjdt. Fattig är icke den, som äger litet, utan den, som hyser begär efter mer. Ty hvad ligger det för vikt på, hur mycket man har i sin kista, i sina magasiner, huru många hjordar man kan föra i bete, huru stora summor man utlånar, om man ändå hyser åtrå efter andras egendom och räknar öfver icke hvad man förvärfvat, utan hvad man hoppas kunna förvärfva? Du frågar, hvilket mått rikedomen har. Jag svarar: det är rikedom, så snart man äger allt, som är nödvändigt och finner det vara tillfyllest.

*

Gud är nära, han är hos dig, ja, han är inom dig.

— _ — En helig ande bor i oss, som iakttager och vakar öfver allt, som i oss är, det vare godt eller ondt. Såsom vi behandla den gode anden, så behandlar äfven han oss; ingen kan vara en god människa, utan den gudomlige anden. Och kan någon vinna någon lycka utan honom? Ar det icke han,197

som ingifver människorna stora och upphöjda tankar. I hvar och en redbar människa bor en gud; hvilken gud det är, kan jag icke saga. Om du träder in i en skog af gamla, ovanligt höga träd, hvilkas virr-varr af kvistar och grenar undandrager dig anblicken af himlahvalfvet, väcker icke då en sådan lunds upphöjda ro och majestät och den underbara skuggan under detta fria och dock täta hvalf hos dig tron på ett högre väsen? Och när i en urhålkad klippa under ett framskjutande berg en grotta öppnar sig, icke byggd af människohänder, utan af naturen själf så danad, genomtränges icke då ditt sinne af ett slags religiös känsla? Vi betrakta de stora flodernas källsprång som heliga; där ur djupets dunkel en vattenåder framspringer, står ett altare; varma källor ägna vi dyrkan; mången sjö hålles helig för sitt skuggiga dunkel eller för sitt omätliga djup. Träffar du en människa oförskräckt i faror, oberörd af begären, lycklig i olyckan, lugn i stormen, upphöjd öfver de vanliga dödlige, en gudarnes like, griper dig ej då en helig vördnad? Måste du då icke säga dig: en sådan upphöjd varelse är dock något annat än en usel stoftmassa. En gudomlig kraft är där verksam. En så utmärkt ande, full af harmoni, upphöjd öfver allt smått, som ler åt allt hvad vi frukta eller efter-sträfva, en sådan besjälas af en himmelsk makt. Något sådant kan icke finnas utan gudomlig med-198

verkan. Till sin väsentliga del tillhör en sådan ande de högre regioner, från hvilken han är utgången. Liksom solens strålar visserligen beröra jorden, men dock äro hemma där, hvarifrån de utgå, så är det ined en stor, en helig människa, som blifvit oss sänd, på det vi måtte bättre lära känna den gudomliga världen. Hon umgås väl med oss, jordevarelser, men hon tillhör dock egentligen sitt ursprungliga hem; dit skådar hon, dit sträfvar hon; bland oss vandrar hon såsom ett högre väsen. — — —

En människa med en upphöjd, en ädel, god och stor ande — är icke det Gud själf boende i en stofthydda? — — —

Från hvilken vrå som helst kan man liöjia sig till den himmelska världen. Svinga dig blott upp och

blif gudomen värdig!-----------—

Lucius Anncieus Seneca.

Handlingens betydelse.

“Äfven jag, huru obetydlig jag än är, har af Gud, min Fader, fått ett verk att fullborda i världen. Äfven min själ är en liten ljuspunkt i den stjärnesådd, som Herren utstrött öfver andevärldens firmament; och han har sagt till henne; detta är din bana; gå henne för min skull och för att min vilja måtte ske; jag skall själf ombesörja, att din bana stämmer in i evighetslifvets harmoni."

Pontus Wikner. “Människans förblifvande lycka består ej i att förvärfva något, utan i att offra sig själf, för hvad som är större än hon själf, för värden, som äro större än hennes individuella lif: för sitt land, för mänskligheten för Gud“. — — —

R. Tagore.

En del människor ha den uppfattningen, att lagen står i motsats till glädjen, förväxla rus med glädje och det finns många i vårt land som föreställa sig, att handlingen står i motsats till friheten. De mena, att arbetet, såsom liggande på det materiella planet, innebär en begränsning af själens frihet. Men vi måste komma ihåg, att, liksom glädjen tager sig uttryck i lagen, så finner själen sin frihet

i handlingen. Det är emedan glädjen ej kan gifva sig uttryck endast genom sig själf, som den har behof af lagar, som äro utanför den. På samma sätt är det emedan själen ej kan finna friheten inom sig själf, som den har behof af yttre handling. Människans själ är ständigt i färd med att genom sin verksamhet befria sig från sina egna stängsel; hade så ej varit fallet skulle den ej kunnat fullgöra något frivilligt arbete.

Ju mera människan handlar och aktualiserar hvad som förut var latent hos henne, ju närmare bringar hon det

aflägsna futurum. Genom denna aktualisering gifver människan sig själf en allt mer och mer utpräglad gestalt och ser sig själf allt klarare från ständigt nya sidor midt under sina skiftande verksam-hetsyttringar inom staten, inom samhället. Denna syn stärker friheten.

Friheten lefver ej i mörkret, ej i oklarheten. Det finns intet slafveri så fruktansvärdt som mörkrets. Det är för att fly undan detta mörker, som fröet kämpar för att spricka ut, knoppen för att blomma. Det är för att bli kvitt oklarhetens hölje, som våra tankar ständigt söka efter tillfälle att taga yttre form. På samma sätt skapar vår själ för att befria sig från oklarhetens dimma och för att komma ut under fri himmel oaflåtligt åt sig själf nya fält för handling och är ifrigt sysselsatt med att uttänka nya verksamhetsformer, äfven sådana, som ej ärobehöfliga för det jordiska lifvets ändamål. Och hvarför? Emedan den eftersträfvar frihet. Den vill se sig själf, lära känna sig själf.

Då människan undanrödjer den pestbringande djungeln och skapar åt sig själf en trädgård, är den skönhet, hon på detta sätt frigör från dess fula hölje, hennes egen själs skönhet: utan att gifva den denna frihet utåt, kan hon ej göra den fri inåt. — — På detta sätt är människan ständigt sysselsatt med att genom handling frigöra sina krafter, sin skönhet, sin godhet, sin egen själ. Och ju bättre hon lyckas häri, desto större finner hon sig själf vara, desto större blir hennes själfkännodoms räckvidd.

Upanishaden säger: *Endast midt i arbetet kan du vilja lefva i hundra år.* Så tala de, som riktigt smakat själens glädje. De, som blifvit helt medvetna om själen, hafva aldrig talat i vemodiga tonfall om lifvets dysterhet eller om handlingens träl-dom. De likna ej den tynande blomma, hvars skaft är så svagt, att den faller af, innan den befruktats. De hålla fast vid lifvet med hela sin kraft och säga: “Aldrig gifva vi tappt, förr än frukten är mogon“. Deras oaflåtliga sträfvan är att uttrycka sig själfva i sitt lif och i sina verk. Smärta och sorg komma dem ej att förtvifla, de böjas ej till marken af sitt eget hjärtas sorg. Som segrande hjältar gå de med lyftat hufvud genom lifvet, seende sig själfva ochmanifesterande sig själfva med en själens allt starkare glans, under både glädje och sorg. Glädjen öfver lifvet håller jämna steg med glädjen öfver den kraft, som verkar byggande och nedbrytande i hela universum. Glädjen öfver solljuset, glädjen öfver den fria luften, en glädje, som blandar sig med glädjen öfver att lefva, kommer en enda ljuf harmoni att härska inom och utom dem. Det är dessa, som säga: *“Endast midt i arbetet kan du vilja lefva i hundra är“.*

Denna lifsglädje, denna arbetsglädje hos människan är absolut sann. Det gagnar till intet att säga, att den är ett själf bedrägeri; att om vi ej befria oss därifrån, vi ej kunna komma in på själfkännedomens väg. Det tjänar ej det minsta till att försöka lära känna det oändliga afsides från handlingens värld.

Det är ej sant, att människan är verksam af tvång. Om det å ena sidan finns tvång, så finnes det å den andra njutning; å ena sidan sporras handlingen af behofvet, å den andra sträcker den sig mot sin naturliga fulländning.

Detta är grunden till att människan, efterhand som kulturen skrider framåt, ökar sina förpliktelser och det arbete, som hon frivilligt utför för egen räkning. Man skulle ha trott, att naturen gifvit henne fullt upp att göra för att hålla henne sysselsatt, att den i själfva verket höll på att jäkta henne till döds med hungerns och törstens piska — men nej. Människan anser ej detta varatillräckligt; hon kan ej gifva sig tillfreds med att endast utföra det arbete, som naturen föreskrifver henne liksom fåglar och vilddjur. Hon måste öfver-träffa alla, äfven i verksamhet. Ingen varelse har att arbeta så hårdt som människan; hon har blifvit tvingad att uppsöka åt sig ett verksamhetsfält inom samhället; och på detta område är hon ständigt sysselsatt med att bygga upp och rifva ned, att stifta och upphäfva lagar, att hopa massor af material och att oafbrutet tänka, söka och lida. På detta område har hon utkämpat sina väldigaste strider, vunnit ständigt nytt lif, gjort döden ärofull; och långt från att undfly mödan, har hon frivilligt och oaflåtligt tagit på sig bördan af nya mödor. Hon har upptäckt den sanningen, att hon ej är en hel människa, så länge hon stannar kvar inom sin omedelbara omgifnings inhägnad, att hon är större än sitt närvarande, och att, hur bekvämt det än må vara att stanna kvar på samma plats, lifvets hämmande kommer henne att förfela sin sanna uppgift och det verkliga målet för sin tillvaro.

Denna stora förstörelse kan hon ej underkasta sig, och följaktligen sträfvar och arbetar hon för att växa sig större

genom att öfverskrida sitt närvarande, för att blifva det, som hon ännu ej är. I detta födslo-arbete ligger människans ära, och det är, emedan hon vet det, som hon ej sökt inskränka sittverksamhetsfält, utan oaflåtligt är sj^sselsatt med att utvidga gränserna härför. Stundom vandrar hon så långt, att hennes arbete tenderar att förlora sin mening, och hennes rusande från och till skapar farliga hvirfvelströmmar omkring skilda medelpunkter — hvirfvelströmmar af självfviskhet, af högmod öfver vunnen makt. Och dock finnes, så länge strömmens styrka ej gått förlorad, ingen fara; hindren så väl som det slagg, hennes verksamhet afsätter, aflägsnas, den starka farten korrigerar sina egna misstag. Endast då själen sofver i stagnation, vinna dess fiender en öfvermäktig styrka, och hindren bli allt för stora för att kunna besegras. Därför ha våra lärare varnande inpräglat hos oss, att vi måste lefva för att arbeta, att vi måste arbeta för att lefva; att lif och arbete äro oskiljaktigt förbundna med hvarandra.

Det är just det karaktäristiska för lifvet, att det ej är fullständigt i sig själf; det måste gå utom sig själf. Dess sanning ligger i en förbindelse af det inre och det yttre. För att lefva måste kroppen bevara sina skilda relationer med det yttre ljuset och den yttre luften — ej endast för att vinna lifs-kraft, utan äfven för att manifestera densamma. Betänk hur fullt upptagen kroppen är af sitt eget inre arbete; hjärtslagen få ej stanna en sekund, magen, hjärnan måste oupphörligt arbeta. Och dock är detta ej nog; kroppen är i yttre måtto rastlöst verksamhela tiden. Dess lif leder den till en ändlös växling af yttre arbete och lek; den kan ej vara tillfreds med att dess inre maskineri fungerar och finner den fullkomliga glädjen endast i sin yttre verksamhet.

Samma förhållande med själen. Den kan ej lefva på sina egna inre känslor och inbillningar. Den har alltid behof af yttre föremål; ej endast för att få näring för sitt inre medvetande, utan för att häfda sig själf i handling, ej endast för att mottaga, utan äfven för att gifva.

Sanningen är, att vi ej kunna lefva, om vi dela honom som är sanningen själf, i två delar. Vi måste hafva vår boning i honom i inre såväl som i yttre måtto. Från hvilken sida vi förneka honom, bedraga vi oss självfva och ådraga oss förlust. *Brahma har ej öfvergifvit mig därför vill jag ej Öfvergifva Brahma.* Om vi säga, att vi finna honom endast genom inre beskådande och utesluta honom från vår yttre verksamhet, att vi erfara honom genom kärleken i vårt hjärta, men ej dyrka honom genom yttre tjänande; eller om vi säga motsatsen och förfalla till en motsatt ytterlighet, skola vi likaledes gå mot vår undergång.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det är endast då vi helt underkasta oss sanningens tvång, som vi helt vinna frihetens glädje. — —Glädjen härskar, då allt vårt verk blir vägen till föreningen med Brahma; då själen upphör att ständigt kretsa kring sina egna önskningar; då vår självfupp-offring blir allt mer och mer energisk. Då ha vi vunnit fulländningen, då ha vi vunnit friheten, då kommer Guds rike till denna värld. — — —

Vi måste offra oss självfva i en mångfaldig, mot skiftande mål riktad verksamhet. — — — “*Gud är världsalltets begynnelse och ände* — och för vårt arbete är han källan och ingifvelsen, han är dess mål, därför är all vår verksamhet genomändad af frid och godhet och glädje.

Upanishaden säger: *Kunskap, makt och handling äro hans natur.* Det är emedan denna natur ännu ej blifvit vår natur, som vi söka skilja glädjen från arbetet. Vår arbetsdag är ej vår glädjedag — därför vilja vi hafva en särskild helgdag; ty eländiga som vi äro, kunna vi ej finna vår helgdag i .vårt arbete. Floden finner sin helgdag i sitt framåtilande lopp, elden i sin lågas flammande, blommans doft i sin spridning i rymden; men i vårt dagliga arbete finnes ej någon sådan helgdag för oss. Det är emedan vi ej släppa till oss självfva, emedan vi ej gladt och helt gifva oss hän åt vårt arbete, som detta öfver väldigar oss.

O, du som gifver dig själf! Låt vid åsynen af dig såsom glädjen våra själar flamma upp emot digsåsom elden, strömma emot dig såsom floden, genomtränga ditt väsen såsom blommans doft. Gif oss kraft att älska, att älska helt, vårt lif i dess glädje och sorg, i dess vinster och förluster, i dess upp-höjelse och fall. Låt oss få styrka nog att helt se och höra världsalltet och att arbeta med hela vår kraft där inom. Låt oss lefva helt det lif, du gifvit oss, låt oss dristigt taga emot och dristigt gifva. Detta är vår bön till dig. Låt oss en gång för alla kasta ifrån oss den dåraktiga tanken, som vill göra din glädje till något, som är skildt från handling, till något svagt, formlöst,

hjälplöst. Hvarlielst bonden bearbetar den hårda jorden, där strömmar din glädje ut i sädens grönska, hvarhelst människan rödjer undan de ogenomträngliga skogarna, jämnar den steniga marken och bereder sig själf ett hem, där utvecklar sig din glädje i ordning och frid.

O, världsalltets store arbetare! Vi bedja dig att låta den oemotståndliga strömmen af din allverkande energi komma likt vårens mäktiga sunnanvind, låt den komma frambrusande öfver människolifvets vida fält, låt den föra med sig många blommors doft, många skogslands sus, låt den bringa ljuflighet och sång . åt vårt förtorkade själslifs öken. Låt våra nyvaknade krafter ropa efter obegränsad fullkomning med blad och blommor oGh frukt.

Rabindramth Tagore.

Ur Tolstoys dagbok.

“Alla äro vi ense om att vi icke lefva
såsom vi skola och såsom vi kunde lefva."

Leo Tolstoy.

“Man bör sätta största värde icke på att
lefva, men på att lefva väl“.

Platon.

Lifvets mening är endast en: att du fullkomnas, att din själ blir bättre. “Varen fullkomlige såsom eder Fader i himmelen är fullkomlig.“ — — —

Lifvets mening uppenbarar sig för människan när hon inom sig erfar sitt gudomliga väsen inneslutet i hennes kroppsomhölje. Denna mening består däri att detta väsen i och med att det sträfvar efter sin frigörelse, utvidgandet af kärlekens område, samtidigt utför Guds verk, som består i realiserande af Guds rike på jorden. — — — Att lifvets mål är fullkomning, den dödliga själens förädling är rimligt redan på den grund af den omständigheten, att hvarje annat mål i betraktande af dödens visshet är meningslöst — hvarje lif som icke har tjänandet af Gud som mål är meningslöst. — — —

Att fullkomna sig betyder att närma sig den

lifsgrund som icke känner till någon tid och därför icke heller döden, det vill säga att allt mer och mer öfverflytta jaget från det kroppsliga till det andliga området. — — —

Ett andligt lif betyder att man ser sambandet mellan orsak och verkan i andens värld och låter detta samband bli bestämmande för lefvernet. Materialisterna se icke detta samband och ta det därför icke till ledstjärna för sina handlingar. De låta det fysiska orsakssammanhanget vara normgifvånde, detta sammanhang som är så komplicerat att vi aldrig äro fullt på det klara med det, efter som hvarje verkan är verkan af en verkan. Den yttersta grunden är alltid af andlig natur. Detta är detsamma som Epikte fc säger när han förebrår människorna för att de äro mycket uppmärksamma när det gäller företeelser i den yttre världen — saker som icke stå i vår hand — men ouppmärksamma när det är fråga om företeelser af inre art — företeelser som äro i vår makt. — — —

Själen, den andliga verkligheten kan lefva antingen så att säga i sin medelpunkt eller i sin periferi. I det förra fallet känner den inga gränser, i det senare fallet har den en ständig sjuklig förnimmelse af sina gränser. Och

räddningen från detta tillstånd vinnes genom att man erkänner den materiella världens overklighet drar sig tillbaka från gränserna,koncentrerar sig inåt. — — — Gud kan man förstå och känna först när man klart fattat att det materiella icke är reellt. — — — Människorna äro sända till världen för att utföra Guds verk — men människorna framlefva sitt lif utan att uppfylla sin bestämmelse. — — —

Hur svårt är det icke i själfva verket att lefva för Gud. Man tror att man lefver för honom, men så snart lifvet trycker, uppgifver man det stöd vid hvilket man höll fast, och man känner att Gud icke är i en och man faller. — — — Hvilket uppenbart misstag att lefva för jordiska mål! — — — Det ges icke tillfredsställelse för dem som lefva för världsliga mål bland människorna, icke för dem som lefva för det andliga målet ensamma. Tillfredsställelse vinnes först när människan lefver för att tjäna Gud bland människorna. — — —

Lyckan är ett tillfredställande af fordringarna hos en människa som från födelsen till döden lefver blott i denna världen. Det goda är tillfredställelsen af fordringar af den eviga verklighet som lefver i människan. — — — “Man kan icke tjäna Gud och mammon“. Tjänandet af mammon — hvarje slags fåfänglighet — utgör ett hinder för tjänandet af Gud. Tystnad, ensamhet, till och med ledsnad är ett nödvändigt villkor för att man skall tjäna Gud. — — — Det är märkvärdigt hur inskränkta och otacksammavi äro. Gud har inrättat vårt lif så att han rest hinder på alla oriktiga vägar, så att han drifver oss tillbaka från de falska, farliga stigar som leda till fördärf och lidande och han vill föra oss in på den enda fria vägen som skänker oss glädje, kärlekens väg. Men vi gå likväl icke den vägen, utan beklaga oss öfver att vi lida af de rön vi göra på lögnens och fördärfvets gångbana.

Allt hänger på tanken. Tanken är alltings början. Med tanken kan man styra. Och därför kommer det vid fullkomningsverket först och främst an på att man arbetar på tankens fullkomning. — — —

För en människa, hvilken allvarligt och uppriktigt betjänar sig af sitt förnuft är det uppenbart att alla ting äro fördolda. Det är endast ett som för henne ter sig förnuftigt: att lefva för att uppfylla Guds fordringar samt de fordringar som hennes samvete och hennes högre natur uppställa. Om man uttycker detta med hänsyn till tiden, blir det så att det är människans uppgift att lefva på ett sätt som bereder hennes själ för dess öfvergång till en bättre värld. Om man uttrycker det utan hänsyn till tiden blir det, att människans uppgift är att anknyta sitt lif till dess tidlösa ursprung, till det goda, till kärleken, till Gud. — — — Människan kommer under en gifven period af sin utveckling till insikt om sitt lif. Hon ser att allting omkring henne lefver iovetenhet om sitt lif — på samma sätt som hon själf gjorde innan hennes förnuft vaknade. Nu fattar hon, sedan hon kommit till insikt om sitt lif, den kraft som skänker lif åt hela världen och känner sig sammanfalla med denna kraft. — — — När en människa vaknat till förnuftigt medvetande om sig själf känner hon lifvet inom sig, det vill säga åtrån efter lycka. — — — Detta samma förnuft som människan vill bruka för att uppnå lycka åt sig själf, visar henne att denna lycka är ouppnåelig, att den går till spillo till följd af de ofrånkomliga tal-lösa motigheter och lidanden som hota människan och huvudsakligen till följd af de oundvikliga sjukdomarna som möta i lifvet, sjukdomar, lidanden, ålderdom och död. Och hur människan än försöker öfverflytta sin sträfvan på andra varelser undgår hon icke att märka, att alla dessa enskilda individer på samma sätt som hon själf duka under för lidanden och död och kunna lika litet som hon uppnå det verkliga lifvet. — — —

Mottag de kroppens njutningar som möta dig på din väg med tacksamhet, blott de icke äro syndiga eller icke stridande mot ditt medvetande, och icke förorsaka lidande. Ansträng din vilja, bruka din. frihet endast när det är fråga om att tjäna Gud. — — Man får icke upphöra att vaka öfver sin vilja, det vill säga somna in. — — —Hvar och en af oss är i den belägenheten att vi med ellor mot vår vilja måste vara sysselsatta, arbeta. Alla äro vi i redet. Frågan är bara: hvilket rede?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Mitt jag utgör en såg som rör sig af sig själf, en lefvande skovel, och lifvet går ut på att hålla dess egg ren ocli skarp. Arbeta skall den och arbeta behöfver den. Att hålla eggen skarp och hvässa den alltmera, det är fullkomna sig själf i allt högre grad.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det är egendomligt att så många människor so någonting olösligt i det ondas problem. För mig existerar icke hela frågan. Det står fullkomligt klart för mig nu att det, som vi kalla det onda, är ett godt, hvars följder vi ännu icke se. — — —

Man bör komma ihåg när man har det svårt att det jag upplefver är just livad som af setts för mig och att det tillfälle som blifvit mig gifvet icke upprepas, att jag i alla fall förunnats lyckan att kunna göra hvad Gud vill. — — — Ske icke min vilja utan Din, må , det icke gå som jag vill utan som Du vill. — — — Fader hjälp mig att jag må göra endast Din vilja. — — — När allt känns tungt, när det är någonting som plågar dig, tänk då på att det som det kommer an på i lifvet är lifvetsjälft, och strax skall du erfara lättnad, hugnad och glädje. På samma sätt som den rike fröjdar sig när han samlar sig rikedomar skall äfven du fröjda dig när du inriktat ditt lif på detta enda. För att nå dit hän finnas inga hinder. Allt som ser ut som sorg och motigheter i lifvet blir för dig en fast trappafsats som af sig själf skjuter sig under dina fötter så att du höjer dig. Om du är mäktig verksamhet, låt den då bli kärleksverksamhet. Om du saknar krafter, om du är svag, låt då svagheten ge uttryck åt din kärlek. — — — Man skall tjäna Gud och människor. — — —

Konstens hufvudmål, om det finnes konst, och om den har något mål, är att förkunna sanningen om människans själ, att få sådana hemligheter klargjorda, hvilka icke kunna klarläggas med några få ord. Häri ligger just konsten. Konsten är ett mikroskop som konstnären inriktar på sin själs hemligheter hvilka gemensamma för alla uppvisas för människorna. — — —

En af de mest plågsamma andliga lidandena är att människorna icke förstå en, och man känner sig hopplöst ensam om sina tankar. En tröst är att veta att det som människorna icke förstå, det förstår Gud.

— — — — — — — — — — — — — — —

Hur svårt är det icke att vara människorna till lags: den ena fordrar det och den andra det, ochde ha äfven kraf på mitt förflutna oeh mitt tillkommande lif. Men Gud är alltid densamma och hvad han önskar af mig är endast ett, att Hans fordringar gälla endast mitt närvarande lif, att jag skall utföra hans vilja nu. Hvad som har varit har farit och hvad som skall bli — det hör icke mig till, egoismen, hela det egoistiska lifvet, har rum endast till dess förnuftet vaknat. Så snart förnuftet vaknat är egoism berättigad endast i den mån den är oundgänglig för självfuppehållelsen, som ett nödvändigt verktyg genom hvilket man tjänar människorna. Det fasansfulla är att man använder det för att tjäna sig själf.

Människan hänger sig åt egoismens illusion, lefver för sig själf — och lider. Hon behöfver endast lefva för andra och lidandet minskas och hon erhåller det som är bättre än denna världens goda: människornas kärlek. — — —

Du tror att du är ensam och lider af din ensamhet. Men du står icke blott i rapport med andra, du är ett med alla. Endast konstlade hinder, möjliga att aflägsna, skiljer dig från dem. Aflägsna dem och du är ett med dem. Att i mån af förmåga aflägsna hindren är just vår uppgift i lifvet. — — —

När du hyser en ofördelaktig känsla gentemot en medmänniska, beror det på något som du icke känner till. Men du måste lära känna din medmänniska —känna motiven till den handling som är obehaglig för dig. Och när du förstått den fullt kan du icke vredgas på henne, lika litet som du kan vredgas på en fallande sten. — — —

Man bör tjäna andra och icke sig själf redan af den grund att tjänandet af andra betyder ett mål och man därigenom kan handla förnuftigt — men att tjäna sig själf, saknar mål, ju mer man tjänar sig själf, desto sämre är det. — — —

Vårt eget jag, fordringarna hos detta jag vålla oss lidande och alla veta vi att enda sättet att icke lida genom jaget är att glömma det. Vi söka läkedom i förströelser, vi syssla med konst, vetenskap m. in. men verklig läkedom finna vi icke. Gud har inrättat det så att det endast finns ett läkemedel tillförlitligt och ständigt till hands, nämligen omtanken om andra, tjänandet af vår nästa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi beklaga oss öfver andlig depression. Men sådan är oundviklig. Människan kan icke ständigt stå på en höjd till

hvilken hon stundom förmår svinga sig upp. När hon är på höjden , af sig själf hypnotiserar hon sig för den tid hon är deprimerad och när hon är deprimerad handlar hon med tanke på hvad som skall uppenbara sig för henne när hon står på höjden af sig själf. Man har endast att nyttja sina tider af lyftning och att hypnotisera sig själf. — — —All olust och allt, kominer sig däraf att jag böjts ned och bökar i stoftet. Det höfves mig blott att jag rätar på mig i hela min längd för att allt obehagligt, allt enerverande icke blott skall försvinna, utan att jag jublande skall höjas öfver min mänskliga svaghet. — — —

Endast om man lefver utan tanke på det förflutna och det tillkommande lefver man ett verkligt fritt lif utan hinder. Missbelåten, beklämd är man 0111 man tänker på det som varit (förolämpningar, mot-hugg, egna svagheter till och med) och likaså om man spekulerar öfver framtiden. Detta kommér att inträffa, eller detta inträffar icke. Blott i ett moment förenas man med Gud och lefver sitt gudomliga verklighetslif i det närvarande. Alltid när man brukar sitt förnuft för att räkna ut hvad som skall komma känner man sig svag, tillintetgjord. Men när man brukar det för att göra dens vilja som sänt en hit känner man sig mäktig och fri. — — — “Söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet så skall allt annat falla Eder till. “

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När du lider bör du gå in till dig själf, icke söka efter tändstickor utan släcka det ljus som brinner och som hindrar dig från att se ditt sanna jag. — — Här några recept när du lider: Tänk på att du många gånger förut lidit af detta onda med hvilketdu identifierade ditt jag: lustar, egennytta, begär, fåfänga. Tänk på att det gått öfver och att du icke mer kan återfinna det jag som tidigare led. Det är icke du som lider, utan den lidelse du oriktigt identifierade med dig själf. När du lider kom ihåg att det du lider af icke är något obehag som du kan önska vara fri ifrån, utan lifvets möda, det värf du är förelagd att fylla. När du önskar dig befriad härifrån, gör du detsamma som en man hvilken tar upp plogen ur den hårda marken — lyfter upp den just där den skall skära. Tänk vidare på i det ögonblick du lider, att om det i de känslor du hyser finnes ondska, så har lidandet sin rot i dig själf. Förvandla ondskan i kärlek och lidandet upphör. —

Lifvet är offer. Det som förtretar oss och synes oss vara hinderligt för uppfyllandet af vårt värf i lifvet är just hvad vi ha att öfvervinna, är vår hufvuduppgift i lifvet. — — —

Hundratals gånger har jag sagt mig själf och skrifvit: Den enda räddningen från alla sorger ligger i medvetandet att vara nedsänd hit och i tanken huruvida jag uppfyllt det för hvilket jag sändes. — — Lidelsen, som är orsaken till det största eländet, söka vi icke tysta ned, dämpa, utan komma den att blossa upp på allt sätt. Sedan beklaga vi oss öfver att vi lida. — — —Vi tryckas ned af sjukdom. Men sjukdom är oundviklig, ett oundgängligt lifsvilkor. Endast den eller icke den ensam, men sjukdomen är ett af de viktigaste och för alla gemensamma villkoren, bereder oss för döden, d. v. s. för öfvergången till ett annat lif. Därför är den äfven sänd till alla: till barn, vuxna, åldringar, döden kan ju komma i alla åldrar. Vi tryckas ned af sjukdomen, men att den trycker ned oss bevisar endast att vi icke lefva så som vi borde. Under detta jordelif ha vi att lefva äfven ett evighetslif, men vi lefva blott det tidliga lifvet.

Sjukdomen är en förberedelse för öfvergången, och att knota öfver sjukdom är detsamma som att uttala sitt ogillande öfver väderleksförhållanden. Vi böra taga den i vår tjänst men icke knorra öfver den. Det är santått de som endast leka i lifvet kunna förtretas öfver en regnskur, men den som lefver ett allvarligt lif gläder sig. Dessutom: det är icke blott sjukdom, utan äfven nedstämdhet, svikna förhoppningar, sorger, som hjälpa till att lösa oss ur det som hör världen till och underlätta öfvergången till ett nytt lif.

O, att man intet ögonblick ville glömma döden, för hvilket vi när som helst kunna falla offer. Vi borde komma ihåg att vi icke stå på ett jämnt plan — — — för att tro på odödligheten måste man föra ett odödligt lif redan här, d. v. s. lefvaicke inom sig själf utan i Gud, icke för sig själf utan för Gud. — — — Jag tänker på döden och det besynnerliga i att människor icke vilja dö, ehuru ingenting håller dem kvar, och jag kominer att erinra mig fångar som så lefva sig in i fängelseförhållandena att de icke vilja utan till och med frukta friheten. Så ha också vi vant oss vid lifvets fängelse ock hysa rädsla för att komma i frihet. Vi äro hitsända för att göra Guds gärning. Men hur

väl passar icke här liknelsen om tjänaren som i sin herres frånvaro, i stället för att göra livad han blifvit ålagd, förskingrar sin herres egendom. — — —

Döden är öfvergången från ett medvetande tillstånd till ett annat, från en föreställning om världen till en annan. Det är som förflyttades man från en scen med tillhörande dekorationer till en annan. I öfvergångsmomentet fattar man att det som man höll för verklighet blott var föreställning, och vi öfvergå från en föreställning till en annan. Vid tiden för öfvergången upptäcka vi eller känna vi åtminstone den renaste verkligheten. Till följd häraf är dödsögonblicket så viktigt och dyrbart. — — —

Vi äro förelagda att vandra denna stupande stig och under vår vandring bevara det ljus som blifvit oss anförtrott. Allt hvad vi kunna göra är att hjälpa hvarandra på färden för att bära detta ljus. Menvi hejda oss, stöta till hvarandra och släcka ut vårt och andras ljus. — — —

Lifvets betydelsefullaste akt är jagets upptäckande, och följderna häraf kunna blifva de mest välsignelse-bringande eller de mest förfärliga, beroende på hvad jag-medvetandet riktar sig på kroppen eller anden. — —

Om man endast alltid ville komma ihåg att lifvet icke har någon annan mening, att det icke finns något annat sätt att erfara glädje än genom att uppfylla Guds vilja. Och hur lugnt och glädjerikt blir icke lifvet 0111 man uppfyller Hans vilja! Under tider af sjukdom uppfyller man Guds vilja genom att bereda sig för öfvergången till den nya tillvarelse-formen. — — —

Att dö är att växla medvetande, ett växlande af det som jag känner utgör mitt egentliga jag. Och därför har fruktan för döden sin rot i en förfärlig villfarelse. Döden är någonting upplyftande som väntar vid hvarje lifs gräns. Lidandena äro sända människorna för att de skola hållas tillbaka från döden. Annars skulle de, sedan de genomskådat lifvet och döden, sträfva mot döden. Döden får man icke närma sig på annan väg än lidandets. — —

Hvad du än sysselsätter dig med, var alltid redo att öfvergifva det. Inrätta dig så att du kan. lösgöra dig när som helst. — — — Döden betecknar förintelsen af de organ med hvilka jag fattar världen.Den är ett krossande af den ruta genom hvilken jag betraktat världen och ett ersättande af denna med en annan. — — — Döden innebär blott en omgestaltning, en annan afgränsning från världen, en ny personlighet. —

Man måste öfvervinna döden, eller icke döden utan fruktan för döden, som beror på att man icke rätt fattar lifvet. Om man blott fattar lifvet rätt och dess oundvikliga slutmål döden, upphör man att frukta för den och att göra motstånd mot den. Och när man upphört att frukta den, upphör man att tjäna sig själf, en dödlig, och börjar tjäna den odöd- lige, Gud, från hvilken man kommit och till hvilken man skall återvända. — — —

Leo Tolstoy.

“Ej för den vise står dödens rörande bild som en skräck och ej som ett slut för den fromme,— — —*

J. W. v. Goethe.

“Jag skulle på inga villkor vilja undvara lyckan att tro på ett kommande lif; ja, jag skulle nästan vilja säga att de äro döda också för detta lif, alla de som icke hoppas på ett kommande.“ — *“Det är alldeles omöjligt för en tänkande varelse att föreställa sig ett icke-varande, ett upphörande af tankar, och i den meningen bär enhvar odödlighetsbeviset inom sig själf.“* —

“Med fullständig ro motser jag döden, ty jag har den fasta öfvertygelsen att vår själ är ett väsen af oförgänglig natur.“

J. W. v. Goethe.

*

Dödens mening.

“Död“ hvilken värld full af smärta ligger icke i detta lilla ord! Det är ett tveeggadt svärd, som i det att det fäller hvad vårt hjärta hänger vid, tränger in i vårt bröst så att det svartnar för ögat och världen synes mörk . . . Blott ett ord, kort som detta, gifver upprättelse, tillhviskar oss hjälp ^ blott ett; “Gud“. *H. C. Andersen.*

“Du väsen för en dag, som sträfvar några timmar, din själ skall icke dö, din gråt skall få ett slut.“

William James, själsforskaren, som vägledt så. många moderna människor i själslifvets underjordiska värld, begärdo på sitt dödsläger att än en gång få se Pascals dödsmask. Inför det ansiktet, bakom hvilket tro och tänkande kämpat en af vårt släktes hårdaste strider, låg han länge forskande i stilla begrundan. Gråtan han gått efter i långa år låg nu inom gränsen af få timmar. Han hade kommit fram till den mörka port, dit alla vägar bära. Hvad låg där bakom? Det var som ville han tvinga svaret fram ur själfva marmorn. Ar icke detta en bild afvårt släkte just nu? Döden har så våldsamt trädt innanför vår tillvaros gräns. Många förhärda sig, vänja sig vid liklukten och sätta upp ett fräckt ansikte. Men för allt fler bli omvägarna stängda, och de stå inför dödens dörr med en allt hetare längtan att med sin visshet komma därbakom.

För allt fler uppgår den enkla sanningen, att om döden icke har någon mening, så har icke heller lifvet någon mening. Är döden en upplösning utan att vara en lösning, då tål heller icke lifvet att beskinas af vårt förnuft. Bär döden tillbaka till det opersonligas rike, då är vårt lif dömdt såsom männi-skolif, och förgäfves skola vi i längden kunna hålla uppe illusionen af en människovärdighet i djupare mening.

En växt kan lefva för att vissna, ett djur kan lefva för att dö — en människa kan endast lefva för att lefva.

Döden uppenbarar sin mening endast för den som har mod att gå den till mötes. Yi måste blifva aktiva åt döden till. Yi måste möta döden, innan döden möter oss. Det är värdigt oss såsom människor. Det får icke gå oss, som deltagarna i de gamla dödsdanserna, där döden öfverraskar de intet ondt anande såsom en fiende, som öfverlistar. Döden får icke komma bakifrån och falla oss i ryggen — med öppna ögon skola vi gå emot den. Detta är*mot* naturen. Naturen skyggar för döden — men det är med själen, ty själen vill bortom döden. Redan lifvet här nere måste bli ett lif bortom döden, ett lif, som passerat döden. Den gamla människan måste dö. Vi måste begrafvas, innan vi begrafvas. Endast det hos oss, som öfverlefver döden, är värdt att härska i vårt lif. Dödens första gåfva är urskiljningens gåfva. På kyrkogården, vid en öppen graf eller eljest, då döden andas på oss, hjälper den oss att blifva rätta värderare och urskiljare. Stort blir stort, smått blir smått — det väsentliga får sin klang och glittret bleknar.

Döden är den store utjämnaren. Jordens olikheter, de gjorda och tillgjorda olikheterna, försvinna. —

Dödsupplefvelsen och dödstanken lossa jordens bindslen. — Det finns en period af ungdomslifvet, då dödstanken är en förtrogen gäst. Människan står i den bräckliga öfvergången till utmognad. Hon har ännu icke tagit sin verkliga värld i besittning — och hennes drömmar och ideal ha ingen dragning till jorden. Det kännes henne snarast lätt att dö, och hon önskar kanske stundom dö. Det är hos henne icke själens trotsande på evigt lif — nej snarare ligger öfver hennes värld den blida förgängelsens slöja såsom hos den gamla romantiken. På hennes graf tänker man sig den brutna pelaren medmurgrönan. Det blir väl gärna ett panteistiskt drag i denna längtan. Personligheten har ej hunnit få den viljans slutenhet, den själens fasthet som kräfver sitt lif för sig. — — —

Denna ungdomens hemlängtan, denna naturfödda, blida förgängelsestämning, som hos de flesta blir en episod, låter oss möjligen ana ett stycke af dödens ärende, till oss. Denna vemodiga längtan att få slockna ut en vårkväll

för en smäktande västan är dock ännu passivitet. Vi ha kräft aktivitet mot döden till. Vi vilja träda den till mötes för att den må lära oss en hård men nödig läxa för lifvet. Hvart för oss döden, om vi så möta den? Den hjälper oss ur den illusion, som under medverkan af våra sinnen behärskar natursidan af vårt väsen. Den rifver slöjan, som skymmer. Den sliter bojan, som binder.

Mammon släpper mig. Intet har jag fört hit — intet skall jag föra hädan. Jag kan ej förlora af det jordiska mer än jag förlorar i döden. Genom dödens dörr ser jag in i en värld, där penningen förlorat sitt värde. En underlig värld. Det sista jag kan få för mitt guld är grafstenen. Sedan gälla andra värden.

Begäret att komma fram, hungern efter gillande släpper mig. Hur kunde jag nyss springa som ett barn efter utmärkelser och framgång?

All jordisk fruktan släpper mig. ty all sådan fruktan bottnar i dödsfruktan, Fruktan för människors dom,för det försmädliga småleendet — fruktan för smärtan och besväret, fruktan för hot och hat, fruktan för att misslyckas — all fruktan ger sig. Ty smärtan kan ju ej följa mig längre än till dödsminuten.

Jag blir ärlig inför döden. Hvad tjänar det till att här söka förställa sig. Mitt ansikte blir själens rena spegel. Alla påtagna miner slätas ut. Humorn får en dragning åt det bistra. Ofattlig blir människornas viktighet, där de med komiskt allvar spela sina roller. Man ser på dem med badarens ögon. Då kläderna falla af och ämbetsminen kommer bort, är excellensen icke mycket förmer än gatsoparen, och den enes skelett skall man i grafven fåfängt söka att med afseende på förnämlighet skilja från den andres.

Och hvad tjänar det nu till att hata? Hvad hvar det vi tvistade om? — Det syntes så stort, det blåstes upp och blef så viktigt. Vi ha annat och större att tänka på nu.

Såsom en multnande klädnad faller allt detta af mig. Mullens illusioner släppa mig.

Välsignad vare därför döden — befriaren! Välsignad vare döden — sanningssägaren! Välsignad vare döden — den store utjämnaren. Han är vis, döden, ty han har ett öga mot evigheten.

“Bojor vi draga af den lott vi ärfva Lustar oss jaga, frestelser omvärfva““Begärens och stormarnas ilar Och jordiska sorgen och fröjden De störa ej stoftet, soia hvilar Ej anden, som lefver i höjden“ de störa allt mindre den som dödt, förrän han dör.

*

Hvart för döden en människa, som så möter den? Den kan föra fram till den upplefvelse, som bor ordet: Herre, när jag hafver dig, frågar jag efter himmel och jord intet.“ Det jordiska släpper — men själen blir fri. Själen får sin makt och söker sin värld och sitt eviga fäste. Jag går i dagens sysslor stundom med en underlig känsla af att vara helt bortom dem. Jag står i de mest pressande situationer — men spänningen ger sig för ett stort lugn. Mäktiga händelser torna upp sig i min värld. Portarna till nya tider sprängas under släktets kvidan och larm. Jag ser det — jag borde rifvas med — jag borde bäfva. Men jag bäfvar icke. Hvad betyder denna historia i evigheten? — Jag skall vara trogen. Jag skall gå i min syssla och göra mitt bästa. Gud vill ju ha det så. En större historia sker i själarnas djup — men där styr Han.

“Stilla är hans gång och säker Som hans milda stjärnors gång Våra hjärtans sår han läker Löser våra bördors tvång“.Jag skulle kunna skiljas från det alltsammans, om det vore i dag — med vemod kanske, men ej mer. Jag har vänner, men jag älskar ingen så högt, att jag ej kunde stilla lösa min hand ur hans. Och på något sätt behåller jag väl det som varit något djupare värdt. Blott Gud ej släpper mig — blott jag djupast i mitt väsen återfinner denna grund, som då jag berör den återger mig all trygghet. *Han är den omistlige.*

Socrates’ bild träder fram. Han hade ock löst sig från jordens band. Och gick bort utan sorg. Såsom han säger i Phaidon: “Af dessa orsaker bör man vara vid godt mod med afseende på sin själ, som under sitt lif har sagt farväl åt de sinnliga njutningarna och kroppens tjänst, i den tron att de äro något för honom främmande och snarare göra honom ondt än godt; som i stället sökt sin mat i kunskaper och sanningens inhämtande och prydt sin själ ej

med en främmande utan med hennes egen prydnad: besinning, rättrådighet, sedligt mod, frihets- och sanningskärlek, och som så beskaffad afvaktar färden till Hades, beredd att resa, närhelst hans öde kallar honom“. Själen är här bunden vid det eviga goda, vid de eviga idealen, och då blir det lätt att lösa sig från det jordiska.

En modem människa af denna typ säger kanske hellre så: “Jag sträfvar redligt att göra det rätta,jag söker sanningen, jag tjänar mina bröder — sedan må det gå mig hur som helst. — När jag har sanning, rättfärdighet och det goda samvetet, så frågar jag efter himmel och jord intet — om Gud vet jag så litet."

Denna hållning är besläktad med den gammaltestamentlige sångarens — men dock en annan. Ty den som äger en lefvande Gud — icke blott de höga idealen — *han har ingen ro, förrän han återfunnit sin värld*. Han börjar oroas öfver att han älskar för litet. Kanske lösas jordens band så lindrigt, därför att han älskar så lindrigt. Kanske bäfvar han så föga i den prässande situationen, därför att han ej står där med blödande kärlek och ansvar, som är tungt nog? Ty så nödigt det är, att vi icke *låta* oss bindas vid det jordiska, så nödvändigt är det, att vi *binda* det jordiska vid oss. Skillnaden kan synas obetydlig — den är i självfva verket väsentlig. Det oroar mig kanske först, att jag så jämförelsevis lätt kunde skiljas från dem, som stå mig nära? På en punkt älskar jag af hela mitt hjärta: Gud. Hellre förintelse än Gudsöfvergifvenhet. Hällre kval än Gudsöfvergifvenhet. Hos Gud finner jag öfvervärldslig ro, frihet och frid. Där lyftes jag öfver hela situationens nöd och spänning: “Herre när jag hafver dig“ — just den starke kan säga så, den karge, bäraren af ett stort uppdrag, siaren på berget,ledaren i sitt ledarskaps ensamhet, tänkaren under sin stjärnerymd. Det är det manliga hjärtats stilla, stora ord inöfver själen: “Herre när jag hafver dig.“

Men Gud är kärlek, Gud är lif, Gud är hjärta. Den som lefver i Gud, han lefver med hjärtat. Men hjärtat vill älska, och kärleken kan aldrig isolera sig.

*

I korset möter oss döden i en på en gång innerlig och majestätisk uppenbarelse. Ingen har, såsom en modern tänkare påpekat, inför Socrates’ död kommit på ordet: Agnus Dei, Guds lamm. För Socrates löstes *lindrigt* jordens band. Kristi väg till korset gick genom Getsemane. Var det blott för sin egen själ han där kämpade? — Nej, bakom Getsemane låg den sista måltiden. Han hade gifvit lärjungarna sitt lif — men han hade ock tagit deras lif in i sig. “De i mig, jag i dem.“ — “Jag är vinträdet, I ären grenarna.“ — “I min faders hus äro många boningar, jag går bort för att bereda Eder rum.“

Mest gripande blir denna hans hjärtas bundenhet vid vårt arma släkte uppenbar inför röfvarna. Han hänger där som representant för det sjunkna. Han kan icke rättfärdiga sin tillvaro med något, som han är eller uträttar. Han finns där blott såsom ett föremål för kärlek. Det är hans *existens* — att få bli älskad och hjälpt. Och Jesus *släpper* honomicke. Han måste med in i paradiset såsom en underpant på allt hvad kärleken kräfver att få med sig in i Faderns rike. “Herre när jag har dig, så har jag ock bröderna — Herre, när jag hafver dig, så famnar jag himmel och jord.“ — “När jag blir upphöjd från jorden, skall jag draga alla till mig.“ — Döden får ej skilja, får ej utestänga. Endast då jag är viss på att ej behöfva lämna hvad hjärtat älskar i Gud och af Gud, kan jag dö med känslan af att döden är en fullkomning.

*

Jag skall gå naken till min graf, fattig på allt, som hört till min yttre existens. Men *rikt lastad* på innerlig, aldrig släppande kärlek skall jag gå öfver gränsen. Med hjärtats farkost hårdt lastad skall jag glida öfver dödsfloden. Bunden med tusen band skall jag gå in i den andra världen för att vara med Kristus i hans dragande af människor in i Guds triumferande rike. Tusen gyllene band binda oss vid helgonen. Tusen och åter tusen tysta krafter äro spända som draglinor mellan kyrkan härnere och kyrkan däruppe.

Hvilket ljus faller icke nu genom dödens springa in i vår värld! Vi skola samla skatter, som mal och rost icke förtära. Vi skola skaffa oss vänner genom den orätta Mammons goda, att de mottaga oss i deeviga hyddorna.

Huru förtynges då icke jordelifvet till väsentlighet! Huru återfå vi icke allt ur Guds hand. Vi vinna ingång i historiens hjärtelif, i den själarnas gemenskap, som är kyrkan i kyrkan. Och då jag står framför dödens dörr, blir dock skilsmässan kanske numera icke lätt. Döden skrämmer mig icke, och jag längtar att se Gud ansikte mot ansikte — men min hand släpper icke så lätt deras händer, som stå omkring mig. — Jag har icke älskat nog, jag har tappat bort många, jag kunde ha haft flera med mig, jag har icke hunnit hvad jag borde. Så blir min väg ända in genom döden en syndaförlåtelsens väg.
— — — — — — — — — — — — — — — —

O, Herre, Du som skänkte oss all fröjds, all smärtas råga; Som skänkte, hvad vi bittrast fått, och hvad vi pröfvat bäst. — O, skänk en enda gnista blott, en gnista af den låga, som burits genom jordens natt af dem, som älskat mest.“ *(B. Malmberg.)*
Manfred Björkquist.

Bakom förlåten.

“Kring lifvets soliga ö brusar dag ocli natt dödens ändlösa hafssång.“ *R. Tagore.*

“Vi skola en dag erfara att döden aldrig kan beröfva oss hvad vår själ förvärfvat, ty hennes förvärf äro ett med henne själf.“ *R. Tagore.*

Mänskligheten, säger Auguste Comte, består mera af de döda än af de lefvande. Vi, som nu lefva här, äro blott ett försvinnande fåtal mot alla dem, som tidigare skådat dagens ljus. Lifvet är en flyktig glimt som kommer och går. Den människomassa, som dagligen strömmar in och ut genom vår hufvudstad, är icke mindre i år än i fjol, men individerna hafva växlat. Stora gap skulle öppnats i massan, om icke nya rekryter ryckt in. — — — Nykomlingen fyller upp tomrummet. Men de som försvunnit, hvart ha de tagit vägen? De voro så fullständigt införlifvade med oss, så hemmastadda i vår krets. Deras glada skratt genljuder ännu i våra öron, glansen i deras blickar kunna vi aldrig glömma. De voro oss kärare än allt i världen, och nu . . . !

De dagliga tidningarna äro fullspäckade med ny-heter, men från dessa höres icke ett ord. Jorden är ett Babel af buller och bång, men i denna enda punkt råder en absolut tystnad. Vår planet rullar fram genom rymden från ena ändan till den andra af sin väldiga bana; hela vårt solsystem, med oss i sitt sköte, ilar fram, mot ett okändt mål; men hvart vi än föras, få vi aldrig det okända land i sikte, dit våra kära gått före oss. Hur ypperligt himlarne förstå att bevara sin hemlighet! Nej, det är icke tumultet i världen, som- angriper våra nerver. Det är den förfärande tystnaden just i de pnnkter, där vi längta som mest efter att få höra en stämma tala.

Det finnes ingen fråga, angående hvilken en nutida religionsförkunnare, som förmodas hafva något budskap att bringa sina bröder, oftare och ifrigare till-spörjes, än denna, hvad som för oss och de våra ligger bakom tidens förlåt. Alla hafva vi så stora insatser i detta spel. När vi uppnått medelåldern, är redan halfva antalet af våra vänner på andra sidan gränsen, och inom få år blir deras lott, hvad den än är, också vår. Veta vi något om hvad som stundar? Har det kastats något nytt ljus öfver denna fråga? —

Hela den negativa bevisföringen från materialismens sida är i själfva verket numera urmodig. Vi börja komma till klarhet om, att frågan om ett tillkommande lif är på ett hittills oanadt sättförknippad med frågan om ett närvarande lif. “Bakom förlåten" refererar till ett “nu“ lika mycket som till ett “då“. För ett upplyst öga är den materiella värld, som omsluter oss, i sig själf en förlåt, bakom hvilken en delvis dold verklighet svagt skymtar fram. — — —

Hvad vi tro oss veta om den synliga världen är till stor del en projicierad bild af oss själfva. “Tinget i sigu bakom de bilder, våra sinnen för oss utmåla är en olöst gåta. Och det antagandet, att världsalltet icke skulle innehålla annat och mera, än hvad våra fem sinnen omförmäla, är en filosofi för viktig-hetsmakare. Det ligger ingenting omöjligt i den tanken, att vi kunde ha varit utrustade med tusen andra sinnen och att hvart och ett af dessa ägt en däremot svarande yttre värld. Och de sinnen, vi nu en gång äga, nå icke längre än till en viss punkt på vägen — härintill och icke vidare. Det finns ljus-och ljudvibrationer, som oaflåtligt utstråla i rymden omkring oss, men om hvilka våra ögon och öron ingenting ha att förmäla. Hvad ligger icke allt å ena sidan bortom de millioner stjärnor, som teleskopet för oss uppenbarar, och å andra sidan bortom det minsta stoftgrand, som vi med mikroskopets tillhjälp varseblifva? Härom våga vi inte ens en gissning. Allt hvad vi veta är, att vi befinna oss midt i ett oändligt system af lif och krafter, ochatt hvarje framsteg i vår uppfattningsförmåga afslöjar för oss nya djup och möjligheter af tillvaron. Förlåten, som döljer tingen för vår syn, är icke döden, utan vår egen begränsning.

Uppfattningen af det synliga, såsom blott och bart skuggan af en större bakom liggande verklighet, faller sig svårare för vissa människoraser lin för andra. De västerländska folken utmärka sig icke för någon särskild begåfning i detta hänseende. Deras mission har till stor del legat helt och hållet inom det materiella området. Att rota sig riktigt fast på vår planet, att lära känna de på ytan liggande lagarne, att rikta sig genom ett skickligt användande af alla dess krafter, detta har varit västerlandets funktion. Orienten däremot fick redan tidigt en lifligare känsla af det på djupet liggande. Egypten hade under tusentals år före Kristus haft den starkaste förnimmelse af en osynlig värld. I sin Vedafilosofi hade också Indien i en aflägsen urtid skådat världen ur fenomenens synpunkt såsom hvilande på någonting gudomligt, hvilket var det enda verkliga, och förklarat, att människans odödlighet bestode i uppgifvandet af allt, som hos henne vore af jordisk och öfvergående natur. Men ingen människoras, i vare sig Öster eller västerlandet, får helt och hållet undandraga sig denna tankes tuktande uppfostran. Förr eller senare, efter vår första berusande erfarenhet af den synliga världen, börjardet gå upp för oss, att allt detta blott är som en afskrankning. Själfva sinnena, som i förstone länkade oss så fast vid jorden, blifva senare förrädare och ropa till oss sitt “Illusioner"! Världen är i detta fall som en kyrka, hvars lära och ritual ingen ostraffadt får undandraga sig.

Efter hand som vän efter vän går ifrån oss och vi själfva lägga år till år, blir lifvet mer och mer en stor förväntan, en längtan efter att ridån skall gå upp. Att mänskligheten i trots af sin egen vilja ständigt drifves hän mot en sådan ståndpunkt, är för dem, som se något ändamål eller sammanhang i lifvet, en tillräcklig antydan om hvad som komma skall. Medan dessa tankar, efter hvad det vill synas, varit mänsklighetens tillhörighet nästan från början, finns det andra betraktelser, som äro mera utmärkande för vår egen tid, men som alla peka åt samma håll. Evolutionsläran t. ex. framställer för oss lifvet såsom ett ständigt uppstigande. Hvarje tillvarons utvecklingsfas innehåller i sig allt det nedanom liggande med tillägg af någonting visst, som är dess eget. Människan, sådan vi lärt känna henne, utgör i sig inbegreppet af alla den organiska materiens lagar och krafter, det vegetabiliska, och animala lifvets vitala principer, jämte totaliteten af den högre värld, som är för henne egendomlig. Hennes kropp omsätter och förvandlar, i kraft af sin naturliga magi, luft ochvatten, växtämnen och djurämnen till delar af hennes egen högre organism.

Hvarför skulle icke denna utveckling kunna tänkas fortgå än högre? Hvarför skulle icke människoandens inre ekonomi i sin tur kunna innehålla en grundsats, i kraft af hvilken det väsentliga i människans personliga lif skulle kunna lyftas till ett ännu högre utvecklingsstadium, i en ännu högre sfär? Denna tanke vinner ökad vikt i förhållande till de värden, som här äro i fråga. Om materien, såsom vi nu veta, är oförstörbar och bevarar sin existens genom oändliga formförändringar, hvad ligger det då i tingens natur, som skulle förbjuda oss att tro, att materiens ädlare medspelare i världen — anden och personligheten — icke utgöra undantag från denna regel? Lägg härtill alla de synpunkter, som öppnas af de nyare evolutionära forskningsresultaten, hvilka utvisa, att de lägre organismerna äro i själfva verket odödliga, att döden kommit in såsom en medverkande part i kampen för en högre struktur — alltså icke såsom en lifvets tyranniske härskare utan såsom en samverkande arbetare för lifvets befrämjande — då inse vi, hur det stora bevismaterial växer, på hvilka vi grunda vår tillförsikt om en

högre fruktbärande tillvaro, om en lösning på alla jordlifvets gåtor, “bakom evighetens förlåt".Hvad vi framför allt hafva att fasthålla är, att lifvets tystnad och lifvets skilsmässor äro en afsiktlig, hälsosam tuktan. Det smärtsamma härvid är andens “växande smärta". Himlarne äro stumma, icke emedan de ingenting hafva att säga, utan emedan tiden ännu icke är kommen. Under tiden är det vår uppgift att mer och mer utveckla det andliga sinne, som *här* och *nu* skänker oss en aning om lifvet i sin fullhet.

J. Brierley.

Ur Maharshi Devendranath Tagores valda predikningar och böner.

“Genom själen skall du lära känna derji Högsta själen. Om Gud ses i själen, då i sanning ses han öfverallt . . . Om du ej känner själen, då är allt tomhet. I själen har Gudskunskapen sin rot.“ *M. D. Tagore.*

“Beligionen är vår vän i denna värld, och religionen är vår ledsagare till den kommande." *M. D. Tagore.*

När helst själen irrar bort från den Högste Anden, fylles den af sorg, träffas af svaghet, och gripes af oheliga begär. Men då vi i kärlek dyrka Gud i våra själar, bli vi renade och helgade. Hvar är denne Högste Ande? Han behöfver ej sökas i fjärran, Han är i nära förbindelse med hvar och en af oss. Han är i våra själar. —

Vi kunna ej finna Gud genom att resa i aflägsna länder eller företaga mödosamma pilgrimsfärder. De, som söka Honom i den yttre världen, gå bort be-svikna. Tingen inom andens rike kunna ej uppfattas i synlig måtto i den yttre världen. Han ensam ser Honom, som spejar efter Honom i själens inre helgedom. Om Gud rest sin boning i den högsta himlen, långt borta från oss, hur skulle vi ha nått Honom där? Men det är ej nödvändigt att färdas vida och fjärran för att se Honom. När helst vi öfvervinna oss själfva och vända vår blick inåt, lugna och samlade, se vi Honom i våra innersta själar.

Vi behöfva ej gå långt bort för att se Honom som bor inom våra själar. Liksom emellertid kroppen måste öfva sig för att kunna tillryggalägga en lång vägsträcka, så är det nödvändigt, att själen i själf-pröfningens handling bjuder upp hela sin kraft. Att öfva själen är en vida svårare uppgift än att döda köttet. Hvadhelst du gör, det enda, som är nödvändigt för att upptäcka Gud i själen, är själftukt. Man måste vara lugn och stilla, tålig och själf behärskad för att vinna det eftersträfvade målet. Vi kunna hehöfva vandra hundratals mil för att nå en viss bestämmelseort, men ehuru själen är oss närmast af allt, är det utomordentligt svårt att nå den sedan den öfvervunnit världslig förströddhet. Vår uppmärksamhet växlar allt efter styrkan i vår längtan. Guds närvaro inom själen kan ej förverkligas utan själens starkaste längtan och koncentration. Men uppgiften måste, ehuru svår, fullföljas. Hvarför komma tillGuds hus, om du går därifrån med tomt hjärta, utan att ha sett Gud? Om vi ej få se honom i våra själar, eller ej vända oss till honom med kärlek och vördnad, är syftet med vårt gudstjänstbesök alldeles förfelat. — — —

När vi genom meditation lära oss känna själen, få vi förmånen att se den Högste Anden. Liksom vi ej kunna se husets herre utan att dit inträda, så måste vi gå in i själens kammare, innan vi kunna se Gud, dess herre. Det är genom kunskap om jaget, Egot, som vi höja oss till kunskap om Gud. Därför höfves dig först äf allt att känna dig själf; det själf, som ser, känner, hör, tänker, förstår.

Hvarpå hvilar nu denna själ? På denna fråga är svaret, att själen hvilar i den Evige, den Högste Anden. Då människosjälen i känslan af sin hemlöshet, söker sitt lifs tillflykt, och lugn, stilla och luttrad genom själftukt blir ren och fläckfri, då ser den Gud inom sig och hör hans genomträngande, lefvande stämma:

Jag är Brahma i din själ. Tag din tillflykt till mig, och du skall vara fri från synd och ångest.

Vi kunna ej höra denna själsväckande stämma, detta ljufva, tröstefulla budskap med vårt kroppsliga öra; men den kan höras, då vi äro försänkta i begrundande och inspirerade af andlig vishet.O, Herre, den allena känner Dig, för hvilken du uppenbarar Dig själf. Och då han lärt känna Dig, sjunger han Ditt lof för alltid.

Den Högste Anden bor i ljuset och mörkret, i solen och månen; men ljuset och mörkret, solen ocli månen känna honom icke. Han bor äfven i människans själ, och själen känner honom icke, ehuru den fått företrädesrätten att känna honom. Då genom lifvets renhet och andlig tukt själen når det stadium, där den är fylld med en djup längtan efter Herren, så att den ej kan lefva utan Honom — för en sådan ren och from själ uppenbarar sig Herren. 0, sök honom, den inneboende Anden, i din egen själ, och ej i den tomma rymden. Liksom blodet och andedräkten äro kroppens lif, så är Gud själens lif. Välsignad är han, som inträtt i en helig gemenskap med denna Brahma. Ett sådant kamratskap, begynt här på jorden, slutar aldrig. Äfven då kroppen ligger här öfvergifven, inträder själen i det eviga lifvet och får all sin längtan stillad hos den Evige.

En sådan förening är uppfyllelsen af vår förhoppning, vår himmel, vår frälsning:

Den Högste Ande kan man ej lära känna genom vackert tal, ej genom ett skarpt förstånd, ej heller genom mycket lärande. Han ensam känner Honom, som söker Honom med brinnande bön och hängifven dyrkan.För en sådan sökare uppenbarar sig Herren, och all hans längtan är stillad. O, res dig upp, vakna, skynda till hans dörr med ett ödmjukt och uppriktigt hjärta, och din bön skall blifva hörd. Denna världens frestelser och lockelser skola få ett slut; du skall hafva glädje på din högra sida och njutning på din vänstra; och din själ skall hänförd sjunga lofsånger om hans kärlek. O, lyssna till hans lag och hans allvarliga stämma, då han boende i den ändliga själen yttrar dessa ord: “AJiam Brahmasmi — jag är Brahma.“

*

I det yttre eller materiella universum se vi endast den blotta skuggan af Herrens vishet och godhet; men inom oss är hans ljus. Hur okunnig är ej den, som söker Honom i det ljus, som upplyser den yttre världen. I människans själ är Han klarast uppenbarad. Då den Gudomliga Solens ljus lyser på själen, detta fullkomlighetens strålande hölje, hvad händer då? Verkan är alldeles densamma som då understundom i den tidiga morgonen solen och månen ses skina på samma gång. Vi se då, att månen upplyses af det ljus, som utstrålar från solen. Så skiner människans själ af Guds ljus. Människosjälens lif, dess fromhet, dess kunskap, dess kärlek äro endast återskenet af den Högsta Själen. Han ensamframstår som den första orsaken och själens enda stöd, Kan man taga någon hänsyn till sig själf, då den Högsta Själens sol skiner på ens innersta väsens fir-mament? Kan månen lysa klart i solens bländande ljus ? Alla våra små intressen försvinna vid ljuset af Herrens skönhet och fläckfria renhet. I samma mån som vår kärlek till Gud växer, försvinner vår kärlek till oss själfva. Då på detta sätt kärleken, renad genom att vi funnit vårt centrum i Gud, återvänder till jorden, hur skön ter den sig ej då och hvilken glans sprider den ej då! Genom sin beröring med Herren helgas kärleken och kommer ned på jorden och förljufvar alla platser. Människosjälen ser, hur oren dess natur är, då den skiljer sig från Gud, och hur ädel den blir, då den är förenad med Honom.

Vi äro så maktlösa, att våra själar endast kunna hålla kvar en momentan uppenbarelse af Gud, men till och med en sådan momentan uppenbarelse har förmåga att förnya vårt lif. —

Då det skådande af Gud, som beskäres oss i detta jordiska lif, är lika hastigt försvinnande som blixten och dock mäktigt nog till att fullkomligt omforma hela vårt lif, hvilken hög förmån skola vi ej vinna, då Han skall lysa inför våra ögon likt solen utan återvändo? “Nu se vi genom ett mörkt glas“, men en tid skall komma, då Rättfärdighetens Sol skalllysa beständigt öfver vår inre varelse, och vi skola se Honom ansikte mot ansikte utan afbräck. Och till att vinna denna förening med Gud förbereda vi oss i detta lif.

Vi borde ständigt tänka efter, i hvilken grad den Högsta Själen är uppenbarad i vår själ, hur långt vår förening med Gud förverkligats och hvilka offer vi varit i stånd att göra honom. Vi behöfva ej ängsligt fika efter

rikedomar eller efter hedersbetygelser och rykte. Beräkna hur mycket du förvärfvat af den skatt, som är oförstörbar. Du erhåller

i dettå lifvet allt hvad du behöfver, då du vinner denna skatt. Hvarför skulle vi ej fröjda oss öfver hoppet, att vi äro bestämda att ärfva den skatt, som evigt varar, att taga del af den högsta förmån, som ej skall försvinna? Hvarför skulle ej detta sätta dig i stånd att förakta världslig motgång och medgång? Hvilken sällhet är det ej, att vi härefter skola se Herren, som hvarken solen eller månen kan uppenbara, lika klart för vår blick som solen eller månen! Yår erfarenhet i denna värld gifver oss en försmak af denna lycka. Då ett sådant åtnjutande af Gud blir en aldrig upphörande beständig verklighet, hvad betyda för oss olyckor eller förluster? Då kunna vi uthärda all olycka och sorg, och vår kropp blir, om den är svag, åter stark, och vår själ blir, om den är kraftlös, åter full af kraft.Kan hoppet om denna sällhet, som skali komma härefter, vara utan kraft, utan inflytande på vår själ ? Ar det ej vår vägvisare, som leder oss till den hemlighetsfulla framtiden? Där erfarenheten öfverens-stämmer med hoppet, kan väl tviflets dimma stanna kvar?

*

O, Högste Ande, Du har sändt oss till denna värld att lefva under Ditt beskydd och att älska Dig och göra Ditt verk. Fostrade i detta lifvet, skola vi uppstiga till högre existenssfärer och ständigt skrida framåt i riktning mot Dig. Må vi aldrig genom vårt förvållande bli beröfvade den odödliga, oskattbara välsignelse, som Du bevarat åt oss. Må vi lägga våra själar för Dina fötter, sedan vi för-ädladt och renat dem, och återlämna i Dina händer de kostliga gåfvor, Du tilldelat oss. Om du ej hjälper oss, så kunna vi intet göra. Vi bedja därför om Ditt ständiga bistånd: Led oss Du på rättfärdighetens saliga väg. Frid! Frid!

*

O Herre, min Gud, Du är vårt allt. Då vi upptäcka Din hand och förstå Din sanning och sträfva att vinna Din godhet, äfven i minsta grad, känna vi en öfverströmmande glädje. Evig är själens förening med Dig. Boende i våra hjärtan, talar Dumed din stilla lågmälda stämma och delgifver oss oaflåtligt sådana råd, som kunna lända till vår närvarande båtnad och framtida lycka. Hvad behof ha vi väl af att lyda någon annan röst, då det är Du, som talar med ljufva och rena tonfall? Hvarför skulle vi ej lyssna, i tyst hänryckning, till dessa ord af sanning och godhet, då det är Du, som yttrar dem och lär oss förstå dem? Skulle vi ej hålla våra öron riktade åt det håll, hvarifrån Din röst kommer? Vid hvarje steg i vårt lif, gifver Du oss Dina befallningar, och när helst vi stappla, styrker Du våra själar med rättfärdighetens kraft: därigenom sättas vi i stånd att stå upprätt: eljest skulle vi likt en staf, som ej stödjes, ha nödgats bli liggande i stoftet. Hvilka befallningar, Du än gifver, skola vi lägga dem på hjärtat; och hvilket verk Du än ålägger oss, är det vår ovillkorliga plikt att utföra.

Öfvergif oss ej, o Gud, min Herre, i denna förfärliga värld: Öfvergif oss icke. Vi söka Ditt skydd, vi ställa oss under Ditt beskydd: tag oss i Dina armar, som modern upptager sina barn. Faror och svårigheter omgifva oss; världens larm och förvirring sträfva att skilja oss från Dig. Beskydda oss Du, All-förbarmare, och ordna så, att ingenting kan skilja oss från Dig. Gif, o Herre, att vi må viga oss åt Ditt verk, så länge vårt lif varar, i full förvissning, att Du alltid är med oss som vår fader och vår moder. Frid! Frid!

*

O, Högste Ande! Svårt nedtyngd af världens sorger, strider och oroliga jäkt, blickar jåg upp till Din höga boning i himlen. Du är nådig mot dem, som blifvit ödmjuka genom motgångar, och barmhärtig mot de i anden fattiga. Värdigas se till mig i nåd! Skänk din välsignelse äfven till dem, som ej se Dig, ej heller önska lära känna Dig! Den mest liderlige sälle, som helt uppgår i njutningar och penningförvärf, i fullständig glömska af den kommande världen; till och med hos honom vaknar stundom en känsla af hans högre bestämmelse, då han befinner sig i dödens närhet, — döden, som Du sänder som Ditt sändebud att bringa honom på riktiga tankar. Han återfår för ett ögonblick medvetandet, likt en man i yrsel, och är då måhända i stånd att uppfånga en glimt af Dig midt i det honom omgifvande mörkret.

Det finnes ingen i hela denna värld, som ej har behof af Dig; som ej söker Din välsignelse. Vilda folk, nedsänkta

i okunnighet och vidskepelse, liksom äfven civiliserade nationer, som åtnjuta kunskapens ljus; alla, alla hafva behof af Din hjälp och Ditt beskydd. Hvem finns väl, som ej nedfaller inför Dig? Du är skapelsens Herre och alla förnimmande väsens konung; Du är Härskaren öfver alla; Du håller alla under Din lags spira. Du upprätthåller alla Dina skapade varelser som deras Konung, deras Ledare, deras Fader och Moder, deras Vän och Kamrat,Alla bedja till Dig med knäppta händer. Några bedja om timliga gåfvor; andra, brinnande af gudomlig eld, bedja till Dig för Din egen skull, såsom den allt annat öfverträffande gåfvan. Några bedja till Dig om paradisets njutningar — andra om frälsningens gåfva. Människorna drifvas att bedja till Dig än af fruktan, än af hopp. På det ena eller andra sättet nödgas alla komma inför Din tron. O, Herre, min Gud, hur mångfaldiga äro ej de former, hvari Din nåd uppenbarar sig: hur uppenbar är ej Din älskande godhet! —

O, Herre, jag ropar till Dig med hela min själ och hela mitt hjärta: förläna mig Du allt, som kan hjälpa mig att dyrka Dig. Använd mina händer till Dina verk, sänd mina fötter att uträtta Dina ärenden, låt min tunga sjunga Din härlighet, låt min själ försänka sig i begrundande af Dig, och förena min själ med Dig; låt min själ finna hvila genom att hvila i Dig, må den fyllas med ljuset af Gudomlig Vishet.

Maharshi Devendranatk Tagore.